

Het aartsbroederschap der Heilige Familie deszelfs geschiedenis en vruchten ter gelegenheid zijns gouden jubeljaars 1844-1894

<https://hdl.handle.net/1874/236339>

HET AARTSBROEDERSCHAP
DER
HEILIGE-FAMILIE
DESZELFS
GESCHIEDENIS EN VRUCHTEN

TER GELEGENHEID ZIJNS GOUDEN JUBELJAARS

—*—*—*— 1844—1894, —*—*—*—

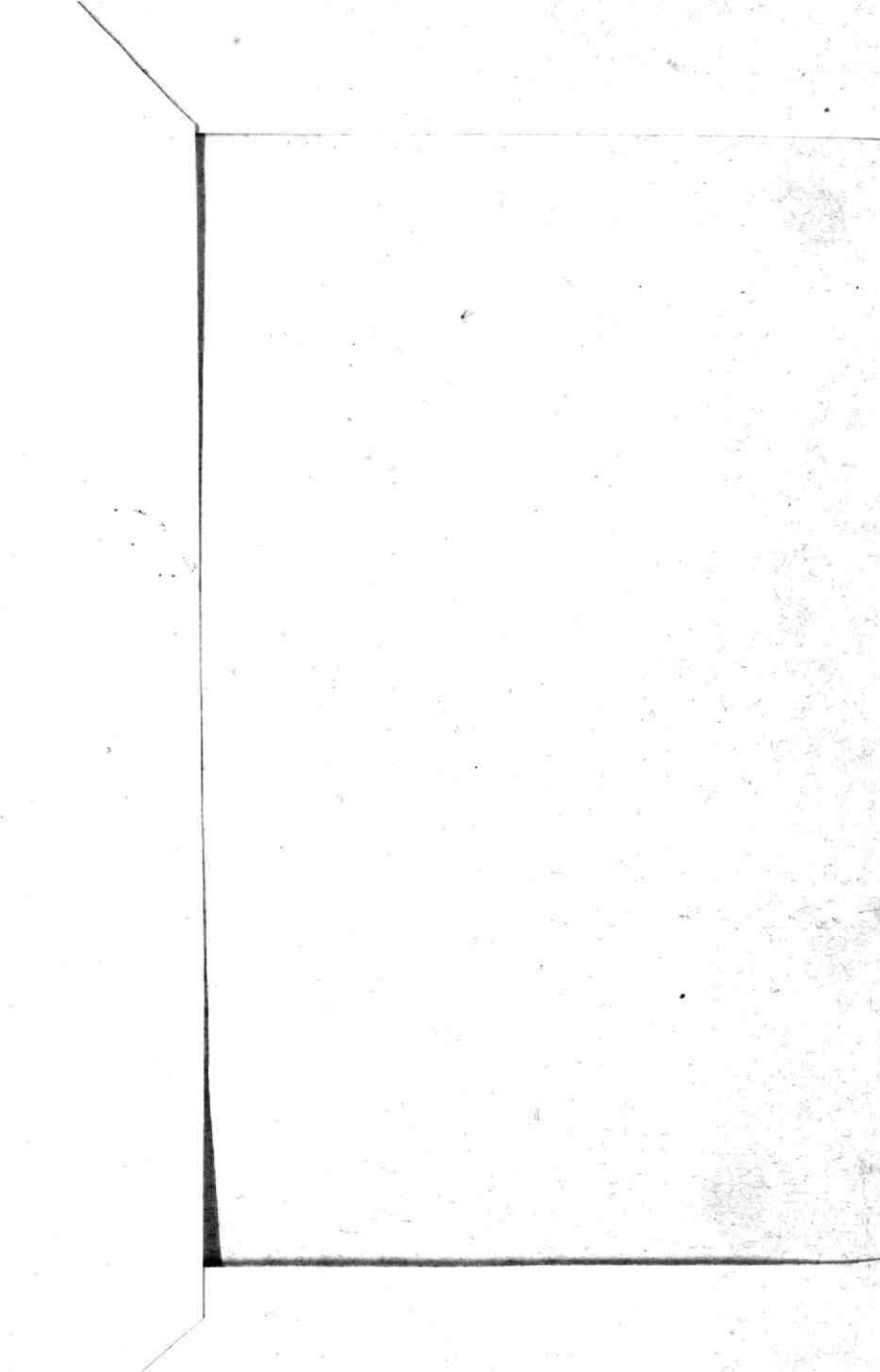
door den E. P. LEJEUNE, Redemptorist,

VERTAALD DOOR DEN E. P. MIEVIS, REDEMPTORIST.

't Aartsgenootschap Jezus, Maria, Jozef
JUICHT VULIG BIJ 't gouden Jubeljaar
zijner instelling.

Maatschappij Sint-Augustinus,
DESCLÉE, DE BROUWER EN C^{IE},

1894.

Aan den Heer J. Faasen.

Handenken aan de plechtige viering
van het 50 jarig bestaan der Congregatie
van de H. Familie te Leek op 20 & 21 Augustus.
1894

A. Van der Geest
Pastor.

HET AARTSBROEDERSCHAP

DER HEILIGE-FAMILIE

GESTICHT TE LUIK.

HET AARTSBROEDERSCHAP

DER

HEILIGE-FAMILIE

DESZELFS

GESCHIEDENIS EN VRUCHTEN

TER GELEGENHEID ZIJNS GOUDEN JUBELJAARS

—*—*—* 1844—1894, —*—*—*

Paulin.

a. R.

door den E. P. LEJEUNE, Redemptorist,

VERTAALD DOOR DEN E. P. MIEVIS, REDEMPTORIST.

Jean-Baptiste

't Aartsgenootschap Jezus, Maria, Jozef
JUICHT Vurig bij 't gouden Jubeljaar
zijner Instelling.

Maatschappij Sint-Augustinus,

DESCLÉE, DE BROUWER EN C^{IE},

1894.

BIBL. CONV.

O. F. M.

WIJCHENS

GOEDKEURINGEN.

Door onzen Zeer Hoogwaardigen Pater Raus, Algemeenen Overste, daartoe bemachtigd, en op het gunstig verslag van twee godgeleerden onzer Congregatie door ons gelast met het onderzoek van het werk: *Het Aartsbroederschap der Heilige Familie*, enz., uit het fransch vertaald door Pater MIEVIS, vergunnen wij dat het gedrukt worde.

Brussel, 10 februari 1894.

E. DUBOIS, C. SS. R.
Sup. Prov.

GOEDKEURING
Bisdom van Luik.

EERWEERDE PATER,

Men kan het werk van den E. P. Lejeune over het *Aartsbroederschap der H. Familie* niet lezen zonder overtuigd te zijn dat deze instelling een der heilzaamste is welke in onze eeuw werden opgericht. De nederige oorsprong van het Genootschap te Luik, zijne buitengewone ontwikkeling in België, Holland, Engeland, Ierland en veel andere landen, de overvloedige vruchten welke het overal heeft voortgebracht, de aanmoedigingen en lofspraken der kerkvoogden, de goedkeuringen en zegeningen der Pausen Pius IX en Leo XIII.... alles duidt aan dat het niet zonder eene bijzondere voorbeschikking der Voorzienigheid tot stand kwam. De vereering der H. Familie en de navolging van JEZUS, Maria en Jozef, is voorzeker een allerdoelmatigst middel om al de geloovigen, doch voornamelijk die der werkende klasse, tegen de hedendaagsche dwalingen te beschutten, en in het beoefenen der huiselijke en christelijke deugden te ondersteunen. Welnu het Aartsbroederschap streeft naar dat edel doel en bereikt het in ruime maat bij het grootste getal zijner

leden. Ook zullen de socialisten, die doodvijanden van Godsdienst en huisgezin, van gezag en eigendom, te vergeefs onder de trouwe leden der H. Familie aanhangers zoeken voor hunne even goddelooze als rampzalige ontwerpen.

Het is dus hoogst verdienstelijk een zoo nuttig Genootschap beter te leeren kennen en hoogschatten, en dat doet gij door uwe uitmuntende nederlandsche vertaling van het boek van den E. P. Lejeune. De brave Vlamingen en Hollanders zullen het U vurig dankweten.

Aanveerd, Eerweerde Pater, de uitdrukking mijner oprechte gelukwensen en de verzekering mijner vriendelijke verkleefdheid.

M. RUTTEN,
Vic. Gen.

Luik, den 17 april 1894.

Aan Zijne Doorluchtige Hoogweerdigheid
MONSEIGNEUR DOUTRELOUX,
BISSCHOP VAN LUIK.

Monseigneur,

Dit werkje, ons door de gehoorzaamheid opgelegd, moet van rechtswege aan uwe Hoogweerdigheid worden opgedragen.

Het Aartsbroederschap der Heilige Familie is in uwe Bisschoppelijke stad begonnen en heeft er zijnen zetel en zijn middelpunt. Het heeft zijne oprichting, zijne statuten en zijnen glorieijken titel van Aartsbroederschap aan eenen uwer doorluchtige voorzaten te danken. En nu, na eene halve eeuw bestaans en vruchtbaarheid, acht het zich gelukkig in uwen persoon zijnen verkleefdsten verdediger, zijnen ieverigsten bevorderaar, en zijnen bevoegdsten voorstaander te bezitten. Getuigen hiervan de vaderlijke aanspraken uwer Hoogweerdigheid aan deszelfs leden, de heerlijke lofuitgingen uwer Hoogw. in de katholieke vergaderingen, en de menigvuldige gunsten door Uwe Hoogw. bij onzen Vader den Paus voor het Aartsbroederschap gevraagd en bekomen.

Onlangs nog, in eenen wonderschoonen brief, heeft Uw Hoogw. zijne hoogachting en vaderlijke toegenegenheid voor ons Genootschap aan de voeten van Zijne Heiligheid den Paus Leo XIII willen nederleggen.

Geweerdig u dan, Monseigneur; ons werkje als een blijk onzer vurige dankbaarheid en innige toegenegenheid te aanveerden.

Van uwe Hoogweerdigheid

*De eerbiedvolle zonen,
P. LEJEUNE, CSSR.
J. MIEVIS, CSSR.*

VOORWOORD.

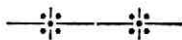

IJ willen hier vooreerst onze lezers doen opmerken dat ons *Aartsbroederschap der Heilige Familie* met de *Algemeene Vereeniging der christelijke Familien* zeer wel overeenkomt.

De jubelfeesten die in augustus aanstaande te Luik zullen gevierd worden, en hunnen blijden weerklink zullen hebben in de herten van de honderd duizende deelgenooten die in de twee werelddelen met het Moedergeenootschap verbonden zijn, vallen juist op het tijdstip waarop onze H. Vader de Paus Leo XIII de Algemeene Vereeniging der familiën in de huiselijke vereering der H. Familie van Nazareth komt in te stellen. Deze instelling die de christelijke familie moet verheffen, den huiselijken haard in een heiligdom van deugden veranderen, en er de bescherming van JEZUS, Maria, Jozef doen over nederkomen, zal een der schoonste eertitels zijn van het glorierijk pausschap van Leo XIII, en tevens eene schitterende bevestiging en goedkeuring van ons dierbaar Genootschap. Het Aartsbroederschap, ofschoon verschillend van vorm, beoogt immers hetzelfde doelwit, en heeft, God zij gedankt, in dien zin reeds de heilzaamste vruchten voortgebracht. Niets kan dus beter dan deze pauselijke instelling, beantwoorden aan de vurigste verlangens van ons Aartsgenootschap dat den eeredienst der H. Familie zoo zeer behertigt, en zoo vurig wenscht overal meer en meer verspreid te zien. — Ons Genootschap, wel is waar, neemt de huisgezinnen niet gezamenlijk in zijnen schoot op: zulks is eigenlijk het doelwit der nieuwe pauselijke instelling; maar het brengt toch in ruime mate het zijne bij om de wenschen van den H. Vader den Paus te verwezenlijken. Immers de deelgenooten der Heilige Familie zijn uitnemend goed voorbereid tot deze huiselijke godsvrucht, en zij oefenen ze reeds op zekere wijze, wijl hun reglement hun voorschrijft van, iederen morgen, hunne dagelijksche bezigheden aan JEZUS, Maria, Jozef op te offeren, en van tijd tot tijd door

den dag, door de aanroeping der H. Familie, deze opoffering te vernieuwen. Daarenboven bezit elk lid in zijn diploma van opdracht de beeltenis der H. Familie. Zij zullen dus met vreugde deze nieuwe pauselijke instelling bijtreden, en zich door niemand laten overtreffen in hunnen iever om zich met hunne familie aan JEZUS, Maria, Jozef toe te wijden, en deze schoone en heilzame godsvrucht te verspreiden. Nog eens gezegd, de heilzame instelling van onzen H. Vader den Paus beantwoordt teenemaal aan de vurigste verlangens der leden van het Aartsbroederschap der Heilige Familie.

Wat ons betreft, wij verlangen niets zoo vurig dan ons werkje door onzen H. Vader den Paus gezegend te zien; en wij durven verhoplen dat het met voldoening aanveerd en gelezen zal worden door de leden, en ook door de Prefekten, Onderprefekten en Bestierders der Heilige Familie. Allen kunnen er door, hunne verkleefdheid aan het Aartsbroederschap meer en meer doen aangroeien, en zich met eenen nieuwen iever bezielen om de godsvrucht, den eeredienst en de liefde tot JEZUS, Maria, Jozef in hunne familiën en overal meer en meer te verspreiden en te verlevendigen.

Eerste Deel.

Hoe het Genootschap der H. Familie tot stand is gekomen.

EERSTE HOOFDSTUK.

Opkomst der Heilige Familie.

I. Drij wel beradene mannen.

ET was in den avond van den 23 mei 1844. Men kwam de oefeningen der meimaand in de kerk der Paters Redemptoristen van Luik te eindigen. Een officier, die gewoonlijk deze kerk bezocht, deed in het uitgaan aan een jongeling zijner vrienden teken van hem te volgen. Op straat gekomen stond hij stil : « Zijt gij bereid ons plan bij te treden? zoo sprak hij ; wij zijn het eens dat er noodzakelijk iets moet gedaan worden voor het geestelijk onderricht van het werkvolk. Ik heb u voorgesteld vergaderingen van twaalf man in te richten onder het bestier van eenen Prefekt die hun eene geestelijke lezing zou doen. Deze Prefekten zouden moeten bijeen komen om malkander te verstaan. En, voegde hij er met vastberadenheid bij, wij moeten zonder uitstel de hand aan 't werk slaan. — Maar waar en hoe begonnen? » — « Wel, antwoordde de godvruchtige jongeling, toekomenden zondag is het Sinxen, dag waarop de Heilige Geest over de Apostelen nedergedaald en de Kerk is gesticht geworden. Nochtans, denk ik dat het beter ware onze vergaderingen 's maandags te houden. » — « Goed zoo, wij beginnen, al moesten wij op Sint-Lambrechts plaats vergaderen. Ik ga dus eenige mannen aanwerven. Tot morgen. » — Die twee vrienden

waren Hendrik Belletable, officier van het genie, en Karel Joseph Hacken, kleermaker ⁽¹⁾.

Hacken begaf zich dadelijk bij eenen schrijnwerker, met naam Egidius Jongen, die dicht bij de kerk woonde. Hij had hem nog nooit gesproken, maar zag hem dagelijks bij de Paters in de Mis. Bij Jongen aangekomen, zag Hacken, in eene groote kast die half open stond, een soort van altaar, waarop in eene nis een treffend Lieve Vrouwbeeld prijkte, en zeide bij zich zelven : Dat is onze zaak, hier zullen wij beginnen. Daarop komt Jongen binnen, en zijn bezoeker zegt hem effen af : « Mijnheer, leen ons deze kamer voor toekomenden maandag : gij zijt van ons volk. » Na eenige woorden uitleg had men elkander begrepen, en de kamer werd toegestaan.

's Anderdaags komt de officier den schrijnwerker met eene vracht hout op zijne schouders te gemoet, en bejegt hem vriendelijk, en daar Jongen zijne verwondering toont, van eenen officier zoo gemeenzaam met eenen werkman te zien omgaan : « O, zegt Belletable, ik houd veel van het werkvolk, ik ben gewoon onder hen te leven in de kanongietery. Overigens, wij zijn landgenooten : toekomenden zondag zal ik u komen bezoeken, ik heb u over eene belangrijke zaak te spreken. »

II. Het plan van Belletable.

Op Sinxendag, komen Belletable en Hacken samen bij Jongen, wiens verslag wij hier letterlijk overnemen : « De officier stelt zijn plan voor. Dagelijks in aanraking met het werkvolk, ziet hij met droefheid, dat het zoo genegen is tot vloeken, Zondag ontheiligen en dronkenschap. Het ongelukkig leven der arbeiders die bij gebrek aan Godsdienst, zich nog een rampzaliger lot in het ander

1. Anderen zeggen dat Belletable zijn plan eerst aan Jongen mededeelde, dat deze den officier naar zijn huis bracht, hem de kamer binnenleidde waar het Lieve Vrouwbeeld in de half opene kast stond, en hem die plaats voor hunne eerste vergaderingen aanbood. — Wat er ook van zij, zeker is het dat het eerste ontwerp der H. Familie door nederlandsche herten is opgevat en uitgevoerd geworden.

leven voorbereiden, doorgrieff hem het hert. Ook wil hij, kost wat kost, alle middelen inspannen, om het tot God weder te brengen : hij vraagt eene kamer, waarin hij iederen maandag vergadering zou kunnen houden. Zijn inzicht is, eene geestelijke vereeniging te stichten, onder de bescherming der twaalf Apostelen, en verdeeld in groepen, ieder van twaalf man. In afwachting van een beter lokaal, werd er besloten, de eerste vergaderingen in mijn huis te houden. Ik leidde den officier in de plaats die ik hem bestemde, en waar zich het Lieve Vrouw-beeld bevond, dat ik zelf, op verzoek mijner dochter, gemaakt had. Zoodra wij de plaats binnentraden, viel Belletable op zijne knieën, voor het beeld van Maria, en riep met vurige geestdrift : Het is God en zijne Moeder die mij ingegeven hebben, hier te komen, en u mijn plan voor te stellen. Maria zal ons ontwerp bevestigen en zegenen. De eerste vergadering werd voor 's anderdaags vastgesteld.»

III. De eerste vergadering.

Op Sinxen maandag avond, 27 mei 1844, na de kerkelijke diensten, waren zeven mannen vergaderd, in het huis van Jongen, voor het Mariabeeld met eenige bloeiende geraniums versierd. Hacken bad het *Veni Creator*, Belletable begon den Rozenkrans, deed daarna eene geestelijke lezing, en wakkerde zijne medebroeders aan om nieuwe leden aan te werven. Men bad daarna het *Memorare*, en scheidde met blijde aandoening, elkander belovende, iederen maandag de vergadering standvastig getrouw te blijven.

Wie zou gezegd hebben, dat dit klein zaadje, eens de weelderige boom van het Aartsbroederschap der Heilige Familie zou worden, die thans zijne talrijke en heilzame takken over de twee werelddeelen uitspreidt? Het zal de stad Luik ten eeuwigen dage ten eere geduid worden, deze reddingsark in hare muren te hebben zien optimmeren, die in onze tijden, aan al de standen der maatschappij, maar bijzonder aan de werkende klas, een toevluchtsoord

aanbiedt, om haar tegen den zondvloed van goddeloosheid en zedenbederf die de wereld overstroomt te beschutten.

IV. De beproeving.

Reeds in de tweede vergadering waren vijf nieuwe leden zich bij de zeven eersten komen aansluiten. Ziehier de namen der twaalf stamvaders : Belletable, Hacken, Jongen, Rouma, Naveau, Lapaire, Nelisse, Martino, Gerard, Bia, Vierung en Deruisseau.

De eerste beproeving, die de pas geborene vergadering moest onderstaan, was de verwijdering van haar opperhoofd. Belletable, die sedert eene maand vele nieuwe leden had zien bijtreden, moest in september van garnizoen veranderen, en zich naar Bergen begeven. Hacken had ook in den zomer Luik moeten verlaten, om als loteling, naar het kamp van Beverloo te gaan ; in september kwam hij terug, en de Voorzienigheid wilde, dat op dienzelfden dag, Belletable ook vertrok ; zoodat zij van Luik tot Hoei te samen reisden. De officier belastte zijnen reisgezel met zijn ambt van voorzitter over te nemen, en nieuwe groepen van twaalf man te vormen. Doch Hacken wilde eerst zijne medemakkers raadplegen, en werd met eenparige stemmen als bestierder aangesteld.

V. De vergadering kiest patronen.

Wij geven hier het woord aan Hacken, wiens eigenhandig verslag wij onder de oogen hebben. « Ik had eene groote devotie tot JEZUS, Maria, Jozef, en de gewoonte van iederen avond die Heilige Patronen te aanroepen. Reeds sedert eenigen tijd, beraamde ik een soort van Broederschap der Heilige Familie. Op zekeren maandag avond, dat ik aan mijne dierbare medebroeders eene voorlezing deed uit *Het inwendige van Jezus en Maria*, door Pater Grou, S. J., onderbrak ik eensklaps

mijne lezing, en voelde mij inwendig aangezet om deze verklaring te doen : « Medebroeders, niettegenstaande het vertrek van Belletable, moeten wij standvastig blijven, zijne afwezigheid is zelfs eene reden te meer om ons dichter bijeen aan te sluiten en te volherden : wij zijn slechts een mostaardzaadje, maar ik hoop dat wij een groote boom zullen worden. »

« Vervolgens stelde de godvruchtige Prefekt, ons JEZUS, Maria, Jozef voor, als Patronen en Beschermers der Vergadering, doch eerst wilde hij desaangaande, zijnen zielbestierder, den E. P. Dechamps, Rector der Redemptoristen, raadplegen. Deze keurde zijn plan goed, en van toen af werd de glorierijke titel van Heilige Familie, JEZUS, Maria, Jozef, ons allen diep in het hert gegrift. »

VI. Tusschenkomst der Paters Redemptoristen.

Er ontbrak nochtans iets aan deze heilige onderneming. Hare duurzame daarstelling, hare doelmatige ontwikkeling, die uitsluitelijk het geestelijk welzijn harer leden beoogde, vereischte dat hare leden door de geestelijke Overheid geleid en bestierd zouden worden. Zulks verstond Belletable, zooals Hacken het in zijn handschrift bestatigt : « Ik onderhield eene briefwisseling met Belletable, die er op aandrang om eenen priester aan het hoofd onzer vergaderingen te bekomen : wij verstonden beiden dat zulks noodzakelijk was. Ook had hij meermalen aan den E. P. Dechamps geschreven, om eenen Pater Redemptorist van het klooster van Luik als bestierder te vragen, doch had slechts verkregen dat de E. P. Leroy van tijd tot tijd eenige woorden van aanmoediging aan de vereenigde leden in het huis van Jongen zou toespreken. Deze omzichtigheid van Pater Dechamps begrijpt men als men nagaat dat de Z. E. P. Von Held, toenmalige Provinciaal der Redemptoristen te Luik, twijfelde of het geraadzaam was het Werk van Belletable bij te treden. Doch deze stemde zooveel te gemakkelijker toe in de wijzigingen die zijn werk onderging, dat hij

ze goedgekeurd wist door hem die vier jaren lang zijn zielbestierder geweest was. »

Ondertusschen had de E. P. Van der Hofstadt, Rector der Paters Jezuïeten te Luik, het plan opgevat eene Congregatie van jongelingen op te richten. Vernomen hebbende wat bij Jongen omging, stelde hij aan verschillende leden dezer vergadering voor, zich met hem te vervoegen en den zetel hunner vereeniging naar de Sinte-Catharina's kerk die hij bestierde, over te brengen. Doch allen sloegen dit voorstel af. Zij wilden blijven wat zij waren. Hacken bijzonder wilde opzettelijk den titel bewaren dien hij aan zijne medebroeders had doen aannemen, en bewees aan Pater Van der Hofstadt dat hun doelwit niet overeenkwam met hetgeen eene Congregatie van jongelingen zou behertigen.

Onze godvruchtige stichters hielden er des te meer aan, om aan hun werk zijn eigenaardig wezen te behouden, dat hun getal iedere week toenam, zoo dat de twee kamers van Jongen's huis weldra te klein werden.

Intusschentijd kwam eene troostvolle tijding het hert van Hacken verblijden. Op zekeren zondag, vooravond der sluiting der Octaaf van de Onbevleete Ontvangenis, 1844, kwam een broeder Redemptorist hem in de kerk verzoeken om in de spreekkamer des kloosters te komen. Hij begaf er zich dadelijk en des anderdaags, zoo spreekt hij, bracht de Allerheiligste Maagd en Moeder der Heilige Familie hare kinderen in de bidplaats van den H. Alfonsus, dicht bij het hoogkoor der Paters kerk.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De stichter des Genootschaps.

ENDRIK-HUIBRECHT BELLETABLE werd geboren te Venlo den 8 april 1813, en ontving den zelfden dag het H. Doopsel. Zijne ouders Dominicus-Norbertus, en Dorothea Timmerman, gaven hem eene christelijke opvoeding.

Hij was de man, door God verkozen, om den eersten grondslag des Genootschaps der Heilige Familie te leggen.

Schranderheid van geest, openhartigheid van karakter, rechtschapenheid, edelmoedigheid en zucht naar zelfopoffering, niets ontbrak hem van al wat natuurlijker wijze noodig is, om een dienstveerdig werktuig te zijn in de handen der Voorzienigheid.

Beschouwen wij in hem den soldaat en den christen.

I. De Soldaat.

Belletable voelde zich geroepen tot den krijgsdienst en wist door eigenwaarde van de lagere rangen des legers tot den graad van kapitein in het Genie op te klimmen. De beroerde tijden die hij beleefde noodzaakten hem, bijzonder in het begin, tot gedurige verplaatsingen, waarin wij hem gaan volgen.

1. *Dienst in het Hollandsch leger:*

Hij was veertien jaar en half oud toen hij voor acht jaren dienst nam in de 14^e afdeling voetvolk, (13 oktober 1827); den 12 juni 1828 werd hij kaporaal en bekwam de strepen van fourrier den 6 augustus daaropvolgende. Men kent de gebeurtenissen van 1830. Den 30 november 1830 kreeg hij zijn ontslag.

2. *Dienst in het Belgisch leger:*

Ingelijfd als sergeant in het bataljon der sapeurs voor zes jaren, werd hij den 11 mei 1832 verheven tot den

graad van sergeant-majoor en den 6 december 1833 werd hij adjudant-onderofficier.

Belletable was vier-en-twintig jaar oud toen hij onderluitenant benoemd werd bij de sapeurs (14 juni 1837). Hij was met dezen graad bekleed toen hij in 1844 het genootschap der Heilige Familie stichtte; den 26 december daaropvolgende werd hij luitenant bij het geniekorps. Eindelijk den 27 februari 1852 mocht hij aan zijne vrouw en kinderen zijne benoeming van kapitein aankondigen. Hij had zijn veertigste jaar bereikt. Hooger zou hij op aarde niet klimmen, maar God vereerde hem drij jaren later met de kroon der onsterfelijkheid.

II. De Christen.

Wij hebben gezien hoe Belletable door natuurlijke begaafdheden rijkelijk bedeeld en wondergoed geschikt was om een duurzaam werk te stichten. Doch hetgeen de genade aan die natuurlijke talenten tot bovennatuurlijke vruchtbaarheid moet bijzetten, ontbrak hem. Hij had zijn geloof wel niet verloren; maar sedert jaren vervulde hij zijne christene plichten niet meer. Hij had dus bekeering noodig, en ziehier hoe de Hemel er in voorzag. — Het was in 1840: Belletable bewoonde Luik sedert twee jaren. Op zekeren dag dat hij de steile Pierreuse-sstraat opsteeg, ontmoette hij den pastoor van Sinte-Margariet. Het bevallig en innemend voorkomen van dien eerbiedwaardigen priester trof hem, en boezemde hem zulk vertrouwen in dat hij bij zich zelven zeide: Dat is de man aan wien ik weleens mijne generale biecht zou willen spreken. Eenigen tijd daarna werd een zijner wapenbroeders gevaarlijk ziek. Belletable die hem geerne had doen berechten, ging zelf naar zijnen pastoor van Sinte-Margariet. De pastoor, die aan tafel was, verliet aanstonds zijn maaltijd om hem te volgen. Die dienstveerdigheid, die priesterlijke zieleniever gingen den officier diep ter herte, en God, van zijnen kant, beloonde weldra dat liefdewerk van Belletable jegens zijnen vriend. De zoete invloed der genade deed allengskens in die rechtschapene ziel de

christelijke gevoelens zijner eerste jeugd herleven. Het gedacht van zijne gewetenszaken in orde te brengen verliet hem niet meer. Tot hiertoe, gelijk hij zelf bekende, had hij de priesterlijke zelfopoffering niet weten te waardeeren, — en zijn voornemen om zijne biecht te spreken gaf hem nu de gelegenheid den iever van den goeden pastoor van Sinte-Margariet op eene tweede proef te stellen. Hij begaf zich dan naar de pastorie op een uur dat hij den pastoor met werk overlast wist, op voorwendsel dat een andere zieke soldaat terstond eenen biechtvader vroeg. Op staanden voet is de priester bereid om hem te volgen, doch Belletable houdt hem tegen, zeggende: « Die zieke, mijnheer, ben ik, en voorzeker gist gij wel dat het mijne ziel en niet mijn lichaam is die genezing noodig heeft. » De onderhandeling duurde geruimen tijd... Belletable was bekeerd. Doch, gelijk hij later bekende, was het niet zonder veel gebeden te hebben dat hij eindelijk den moed gevonden had om zijn hert aan eenen priester te openen ⁽¹⁾.

In 1841 stelde de nieuwbekeerde zich onder het geleide van den E. P. Dechamps, die hem te Luik in het klooster een retret liet doen. Het was in die heilzame eenzaamheid dat hij die manhaftige onverschrokkenheid putte waarmede hij voortaan het menschelijk opzicht wist onder de voeten te treden, en de knevelarijen welke zijne godsvrucht hem van wege zijne kameraden en oversten op den hals haalde, heldhaftig te verdragen. Het was ook daar dat hij den Goddelijken Zaligmaker in het Sacrament zijner liefde beter leerde kennen, en vuriger beminnen. Ook werd deze devotie als de zeilsteen zijns herten: het gebeurde hem dikwijls zich in de kerken te laten insluiten, om beter zijne devotie te kunnen voldoen: daar bleef hij gansche uren voor het Tabernakel op den vloer neergeknield; daar vervulde hij zijn hert met zoo groote liefde

1. Deze omstandigheden heeft Belletable zelf aan zijnen vriend den E. P. Marin, Redemptorist, medegedeeld. De E. P. Debongnie had ze ook vernomen van den E. H. Delruelle, Deken van Hoei, aan wien de officier ze eigenmondig had verhaald. Zij zijn insgelijks bevestigd geworden door eenen zijner wapenbroeders, die gelijk hij, bekeerd zijnde, zich in 1864 in het genootschap der Heilige Familie te Antwerpen liet opschrijven.

tot JEZUS dat het in zijne gesprekken en brieven doorstraalde. Het was hem zoo pijnlijk te zien hoe een God, voor ons mensch geworden, door het meestendeel der menschen als een *onbekende God* in onze kerken verlaten is. De Voorzienigheid bereidde alzoo klaarblijkend dien dapperen Christen tot het groote werk dat Zij hem weldra ging ingeven.

Belletable bleef gansch zijn leven eene vurige liefde voor zijn Werk behouden en eenen onvermoeibaren iever om het overal door nieuwe instellingen te verspreiden. Zijne vrienden van Luik hielden hem geregeld bekend met al wat hunne vergadering betrof. Geraadpleegd zijnde nopens de inwendige verordening der Heilige Familie, schreef hij aan den E. P. Schwing, Bestierder in 1845 : « Mijns dunkens zou men afdeelingen moeten maken, elke van 24 leden, met eenen Prefekt aan hun hoofd. De 24 leden zouden zich in drij rijen plaatsen. Iedere afdeeling zou eenen stoel wijd vaneen gescheiden zijn, en in die tusschenruimte zou de Prefekt moeten plaats nemen, om alzoo zijne afdeeling in het oog te houden, en er van tijd tot tijd aan den Bestierder rekening over te geven. »

Terwijl onzeedelmoedige officierte Bergen in garnizoen was, woonde zijne jonge familie te Zoniën waar hij ze iedere week ging bezoeken. Het is daar dat hij kennis maakte met den E. P. Marin (die alsdan seminarist was), hem in het genootschap deed opnemen, en een diploma van Luik bezorgde⁽¹⁾. Iederen zondag woonde hij in schitterend uniform de Hoogmis bij. Te Bergen zag men hem dikwijls met eenen pater Redemptorist of met den almoezenier des legers. Dat zijn twee uniforms die goed te zamen gaan, bemerkte een voorbijganger. Te Brussel had hij in 1850 het geluk van iederen maandag de Vergadering in onze Magdalenakerk te kunnen bijwonen. De bediende eener parochiale kerk te Brussel vroeg eens aan een deelgenoot der Heilige Familie wie toch die brave officier mocht zijn dien men iederen morgen zoo ingetogen in de kerk zag. — Hij communiceert dikwijls en schijnt zoodanig in het gebed verslonden, dat men niet zou kunnen zeggen of het een levend mensch of een standbeeld is. Na zulke getuigenis zal men niet verwonderd zijn over het

volgende voorval, door Belletable zelf aan Pater Marin verteld,

Op zekeren zondag, na den dag met zijne vrouw en kinderen doorgebracht te hebben, kwam de luitenant naar Brussel terug. Op de Konings' plaats kwam een slecht vrouwspersoon hem eenen schandigen voorstel doen. Voor antwoord schupte de officier dat vuil schepsel uit den weg en begaf zich naar het Paleis der Academiën, waar hij zijn kwartier had.

Reeds van in 1848 had Belletable er aan gedacht soldaten afdeelingen in de Heilige Familie in te voeren, en daar hij voorzag dat er hem door zijne overheid persoonlijke moeilijkheden zouden gemaakt worden, was hij van zin aan den minister van oorlog de toelating te vragen, om de soldaten in een bijzonder lokaal (in de Sint-Jans kerk te Luik) te vereenigen. Daar zouden zij bijzondere en doelmatige onderrichtingen ontvangen. Doch dit ontwerp werd niet ten uitvoer gebracht.

Ieder jaar kwam de stichter der Heilige Familie naar Luik, om de verjaring der instelling des Genootschaps te vieren. Hij had den titel van Algemeene Eer-Prefekt aanveerd; Hacken bekleedde het ambt van Algemeen Prefekt, en Jongen was Prefekt der eerste afdeeling.

In 1852 genoot hij den troost de vergadering der Heilige Familie te Roermond bij te wonen: deze was eene der eerste die in zijn vaderland gesticht werden.

Hoe vurig Belletable den voortgang en de uitbreiding zijns werks ook behertigde, was zijn iever daarom toch niet uitsluitend: men zag hem ook krachtdadig bijdragen aan de stichting en ontwikkeling der Conferentiën van den H. Vincentius a Paulo; in de steden waar hij verbleef wist hij bij de aanzienlijkste personen voor de armen ten beste te spreken, de voortreffelijkheid der Conferentie te doen gelden, en onvermoeibaar aan hare inplanting te arbeiden.

1. De E. P. Marin, Redemptorist in het Magdalena klooster te Brussel, heeft den diepsten eerbied voor den stichter der Heilige Familie bewaard. Hij werd later door zijne oversten met het bestier dier bloeiende en vurige vergadering belast, en komt zijn Jubelfeest van 25 jaar bestiering te vieren.

Een zoowel besteed en zoo vruchtbaar leven zou men nog lang hebben willen zien voortduren. Helaas! Belle-table's gezondheid begon te verzwakken. Met de hoop van zijne krachten te herstellen had hij de plaats van bevelhebber over het kasteel van Hoei gevraagd. Daar zou hij zijne talrijke familie kunnen bij zich nemen; het viel hem immers zoo pijnlijk het gezelschap der zijnen te moeten derven. Maar God had er anders over beschikt. De verzwakte kapitein mocht zijne krachten te Hoei niet wedervinden, noch de zoetheid van het familieleven smaken. — Hij zou te midden der beproevingen eener pijnlijke ziekte, met een waar christelijk geduld verdragen, de kroon verwerven die God zijnen getrouwen dienaar had weggelegd.

Ziehier hoe de weerdige priester die hem in zijne laatste dagen bijstond, ons dien laatsten strijd beschrijft.

«De hertziekte, waaraan die goede vriend sedert twintig jaren leed, had zoo zeer toegenomen, dat alle hoop van genezing verloren was. Dank aan zijne zielskracht, worstelde hij kloekmoedig tegen ijselijke en aanhoudende pijnen, zonder iets van zijne geestelijke oefeningen achter te laten. Dagelijks hoorde hij de Mis van zeven ure en des Zondags de Hoogmis. Hij communiceerde geregeld drij maal ter week. Het was een schoon en stichtend schouwspel dien kapitein, met de armen op de borst gekruisd, met statigen tred en diepe ingetogenheid tot de H. Tafel te zien naderen. Doch weldra moest die heldhaftige Christen, op een bed van smerten uitgestrekt, zich Mis en Communie onzeggen. De dood, die met snelle schreden naderde, vond hem volkomen aan den Goddelijken wil overgegeven. Zijne ademhaling werd immer pijnlijker, aanhoudende verstikkingen maakten hem het liggen onverdragelijk, en noodzaakten hem dag en nacht in eenen zetel door te brengen. Zijn einde ziende naderen, vroeg hij mij zijne biecht te willen hooren, en hem, zonder uitstel, de laatste Sacramenten toe te dienen.

«Toen ik met het H. Sacrament terug kwam, vond ik bij hem zijnen vriend den kolonel N., commandant van het Genie te Luik, en den majoor Graaf de V. plaatscommandant van Hoei. Zoodra de zieke zijnen God zag

naderen, deed hij eene poging om te knielen; maar zijne krachten verrieden hem, en hij moest eenen oppasser en den portier van het kasteel te hulp roepen. « Houdt mij van weerskanten onder de armen, zeide hij, ik wil mij op de knieën zetten. » Vervolgens, ziende dat, met zijn linnen te verschoonen, men hem zijnen scapulier had ontnomen: « Geef mij mijnen scapulier », zeide hij met nadruk, « daar zonder communiceer ik niet ». Nooit zal ik het hertroerend schouwspel vergeten waarvan ik toen getuige was. Een kapitein neergeknield, met de armen op zijne benepen borst gekruist, in aanbidding voor zijnen God, dien hij op zijne stervende tong ging ontvangen: aan zijne zijde, een majoor en een kolonel die weenden van aandoening. Ik was zelf diep bewogen: langzaam diende ik den stervende de laatste H. Sacramenten toe, welke hij met de teederste godsvrucht ontving. Toen ik eindelijk de H. Ciborie verhief om de aanwezigen te zegenen, hoorde ik hem met hertscheurende stem uitroepen: « O mijn JEZUS, o mijn JEZUS, ik smeeek u, heb medelijden met mijne vrouw en mijne arme kinderen. » Dit waren zijne laatste woorden. Kort daarna kwam men mij zeggen dat hij in eene verstikking versmacht was. »

Alzoo stierf den 5 december 1855, in den ouderdom van 43 jaren, die kloeke soldaat en die vrome christen. Tot zijnen laatsten snik toonde hij een levendig geloof, eene heldhaftige verdueligheid, eene vurige liefde tot JEZUS CHRISTUS en eene teedere godsvrucht tot de Allerheiligste Maagd Maria.

Zijn grafsteen, op het kerkhof van Hoei, draagt het volgende opschrift:

Ter gedachtenis van HENDRIK BELLETABLE,
Kapitein van het Genie, stichter der Heilige Familie,
Geboren te Venlo den 8 april 1813,
Overleden te Hoei den 5 december 1855.

Nederland was België reeds voorgegaan om hem in zijne vaderstad, een praalgraf op te richten. In oktober 1882, ter gelegenheid van een Congres dat in Venlo de voornaamste nederlandsche bestierders en

beambten der Heilige Familie vereenigde, werd dit gedenkstuk, door openbare onderschrijvingen bekostigd, plechtig ingewijd. Dien dag was de Sint-Martenskerk, waar het monument is opgericht, te klein om de toegesnelde menigte te bevatten. Men telde er met honderde priesters en leeken van heinde en verre toegelopen, met de medalie der Heilige Familie op de borst, om aan de gedachtenis van den dapperen Christen eene laatste hulde te bewijzen.

Het praalgraf is in witten steen uitgebeiteld volgens de teekening van den amsterdamschen bouwmeester Cuypers, en verbeeldt den kapitein met gevouwene handen op een kussen neergeknield, voor het altaar van JEZUS, Maria en Jozef. De H. Keizer Henricus, zijn patroon, staat aan zijne zijde en houdt hem eene beschermende hand op den schouder.

DERDE HOOFDSTUK.

Oprechting en inrichting der Heilige Familie.

OMEN wij nu tot ons Genootschap terug. De Paters Redemptoristen hadden eindelijk het vurig verlangen van Belletable ingewilligd, met aan het Werk een doelmatiger lokaal toe te staan. De E. P. Dechamps had zich tot Monseigneur Van Bommel, Bisschop van Luik gewend, en daardoor waren alle haperingen opgeheven. Zoodra deze uitmuntende Kerkvoogd vernomen had dat eenige luiksche werklieden dit godvruchtig werk hadden begonnen, spoorde hij, vol vreugd, den E. P. Rector aan om zonder uitstel die schoone Instelling te behertigen en bevoel hem zelfs stellig een werk dat zoovele vruchten van heil en zaligheid beloofde op alle mogelijke wijzen te begunstigen.

De E. P. Schwing werd aan het hoofd gesteld. Dank aan zijne wijze en ievervolle bestiering, werden de leden zoo talrijk dat de bidplaats van den H. Alfonsus weldra te klein werd, en de Paterskerk hun voor goed tot vereenigingsplaats werd toegestaan. Iederen maandag deed de P. Bestierder zijne toehoorders eene eenvoudige onderrichting, van uit het voorkoor nevens een beeld van den H. Jozef op een verschuifbaar pedestaal geplaatst: men sloot de Vergadering met het avondgebed en een gezang. In het begin gaf de Pater den zegen eenvoudig met zijn kruisbeeld, maar van in september 1845 stond Monseigneur de Bisschop toe de benedictie met het Allerheiligste te geven.

Alzoo begon zich een der schoonste opvattingen van den H. Alfonsus te verwezenlijken, het hem zoo dierbaar, en door hem te Napels zoo ievervol verzorgde *Werk der Kapellen*. Het waren de kinderen zijner teergeliefde Congregatie die door de Voorzienigheid belast werden om door de Heilige Familie deze zoo verdienstige Instelling overal te verspreiden.

Te Luik groeide het pas geplante boompje weelderig op. De Vergadering telde reeds meer dan honderd leden. Monseigneur Van Bommel deed zich nauwkeurig over haren voortgang berichten en van het begin van januari 1845 belaste hij den E. P. Rector hem een reglement voor te stellen dat hij persoonlijk wilde maken. Dit reglement keurde hij den 13 februari goed, alsook de aanroeping van JEZUS, Maria en Jozef bij wijze van Litanie. Het eerste artikel bepaalt aldus het doel des Werks. « Deze Vergadering in de kerk der paters Redemptoristen (O. L. V.) te Luik opgericht, heeft voor doelwit de Heilige Familie te vereeren en geestelijke hulpmiddelen te verschaffen aan het zoo dikwijls vergetene en nochtans zoo dierbaar gedeelte des menschdoms, te weten aan de *werkende klas*. » Op deze voorloopige goedkeuring volgde weldra het merkwaardig gedenkstuk van den 7 april 1845, waardoor, bij bisschoppelijke macht, het Genootschap der Heilige Familie plechtig werd *ingericht*.

Zij die Monseigneur Van Bommel gekend hebben, en zich herinneren met welke majesteit hij de kerkelijke plechtigheden wist op te luisteren, zullen zich niet verwonderen dat hij die solemneele oprechting door zijne tegenwoordigheid heeft willen verheffen. Die heugelijke dag was ook bepaald voor de Opdracht van de 116 eerste leden der Heilige Familie. Het was waarlijk een schoon feest, wiens gedachtenis onuitwischaar is gebleven in het hert van al degenen die het geluk gehad hebben er aan deel te nemen.

Het Genootschap had nu zijn kerkwettig bestaan bekomen, en zich luisterlijk in het openbaar bevestigd: ook nam het van toen af zoo spoedig toe dat op korten tijd het getal zijner leden verdubbeld was: ook was men nu voornemens het plan van Belletable nopens de afdeelingen in voege te brengen.

Den 26 januari 1846 werd de Vergadering verdeeld in 17 afdeelingen, iedere van 25 man: er werd vastgesteld dat de Prefekten op zekere dagen zouden bijeen komen om verslag te geven over de afdeelingen aan hunne zorg toevertrouwd.

Deze verordening bracht veel bij tot den voorspoed der

Heilige Familie. Daardoor werden de leden inniger aan het Genootschap et met malkander verbonden; zij onderhield den geest van regeltucht die als de ziel van alle genootschappen is. De vergaderingen werden daardoor ook stiptelijker bijgewoond, wijl ieder het zich ter eere rekende de vaste plaats die hem was aangewezen nooit ledig te laten.

Dat de lezer ons hier eene kluchtige en tevens nuttige uitweiding toelate.

In januari 1868 stelden de Redemptoristen van Ierland de Heilige Familie in hunne kerk van Limerick in. Dank aan eene groote Missie, die zij in de stad kwamen te preeken, lieten niet min dan 1600 leden zich inschrijven. Elders had men het maar slecht durven wagen, een zoo talrijk leger aan de verordening van Belletable te onderwerpen. Maar wie kent het stalen karakter der Ieren niet? Laat die mannen maar begaan, zij weten wat al voordeelen eene sterke regeltucht aan een genootschap bijbrengt. Ook zullen zij, op gelijken stap, al die manschappen in hunne gelederen weten te houden.

Doch laat ons den Rector, Pater Bridgett, zelf verhalen, wat al moeielijkheden hij moest te keer gaan. «Eene eerste zwaarigheid ontstond uit het groot getal leden die denzelfden naam droegen. Ik vind aan de letter K 39 Kellys, 35 Kennedys, 12 Kennys, en 8 Kennelys. Welke verwarring, wanneer die namen in eene groote kerk vol volk moeten afgeroepen worden! Aan de letter M vind ik 99 Mac' Namaras. Verbeeld u het schouwspel dat onze eerste vergaderingen moesten opleveren, om aan ieder lid zijne plaats aan te wijzen. Ik moest eenen zekeren Mac' Namara in de afdeeling van den H. Brendan plaatsen. Ik roep met luider stem: Mac' Namara. Honderd stemmen roepen te gelijk: Hier, pater; en honderd man staat recht. — Ik herneem: Mac' Namara Patrick; 50 zitten neder, en 50 roepen: Hier, pater. — Ik ga voort: Mac' Namara Patrick, kleermaker; 25 zitten neder, en 25 antwoorden: Hier, pater. — Eindelijk zeg ik: Mac' Namara Patrick, kleermaker, die straat, die n^o, en alzoo houd ik eindelijk mijnen man die, door de lachende menigte heen, de hem aangewezene plaats gaat bekleeden.

Deze eerste rangschikking was zoo moeielijk, dat ik er drij of vier vergaderingen moest aan besteden en ze tot tien en elf uren 's avonds voortzetten.»

En wat voordeel is daarin gelegen? zal de lezer misschien vragen? Wat voordeel? Dat de Heilige Familie van Limerick heden bij de zes duizend leden telt, die in twee verdeelingen gesplitst zijn, eene die 's maandags en de andere die 's dinsdags vergadert, en beiden in de grootste orde gerangschikt zijn.

Doch komen wij naar Luik terug. In meert 1846, werd het eerste retret gegeven aan de reeds ingelijfde en de bijtredende leden. Op den dag der sluiting naderden 400 man tot de H. Tafel, en 's anderdaags deden 235 nieuwe leden hunne opdracht. Monseigneur Van Bommel wilde zelf de plechtigheid komen voorzitten: in hertelijke en vurige woorden wenschte hij de leden geluk, over het goed voorbeeld dat zij aan zijne bisschoppelijke stad gaven, moedigde hen aan om met iever te volherden, en gaf hun opnieuw de verzekering der groote belangstelling die hij het Gencotschap toedroeg. De Bisschop had zijne aanspraak aan den voet van het Hoogaltaar begonnen; en zoo zeer liet hij zich door zijne welsprekendheid, zijnen iever en zijn vaderlijk hert vervoeren, dat hij, op 't einde van zijn sermooon aan de Communiebank stond.

VIERDE HOOFDSTUK.

Bijval en beproeving. 1846.

ET jaar 1846 staat ten eeuwigen dage in de Annalen der kerk van Luik in gouden letters aangeboekt. Aan de aloude Sint Lambertus stad was, in 1246, het voorrecht te beurt gevallen, de eerste in de katholieke wereld, het feest van het Allerheiligste Sacrament te mogen vieren. Dit jaar vierde men het zes honderdjarige jubelfeest van die heugelijke plechtigheid.

Monseigneur Van Bommel wilde aan dit jubelfeest den grootsten luister mogelijk bijzetten. De vermaardste predikanten werden uitgenoodigd. Men zag beurtelings Lacordaire, Dupanloup, Ravnian en Dechamps, den kansel der Cathedraal, en der Sint-Martens kerk beklimmen.

Het is buiten ons bestek hier die feestelijkheden te beschrijven, wij willen slechts herinneren, hoe voortreffelijk de Heilige Familie er deel aan nam.

De Bisschop had al de Broederschappen der stad uitgenoodigd, om stoetsgewijs aan de groote Jubelprocessie deel te nemen. De drij, vier honderd leden der Heilige Familie, met versierde flambeeuw in de hand, gingen deftig en ingetogen, al biddend en zingend vooruit.

Het was voor de eerste maal dat het de stad Luik gegeven was, het schoon en stichtend schouwspel te kunnen bewonderen, van een zoo groot getal mannen die het menschelijk opzicht trotseerden en zich gelukkig achtten hun geloof jegens het Allerheiligste Sacrament en hunne verkleefdheid aan de Heilige Familie in het openbaar te kunnen toonen. Iedereen kon nu ook den bloei en den vooruitgang des Genootschaps bestatigen.

Doch de beproeving, die het kenmerk is waarmede de Voorzienigheid hare werken bestempelt, mocht ook aan het Genootschap niet ontbreken. Een aantal leden, ziende

dat de Heilige Familie door sommigen bespot en tegen-gewerkt werd gaven den moed op; anderen spraken van hun ontslag te geven indien men hun aan de processie wilde doen deel nemen, op voorwendsel dat zij in het Genootschap gekomen waren alleenlijk om te bidden en niet om zich openbaar in de straten te toonen. Verscheidenen dus bleven achter. Het woord van den H. Paulus werd ook voor het nog jonge Genootschap verwezenlijkt : *Intus pugnae, foris timores* (II Cor., 7, 5): Van binnen strijd, van buiten vrees. Men zegt zelfs dat een oogenblik de zaken zoodanig dooreenliepen, dat de Bestierder al zijne voorzichtigheid moest in 't werk stellen om alles niet te zien in duigen vallen.

En wie zou zich daarover kunnen verwonderen? Zonder strijd, geen zegepraal : De Kerk strijdt sedert negentien honderd jaren ; geen rozen zonder doornen. — De dorsch-vleugel moet het kaf van het graan scheiden; het goud moet in den smeltkroes gelouterd worden. Door kappen en bijtellen wordt de vormlooze blok een sierlijk standbeeld. De wijngaard moet gesnoeid worden om druiven voort te brengen. — En indien God kastijdt die hij bemint, hoe zou hij dat Genootschap niet beproeven, dat hem zoo dierbaar is als de appel zijner oogen, en waarop hij het bevruchtend woord : *Groeit en vermenigvuldigt* ging doen nedervallen, om tot het uiteinde der wereld vruchten van heil en zaligheid te verspreiden? Bekommeren wij ons dus niet over die beproevingen, die overigens nog niet ten einde zijn.

De Heilige Familie werd in dit eerste tijdstip hevig aangerand door de vijanden van onzen heiligen Godsdienst. De vrijdenkers konden niet verkroppen, dat een mannengenootschap zijne godsdienstige en echt katholieke gevoelens in klaren dag durfde ten toon spreiden. Het was dus voor hen een nieuwen vijand meer te bestrijden, en zij bleven aan dien helschen strijd niet te kort; zij lieten niet na de Heilige Familie te beschimpen, te bespotten, te belasteren en haar in het geheim en in het openbaar aan te vallen. De werklieden die er deel van maakten, werden door hunne medegasten en hunne bazen geplaagd en verdrukt; aan anderen werd door hunne

meesters de keus gelaten, ofwel hun werkhuis, ofwel het Genootschap te verlaten. Men ging zelfs zoover, dat een diefstal in de Sint-Martens kerk gepleegd, aan de leden der Heilige Familie werd ten laste gelegd: doch de Voorzienigheid beschaamde weldra die valsche betichters, met den plichtige, die geenszins tot het Genootschap toebehoorde, te doen ontdekken.

De storm versterkte Gods werk, en deed den boom der Heilige Familie diepere wortelen schieten en zijne takken weelderiger uitspreiden. In het Handboek van 1847, vinden wij een aantal eereleden die het zich ten plichte rekenden, een openbaar bewijs hunner goedgunstige toegenegenheid aan het Genootschap te geven. Ziehier eenige namen dier eerelijst.

Beschermers : Monseigneur Cornelius Richardus Antonius Van Bommel, bisschop van Luik.

Eereleden : Monseigneur de Graaf de Mercy d'Argenteau, aartsbisschop van Tyr.

Mgr Neven, vicaris-generaal.

De Z. Eerw. Pater Fred. von Held, provinciaal der Redemptoristen.

De Eerw. Pater Kaltenbach, rector van het klooster van Luik.

M. Gotale, president van het Groot-Seminarie te Luik.

M. Lovens, pastoor-deken van Sint-Bartholomeus te Luik.

M. Habetz, pastoor van het H. Kruis te Luik.

M. Hendrik Belletable.

Bovendien werden meer dan vijftig Eereprefekten op de lijsten des Genootschaps ingeschreven, waaronder men de namen vindt der aanzienlijkste katholieke Luiksche familiën.

Eindelijk, den 23 maart 1847, in de tegenwoordigheid van Monseigneur den Bisschop, wijdden zich 258 nieuwe leden aan JEZUS, Maria, Jozef, toe. Dat is het grootste getal dat men tot hiertoe in eene opdracht bereikt heeft.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Het Genootschap wordt tot Aartsbroederschap verheven.

—❖—❖— 1847. —❖—❖—

ET Genootschap der Heilige Familie kon zijnen werkkring bij de stad Luik alleen niet bepalen. Monseigneur Van Bommel voorzag dat dit zooveel belovend werk door de Voorzienigheid bestemd was om in de toekomst veel goeds te stichten. Reeds lang had hij de hoop gekoesterd iets in te stellen om het geestelijk en zedelijk welzijn der werkende klas te bevorderen, en daar hij in ons Genootschap de verwezenlijking zijner plannen erkende, wilde hij hetzelfde door de pauselijke oppermacht doen bekrachtigen. Hij maakte dan een verslag op dat hij naar Rome zond, en waarin hij de heilzame uitwerksels der Heilige Familie in zijne bisschoppelijke stad deed gelden. Pius IX keurde het Genootschap goed, verhief het tot de waardigheid van Aartsbroederschap met de volmacht om andere Genootschappen onder *denzelfden titel* en hetzelfde *doelwit* op te nemen, en verrijkte het met menigvuldige aflaten (Breve van den 20 en 23 april 1847).

Den 5 juli daaropvolgende werden deze Breven afgekondigd met eene plechtigheid die de gansche wijk der Paters Redemptoristen te Luik in opschudding bracht. De E. P. Pater von Held (¹), Provinciaal, wilde in die omstandigheid de schoone godsdienstplechtigheden die hij eertijds in zijne vaderstad had bijgewoond, in de paterskerk doen herleven. Hij die nochtans vijandig was aan alle wereldsche pracht, wilde deze feestelijkheid door

1. De Z. E. P. Frederik von Held, zoon van den ridder des Keizerrijks, Michiel, werd te Brünn, bij Weenen, geboren den 17 juli 1799. Na schitterende studien in de universiteit van Weenen, werd hij Redemptorist, deed zijne geloften den 2 augustus 1821, en stierf godvruchtig te Vaals den 2 april 1881.

een grootsch en meesterlijk orkest doen opluisteren. Monseigneur Neven, Vikaris Generaal, bekleedde op het hoogkoor in den naam van den Bisschop het voorzitterschap ; de afkondiging der breven die telkens door een machtig en keurig muziek van het doxaal werd toegejuicht, stemde de menigte tot eene onbeschrijfelijke geestdrift, en liet in alle herten eenen diepen en onvergetelijken indruk.

Pater von Held had gelijk van zooveel luister mogelijk aan deze plechtigheid bij te zetten : hij had als het voorgevoelen dat de Heilige Familie zich weldra de gansche wereld door ging verspreiden, om overal wonderen van deugd en zaligmaking te weeg te brengen.

En inderdaad, nu dat het Genootschap tot de weerdigheid van Aartsbroederschap was verheven kon het zich overal vermenigvuldigen, en zijnen maatschappelijken en geestelijken invloed doen doordringen. Immers een Aartsbroederschap dat kerkwettig is ingesteld mag nieuwe genootschappen van denzelfden naam en hetzelfde doelwit aannemen en deelachtig maken aan alle de aflaten die aan het *Moedergenootschap* vergund zijn (1).

Ziedaar de beteekenis dier pauselijke Breven en de toekomst die de Heilige Familie mocht te gemoet zien. Alzoo werd dat zaadkorreltje, door de Voorzienigheid in den Luikergrond geworpen, een machtige en weelderige boom. Een plaatselijk Werk ging nu algemeen katholiek worden ; hetgeen in een huis, in eene bidplaats, in eene kerk was begonnen, ging zich nu in duizende kerken

1. Ziehier wat er te doen staat om eene plaatselijke vergadering met het Moedergenootschap te verbinden, en aan de aflaten deelachtig te maken :

Het is volstrekt noodzakelijk dat men van zijnen Bisschop of van den Vikaris generaal, *daartoe bijzonder bevestigd, schriftelijk* bekomt : a) de wettige oprichting des Genootschaps ; b) de toelating van het in het Aartsbroederschap te laten opnemen ; c) de goedkeuring der statuten die voor elke vergadering vereischt zijn.

2° Deze stukken bekomen zijnde, moet men aan den Rector der Paters Redemptoristen te Luik, Algemeenen Bestierder des Aartsbroederschaps, eene uitdrukkelijke aanvraag van opneming doen, en hem de bovengemelde uitgeschrevene stukken toezenden.

Op die voorwaarden worden door hem brieven van aanneming afgeleverd, waardoor die plaatselijke vergadering aan alle aflaten en voorrechten deelachtig wordt.

voortzetten, en het werk van drij mannen werd op vijftig jaren het werk van vier honderd duizend personen van alle talen, alle standen en alle landen der wereld.

Het Werk nam op korten tijd verbazend toe : In mindandrij jaren telde het Aartsbroederschap 32 opgenomene vergaderingen waaronder die van Doornijk, Brussel, Namen, Verviers, Bergen, Nijvel en Sint-Truiden, Metz in Frankrijk, Philadelphie, Detroit en Buffalo in de Vereenigde Staten van Amerika.

ZESDE HOOFDSTUK.

De afdeeling der Vrouwen.

ET godvruchtig luikervrouwvolk kon zich niet getroosten dat het schoon Werk der Heilige Familie de mannen alleen moest begunstigen. G. Jongen had eene brave vrouw, die opgemerkt had dat de pauselijke Breve van den 20 april 1847 gewag maakte « van een Genootschap van Christene geloovigen van *beide geslachten* » ; ook sloeg die ware christene huisvrouw met hare dochter Louiza en eene vriendin, gelijk zij met eenen vurigen zieleniever bezielde, aanstonds de hand aan het werk. Op zondag 7 augustus 1847 legden deze eerste drij leden den grondslag der Vrouwen-afdeeling in diezelfde kamer, waar drij jaar vroeger haar man met twee medemakkers, de eerste vergadering der mannen gehouden had... Zij begonnen met den Rozenkrans te bidden, eene godvruchtige lezing te doen, en geestelijke liederen te zingen, even als of zij reeds talrijk waren. Den volgenden zondag kwamen er zeven nieuwe leden bij, en eene maand later waren zij reeds zestig in getal. Iedere zondag bracht haar nieuwe deelgenooten bij, zoodat het lokaal weldra te klein werd.

In de maand october vragen en bekomen zij de toelating om hunne vergadering in de kerk van het H. Kruis te houden, waar zij iederen zondag om half twee bijeen komen. Pater Pisart werd belast met hun eene Conferentie te doen. Weldra werden zij zoo talrijk dat men de getrouwde vrouwen van de jonge dochters scheidde. Deze vergaderden in de kapel der Carmeliteren in Potay, waar hun ook een Redemptorist tot Bestierder werd gegeven. Doch die tweevoudige vergadering verdubbelde het werk, en het klooster van Luik had te weinig Paters om aan elke afzonderlijk eenen Bestierder te geven, zoodat de twee Genootschappen, weldra ineen gesmolten, naar de paterskerk werden overgebracht. Het was daar dat de

eerste opdracht plaats had op zondag 13 augustus 1848 et dat honderd vijftig vrouwen zich onder het vaandel der Heilige Familie kwamen scharen. De mannen hielden voortdurend hunne vergadering des maandags.

Van dit oogenblik af zag men die twee afdeelingen in godsvrucht, vurigheid en getrouwheid wedijveren. Zij waren beiden aan hetzelfde reglement onderworpen, ofschoon elk een afzonderlijken Bestierder had, om door raad en daad zijn volk op den weg der zaligheid voort te helpen. Het tweede jaar telde de afdeeling der vrouwen reeds 370 leden en na de volgende opdracht in 1850 overtroffen zij reeds de mannen in getal, en klommen tot 750 deelgenooten.

Vijftig jaren zijn vervlogen sedert dit heugelijk tijdstip, en de afdeeling der vrouwen zoowel als die der mannen, is nog altijd met denzelfden iever bezield. Nooit zijn zij min dan 900 in getal geweest, zooveel als de kerk er gevoeglijk kan bevatten. De vergadering der vrouwen is in 31 afdeelingen verdeeld, waarvan er twee een Zanggenootschap uitmaken dat schoone en talrijke stukken bezit. In 1869 vierde de Heilige Familie haar zilveren jubelfeest waaraan, dat spreekt van zelfs, de vrouwenafdeeling gulhertig deel nam. Acht dagen lang hadden er bijzondere predikatiën plaats, en de kerk was alle morgen en alle avonden proppend vol. Den laatsten dag was er eene schoone generale communie waaraan 937 leden deel namen, en die ook edelmoedig wilden bijdragen om de kosten der versieringen te dekken.

In augustus 1883 vierde de E. P. Fery zijn vijf en twintigste jubeljaar als Bestierder der Heilige Familie der vrouwen: dit feest werd door een heerlijk zangstuk opgeluisterd, en de 31 Prefekten kwamen beurtelings aan den gevierden Jubilaris een fraaien bloemtuil opdragen. — De geheimschrijfster drukte in warme en keurige woorden hare dankbaarheid uit, en de gansche Vergadering bekostigde een kunstig gedreven koperen tabernakel om ten eeuwigen dage het altaar der Heilige Familie te versieren. En toen in 1888 dezelfde Bestierder zijn gouden priesterlijk jubelfeest vierde, werd hem nogmaals eene ciborie van 500 franken opgeofferd.

Het Lieve Vrouwbeeld voor hetwelk Jongen en zijne twee medemakkers in 1844 hunne eerste vergaderinghielden, en dat thans in de kerk der Redemptoristen te Luik vereerd wordt, is ook eene gift van twee vrouwen der Heilige Familie. Jongen had dit beeld zelf verveerdigd om zijne dochter te believen die een beeld verlangde dat zij naar lust kon kleeden. Een Pater Redemptorist vond over vijf jaren in de jaarboeken der Heilige Familie dat dit beeld in de jubelfeesten van 1869 eene eereplaats bekleed had: hij ondervroeg dan den braven ouden Jongen zelf en vernam van hem dat dit beeld zich bij de Zusters der Bermhertigheid bevond, waar zijne dochter was religieuze geworden. Deze Zusters zijn zoo goed geweest het aan de paterskerk te schenken. Een lid der vrouwenafdeeling deed voor het Beeld een rijk blauw satijnen kleed met gouden borduursel maken, en eene andere gulhertige deelgenoot bekostigde eene prachtige vergulde nis met twee luiken, waaronder het volgende opschrift te lezen staat: *Lieve Vrouwbeeld voor hetwelk de eerste vergaderingen der Heilige Familie gehouden werden in 1844.*

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Statuten en vergaderingen der Heilige Familie.

I. De Statuten.

DE Statuten of Regels der Heilige Familie werden goedgekeurd door Zijne Hoogw. Monseigneur Van Bommel, den 28 juli 1850, en door Zijne Hoogw. Monseigneur de Montpellier, zijnen opvolger den 21 october 1875.

Ziehier die Regels gelijk zij in het Handboek staan, bl. 153 ⁽¹⁾.

I. Het doel van het Aartsbroederschap is de Heilige Familie JEZUS, Maria, Jozef te vereeren en aan de geloovigen van beider geslacht, van allen ouderdom en van allen stand, maar bijzonder aan de werkende klas, krachtdadige middelen te verschaffen om met zekerheid den weg der zaligheid te bewandelen.

II. De middelen welke door het Broederschap worden aangewend om dit edel en nuttig doel te bereiken zijn: het gebed, de prediking van het woord Gods en het dikwijls naderen tot de heilige Sacramenten.

III. Het Aartsbroederschap is gesteld onder het gezag en de bescherming van Zijne Doorluchtige Hoogweerdigheid den Bisschop van Luik. De andere Broederschappen die er worden in opgenomen, zijn gesteld onder het gezag en de bescherming van den plaatselijken Bisschop.

IV. De Rector der Paters Redemptoristen te Luik, is

1. Deze Regels behelzen de hoofdstof en den vorm van alle andere Broederschappen, die in het Aartsbroederschap willen opgenomen worden. Nochtans mag men ze, met goedkeuring van den Bisschop, veranderen en schikken volgens de omstandigheden der plaatsen en der personen. Het is genoeg dat men denzelfden naam en hetzelfde doel behoudt: *Ejusdem nominis et instituti*. (Breve van den 23 april 1847.— Constitutie van Clemens VIII, 7 december 1694).

voor altijd de Algemeene Bestierder van het Aartsbroederschap. De Rector van het klooster waar zulk Broederschap bestaat is van rechtswege de Bestierder, maar hij mag eenen anderen Pater in zijne plaats aanstellen. In andere gewesten waar het Broederschap is ingericht, wordt het bestierd door den Heer Pastoor, of door eenen anderen priester van den Bisschop goedgekeurd.

V. Elk Broederschap is verdeeld in afdeelingen bestaande in een zeker getal leden (vijf-en-twintig ten hoogste) volgens de plaatsen. Elke afdeeling is gesteld onder de bescherming van eenen heiligen patroon ⁽¹⁾.

VI. Aan het hoofd van iedere afdeeling staat een Prefekt, gekozen door den Bestierder. De Prefekt moet eenige plichten vervullen van liefde en zorg jegens de leden hem toevertrouwd... Aan den Prefekt wordt toegevoegd een Onderprefekt die in dezelfde afdeeling wordt gekozen. Hij is verplicht den Prefekt bij te staan en hem te vervangen in geval van afwezigheid ⁽²⁾.

VII. De Bestierder van het Broederschap kiest ook nog onder de leden een of meer Secretarissen, alsook andere beambten welke voor het Broederschap mochten noodig zijn.

VIII. De leden van het Broederschap der Heilige Familie komen eens in de week bijeen op dag en uur door den Bestierder bepaald. Deze bijeenkomsten worden toegewijd aan het gebed, het aanhooren van Gods woord, en het zingen van geestelijke liederen.

IX. Iedere afdeeling moet in de kerk van het Broederschap, de plaats bekleeden welke haar is aangewezen, en ieder lid moet het nummer behouden van de afdeeling in welke hij geplaatst is.

X. De godvruchtige oefeningen, welke men in de bijeenkomst nooit mag achterlaten, zijn: het gebed *Ge-denck, o goedertierenste Maagd*, de litanie van de Heilige Familie; een gedeelte van den Rozenkrans, het onderzoek van geweten, de geestelijke Communie, de aanroeping der heilige Patronen van het jaar en van de afdee-

1. Deze schikking wordt in het algemeen niet onderhouden op de dorpen.

2. Dit artikel, alsook art. VII, IX, XI, XII en XVII worden in het algemeen op de dorpen niet gevolgd.

lingen. De bijeenkomsten worden altijd gesloten met den zegen van het Heilig Sacrament of van het Kruisbeeld.

XI. Men mag zich van de bijeenkomst niet onthouden zonder den Prefekt of Onderprefekt zijner afdeeling te verwittigen.

XII. Al de beambten der Congregatie vereenigen zich viermaal in het jaar, met de kwatertemperdagen, op bepaalde uur, om samen te bidden, en om van den Bestierder onderrichtingen te ontvangen die geschikt zijn om de Congregatie in hare vurigheid te bewaren.

XIII. Hij die verlangt in de Congregatie der Heilige Familie aanveerd te worden, moet zich door een lid der Congregatie of door eenen anderen achtbaren persoon doen aanbieden aan den Bestierder, die, na inlichting genomen te hebben over zijne zeden, woonplaats en betrekking, hem tot de beproeving zal kunnen aannemen.

XIV. Na den proeftijd, door den Bestierder bepaald, zal degene die verlangt aangenomen te worden, indien zijn gedrag en zijn vlijt om de vergaderingen bij te wonen het toelaten, zijne plechtige opdracht doen in het Broederschap. Hij zal den akt van toewijding aan JEZUS, Maria, Jozef uitspreken, na zich eerst voorbereid te hebben door het ontvangen der HH. Sacramenten. Dan zal hem een bewijsbrief van aanneming als lid van het Broederschap gegeven worden.

XV. De verplichtingen welke de leden der Vergadering op zich nemen, zijn louter liefde verplichtingen. Zij moeten als goede christenen leven volgens hunnen staat, de gevaarlijke gezelschappen vluchten, geene slechte boeken of gazetten lezen, de gevaarlijke speelplaatsen, en alles wat hen tot zonde zou kunnen brengen, zorgvuldig vermijden.

XVI. Behalve de plichten van eenen goeden christen, moeten zij nog in het bijzonder: 1° Iederen morgen de werken van den dag opofferen aan JEZUS, Maria, Jozef, en deze opoffering van tijd tot tijd door den dag vernieuwen. 2° Des avonds hunne conscientie onderzoeken en de geestelijke Communie doen.

XVII. Wanneer een der leden ziek wordt, zal hij daarvan kennis doen geven aan zijnen Prefekt, en deze zal

den Bestierder verwittigen. In de eerstvolgende bijeenkomst zal de Bestierder dit bekend maken aan de medebroeders, en hen vermanen om voor den zieke te bidden.

Indien een lid der Heilige Familie sterft, worden alle de anderen verzocht de diensten bij te wonen die voor de ziel van den overledene geschieden.

XVIII. De heilige patronen van het jaar worden door het lot verdeeld in de bijeenkomst die onmiddellijk den eersten januari voorafgaat.

XIX. Het Feest van de Heilige Familie, welk ook het patroonfeest is van het Broederschap, is gesteld op den eersten zondag van juli: maar een pauselijke brief van den 23 juni 1863 laat toe van hetzelfde, te gelijk met den aflat, te verschuiven op eenen anderen dag van het jaar te bepalen door den plaatselijken Bisschop. De Bisschop van Luik heeft den tweeden zondag van juli gesteld voor het Aartsbroederschap. Op dien feestdag heeft de generale Communie plaats, alsook de plechtige aanneming der leden, door den akt van opdracht aan JEZUS, Maria, Jozef.

XX. De andere feesten van het Broederschap zijn: (zie het handboek, bl. 159).

XXI. Eene pauselijke brief van 23 juni 1863 laat toe aan de leden der Vergadering van de volle aflaten vastgehecht aan de bovengemelde feesten, alsook alle de andere volle aflaten, vergund aan de Heilige Familie, te winnen, of wel op den gestelden dag, of wel op eenen der zeven navolgende dagen. Elk lid kan dus eenen dezer acht dagen kiezen volgens liefste.

XXII. Ieder lid wiens gedrag, ver van stichtend, integendeel berispelijk zou zijn, en dat, niettegenstaande de herhaalde vermaningen van den Bestierder, zich niet zou verbeteren, zal buiten de vergadering gesloten worden.

Goedkeuring. Wij hebben de bovenstaande Regels der godvruchtige vergadering der Heilige Familie, ingericht in de kerk der eerw. Paters Redemptoristen te Luik, doen onderzoeken: Wij hebben goed gevonden dezelve goed te keuren, en wij keuren ze inderdaad goed door deze schriften: wij geven ook ons verlangen te kennen dat alle

de leden der vergadering van het een en het ander geslacht, dezelve nauwkeurig onderhouden, ieder voor hetgeen hem betreft.

Luik, den 27 december 1862.

L. + S. + THEODORUS Bisschop van Luik.

Wij keuren insgelijks goed de nieuwe opstelling der artikels XIX en XXI, gemaakt om dezelve te doen overeenkomen met den pauselijken brief van den 23 juni 1863.

Luik, den 19 juli 1864.

H. Neven, Vic. Gen.

Dit is het reglement der Heilige Familie, ontworpen door hare eerste leden, bewerkt door Monseigneur Van Bommel en den E. P. Bestierder, allengskens verbeterd door de ondervinding en voor altijd door de geestelijke overheid bekrachtigd.

II. De wekelijksche vergaderingen.

De Heiligen toonen ons door hunne levenswijze hoe het Evangelie moet beoefend worden : zoo ook zien wij in de wekelijksche vergaderingen hoe de voorgemelde statuten moeten nageleefd worden.

Eene vergadering behelst drij oefeningen : het *gebed*, de *conferentie* en de *gezangen*.

1. *Het Gebed*. Op gestelde uur vereenigen zich al de leden in de kerk : allen bidden gezamenlijk den rozenkrans. Daarna beklimt de Pater Bestierder den predikstoel en duidt het gezang aan dat door de aanwezigen aangeheven en door het orgel begeleid wordt. Alsdan zingt hij een overschoon gebed, waarin hij den bijstand der HH. Patronen inroept. Vervolgens worden al de herten tot JESUS, Maria, Jozef verheven door die aandoenlijke aanroepingen der Heilige Familie, waarin de hedendaags zoo hevig besprokene vraagstukken van staat- en huishoudkunde, van welzijn der werkende klas, van onderlingsche plichten van ouders en kinderen, van bazen

en werklieden, van meesters en knechten zoo wondergoed worden opgelost.

Heilige Familie, waarin vrede en eendracht heerschen.

Heilige Familie, waarvan het Hoofd een voorbeeld is van vaderlijke waakzaamheid.

Heilige Familie, waarvan de Bruid een voorbeeld is van moederlijke zorgvuldigheid.

Heilige Familie, waarvan het Kind een voorbeeld is van gehoorzaamheid en kinderlijke liefde.

Heilige Familie, die een arm, werkzaam en boetveerdig leven hebt geleid.

Heilige Familie, die uw brood hebt gewonnen in het zweet uws aanschijns.

Heilige Familie, arm in aardsche, maar rijk in hemelsche goederen, enz.

Het gebed gedaan zijnde, zitten allen neder, dan roept de Bestierder de wekelijksche patronen af, met de namen der leden aan wie zij zijn te beurt gevallen. Deze patronen worden getrokken in de laatste vergadering van december, en bij de namen van ieder lid ingeschreven⁽¹⁾.

2. *De Conferentie.* De conferentiën, zegt het Handboek (bl. 189), handelen gemeenlijk over den godsdienst, beschouwd in zijne geschiedenis en in zijne plechtigheden; over de leering van het geloof en over de zeden: over het leven en de deugden van JEZUS-CHRISTUS, over het leven en de voorbeelden der heilige Maagd Maria en van de Heiligen, enz.

De conferentiën worden bijzonder aantrekkelijk gemaakt door eene eenvoudige en vertrouwelijke voordracht. De Bestierder is als een vader die zich met zijne kinderen onderhoudt van al wat hun belangrijk en voordeelig kan zijn.

De leden der Heilige Familie van Sint Truiden herinneren zich nog met aandoening, hoe, over ruim twintig jaren, de Eerw. Pater Grommen, door zijne eigenaardige, treffende en levendige conferentiën, hunne aandacht,

1. Een oude gepensioneerde Kapitein Mr Fr. Jalheau, die in 1886 te Brussel overleed, in den ouderdom van 82 jaar, vroeg, tot op het laatste van zijn leven dat men hem zijnen jaarlijkschen patroon zou willen toezenden.

iederden maandag, wist te boeien. Er was in de voordracht van dien welsprekenden volkspredikant iets zoo aantrekkelijk, en zoo belangwekkend, dat zelfs zijne medebroeders die geen vlaamsch verstonden met genoegen kwamen luisteren. Voor die 800 tot 900 man des Genootschaps was het een alleraangenaamst feest; ook waren er die van een uur, ja anderhalf uur ver kwamen, en voor niets in de wereld de wekelijksche vergadering zouden gemist hebben (¹). De zomer van 1853 was buitenmate heet en droog; de kerk der Redemptoristen, opgepropt van volk, was als een heete oven. Ook werd er onder de Paters raad gehouden of het niet goed zou zijn de vergaderingen eenige weken te onderbreken. Doch eer die maatregel ten uitvoer werd gebracht, wilde de Bestierder ook zijne mannen raadplegen. In de vergadering van 14 juni, stelde hij hun de zaak voor; die voor de opschorsing waren moesten opstaan. En wat gebeurde er? Geen een van die 800 man stond op. Iedereen begon te lachen: de Bestierder wenschte hun van herte geluk over hunnen iever en bereidwilligheid, en de wekelijksche bijeenkomsten gingen voort.

Overigens allen die de Heilige Familie, waar het ook zij, bestierd hebben, hebben met voldoening die verkleefdheid der leden aan het Genootschap, en hunne

1. Ziehier een staaltje van die eigenaardige volkspredikatie. In 1856, bij den uitleg der Handelingen der Apostelen, ter gelegenheid van Simon den tooveraar, en van de Simonie, antwoordde Pater Grommen op de zoogekende opwerping: *De Kerk is een winkel, de priesters doen alles voor het geld*. Hij toonde hoe de fransche Revolutie de kloosters en kerken had geplunderd, en hoe het traktement dat de priesters van den Staat ontvangen kleiner is dan de jaarwedde van den geringsten beambte, en bijgevolg onvoldoende tot hun onderhoud: dat de geloovigen dus moeten bijleggen door hunne giften ter gelegenheid der doopsels, huwelijken, enz. — Anders zou de priester, in plaats van altijd ter beschikking der geloovigen te staan, eenen stiel moeten uitoefenen om te kunnen leven. Ik veronderstel dus dat Mr de Deken kleermaker zou zijn, de eerste Kapelaan schrijnwerker, de tweede metser en de derde schaliedekker. Nu, uwe vrouw is ziek en moet berecht worden. — Gij gaat naar Mr den Deken. — Onmogelijk: ik heb dit kleed voor dezen avond beloofd. — Gaat naar den eersten Kapelaan. — Deze is buiten de stad aan 't werken en zal tegen avond eerst 'thuis komen. — De tweede kan den bouw niet verlaten dien hij moet optrekken. — De derde zit op den toren. Intusschentijd sterft uwe vrouw zonder Sacramenten. — En hetzelfde lot zou u ook te wachten staan.

getrouwheid aan de wekelijksche vergaderingen kunnen bestatigen : noch afstand, noch slecht weder kan hun te huis houden. Te Brussel zijn er die wekelijks van Ukkel, Watermael en omliggende gemeenten komen. Te Luik komen er van Bois de Breux, Grivegnée, Angleur en Montegnée; de voorsteden bevatten er een aantal die, ofschoon afgemat door drukken arbeid, toch s'maandags geregeld op hunnen post zijn.

3. *De Gezangen.* De gezangen zetten aan de vergadering iets feestelijks, iets aandoenlijks bij. In de Heilige Familie zingt iedereen : gewoonlijk wordt de vereeniging door een gezang geopend en gesloten. In vele vergaderingen bestaat er een Zanggenootschap dat door heerlijke stukken, en keurige muziek de plechtigheden weet op te luisteren. — « O Heer, riep de H. Augustinus uit, wat hebben uwe lof- en jubelzangen mij doen tranen storten ! Wat waren die zoete kerkstemmen voor mij aandoenlijk ; terwijl zij mijne ooren troffen, drong uwe waarheid zachtjes in mijn hert, en deed er uwe liefde in ontstaan terwijl zoete tranen langs mijne wangen aflieden. » Elders zegt de H. Leeraar : « Ik vind het een schoon en loffelijk gebruik van in de kerk te zingen opdat hetgeen de ooren streelt, ook het hert tot godsvrucht opwekke. »

En wie heeft die zoete gewaarwordingen niet gevoeld bij eene vergadering der Heilige Familie ? Wie kan zonder aandoening, die forsche mannenstemmen hooren, die te zamen uit ganscher herte den lof van God en de heerlijkheden van Maria en Jozef zingen ?

De gezangen der Heilige Familie die de vergaderingen aantrekkelijker maken, zijn zelfs in de huisgezinnen en werkhuzen binnengedrongen, en hebben op vele plaatsen de wereldsche en soms zedeloze liederen vervangen. De leden zijn meestal zoo zeer aan het Genootschap verkleefd, en vinden er zooveel voldoening, dat zij zeggen gelijk die man van Brussel : « Mij dunkt dat het niet zondag is, wanneer er geene vergadering is van de Heilige Familie », en te Luik zeide ons een werkmán : « Indien ik 's maandags de Heilige Familie gemist heb, ontbreekt mij iets, wat ik de gansche week gevoel. »

Over eenige jaren, bewoonde de burgemeester van

Amsterdam (thans minister van Holland), eene prachtige woning nabij de Redemptoristen kerk. Ofschoon protestant, was hij getroffen, door dien grooten toeloop van mannen, die iederen zondag naar de Heilige Familie kwamen. Hij vroeg zelfs om eens de vergadering te mogen bijwonen, en kon daarna zijne voldoening niet genoeg te kennen geven over hetgeen hij gezien en gehoord had.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De Beambten der Heilige Familie.

DE Regels van het Genootschap schrijven aan de Prefekten en Onderprefekten voor wat hun te doen staat, om hunne afdeelingen in goeden stand te houden. In de buiten parochiën is het, wel is waar, dikwijls moeielijk al die regels stiptelijk na te komen; men neemt er gewoonlijk al diegenen aan die als goede christenen willen leven: mannen en vrouwen, jongelingen en jonge dochters, allen ondereen; en alzoo wordt het moeielijk afdeelingen te maken. Zulks is nochtans niet ondoenlijk, dewijl in de hollandsche dorpen, omtrent overal de verdeeling in sectiën onderhouden wordt. Daar rekent iedereen het zich tot eere, deel te maken van de Heilige Familie, en zij die er niet aan toebehooren, worden schier met den vinger aangewezen. Het ware nochtans grootelijks te wenschen, dat de twee geslachten afzonderlijk hunne vergadering hielden, zelfs in de dorpen, al moesten de vergaderingen beurtelings maar alle veertien dagen gehouden worden.

Het ambt der Prefekten verdient hier wat nader besproken te worden. Gelijk wij gezien hebben, beschouwde Belletable de Vergadering, als een geestelijk leger dat gerangschikt moest worden in afdeelingen, onmiddellijk onder het bestuur van eenen Prefekt en Onderprefekt met een algemeen opperhoofd dat alles bestiert. De Bestierder is als de generaal, en de Prefekten maken den hoogen raad of staf uit. Door deze schikking wordt de bestiering vergemakkelijkt, en het gezag gehandhaafd, terwijl de bekwaamste en ieverigste leden het hunne bijdragen, tot den voorspoed des Genootschaps. Iedere afdeeling houdt zijne bestemde plaats in de kerk, en ieder lid zijnen vasten stoel: alzoo ziet de Prefekt oogenblikkelijk, wie aan- of afwezig is. Ieder Prefekt heeft eene lijst

waarop de naam en voornaam, het beroep en de woonplaats zijner mannen zijn aangeteekend. Viermaal 's jaars worden de lijsten met het register van den Bestierder vergeleken. Dit register bevat twee lijsten : de lijst der leden ieder in zijne afdeeling, en dezelfde namen van A tot Z, met het beroep en woonplaats : eene kolom is voor de aanmerkingen voorbehouden : *uitgegaan, ziek, afwezig, past goed of slecht op*. De Prefekten moeten hun ambt ieverig ter herte nemen. Zij zijn als de ziel hunner afdeeling. De Bestierder is als het brandpunt des Genootschaps, en de Prefekten zijn als zoovele stralen die overal licht en leven invoeren : de Bestierder is het jachtwiel, dat alles in beweging brengt, en de Prefekten zijn als de kamraderen om die beweging voort te zetten. De Bestierder is het hoofd, en de Prefekten zijn de armen die hem ten dienste staan.

Maar, wáár zulke dienstveerdige mannen gevonden ? Daar zit de knoop. In het laatste maatschappelijk Congres van Luik, zeide men met waarheid : Om werken te stichten moet men werkzame mannen hebben, en heeft men ze niet, dan moet men ze vormen en opleiden. — En daarom zijn die bijzondere bijeenkomsten der Prefekten in de Heilige Familie ingericht. Op de vier kwatertemperdagen des jaars roept de Bestierder hen bijeen om hunnen iever aan te sporen en alzoo de vurigheid in gansch de Vergadering te onderhouden. Het is van het stipt nakomen van dezen regel dat de bloei en de vooruitgang des Genootschaps grootendeels afhangen.

In die drijmaandelijksche vereenigingen herinnert de Bestierder aan zijne ambtgenooten met welke zorgvuldigheid zij hunne plichten moeten kwijten : daar stelt hij hun de verhevenheid hunner bedieningen, den prijs der zielen, en hare eeuwige bestemming voor oogen : hij toont hun hoe uitmuntend, hoe voordeelg hun apostelschap is : Hij herinnert hun de woorden van den Zaligmaker : *Hetgeen gij den minsten mijner broeders gedaan hebt, hebt gij mij zelf gedaan* (Matt., 25, 40), of wel die woorden van den H. Augustinus : *Hebt gij eene ziel gered, zoo hebt gij uwe eigene zaligheid verzekerd*. Of nog die woorden van de H. Schriftuur : *Zij die aan anderen de*

wegen der gerechtigheid zullen geleerd hebben, zullen blinken gelijk sterren in de eeuwigheid (Dan., 12, 13). Maar bijzonder stelt hij hun voor oogen hoe gelukkig zij zullen zijn op hun sterfbed : hoe troostelijk hunne medalie en diploma van de Heilige Familie zich voor hun stervende oogen zullen opdoen. JEZUS, Maria, Jozef zullen hen met opene armen ontvangen, en al de zielen die zij gered hebben, zullen voor hen bij God ten beste spreken en hen zegevierend den hemel binnenleiden. Met deze verhevene en troostende beschouwingen weet de Bestierder heilzame raadgevingen te voegen om hunnen iever jegens de leden, die hun zijn toevertrouwd, te geleiden en aan te vuren.

In die afzonderlijke vereenigingen moet de Bestierder zijne Prefekten bijzonderlijk aanmoedigen, hun veel vertrouwen toonen, en ieders verdiensten weten naar waarde te schatten. Hij moet het gevoel van eigenwaarde zoeken te ontwikkelen dat den werkman ingeboren en zoo krachtig is om veel goeds te stichten, indien men het wel weet te geleiden.

Een werk van hoogst belang dat niet mag verwaarloosd worden, is de herziening der lijsten. Ieder Prefekt of Onderprefekt komt beurtelings met zijne lijst in de hand, rekenschap geven over zijne afdeeling, men mag gerust drij en vier dagen aan dit herzieningswerk besteden. Daardoor wordt iedereen in gang gehouden : de Prefekten, omdat zij weten dat hunne lijsten zullen herzien worden, en de leden, omdat zij weten dat zij in het oog worden gehouden. Daar zit de kracht en drijfveer die de Vergadering aaneen houdt en werkzaam maakt. Zonder herziening heeft men namen op het papier, maar de stoelen en banken blijven ledig. Die herziening geeft daarenboven den Bestierder gelegenheid om zijne medehelpers aan te zetten de leden hunner afdeeling te gaan bezoeken, hetzij uit plicht wanneer hij zieken heeft, of mannen die maar slecht oppassen, hetzij uit iever, wanneer de eene of andere omstandigheid zich opdoet : alzoo neemt de verbroedering tusschen de leden meer en meer toe, en voelt men weldra *hoe goed en hoe zoet het is als broeders onder elkander te leven*. In de steden waar het werkvolk

dikwijls verhuist, is het noodzakelijk die veranderingen van woon wel in acht te nemen. De Bestierder moet dus, gelijk men ziet, om alles bekommerd zijn en ieder een ten dienste staan, doch de goede inrichting der Heilige Familie zal veel bijdragen om zijn werk te vergemakkelijken. Ook mag hij zich niet laten voorstaan dat die geringe zorgen tijdverlies zijn: neen, zegt de H. Franciscus van Sales, de molenaar verliest zijnen tijd niet met zijnen steen te scherpen.

Ziehier de bijzondere plichten der Prefekten en Onderprefekten, gelijk zij in het Handboek staan, bl. 161.

De Prefekten en Onderprefekten der afdeelingen, welke de Vergadering der Heilige Familie uitmaken, hebben eenige plichten van liefde en welwillige zorgen te vervullen, zij zullen:

1° Waken opdat ieder lid der Vergadering nauwkeurig de bijeenkomsten bijwone, en degenen die onnauwkeurig of ongetrouw zijn, met liefde en voorzichtigheid terug brengen.

2° Zorgen om goede orde in de afdeeling te houden, en ieder de plaats welke hem is aangewezen, doen bewaren.

3° Bij tijds naar de bijeenkomst komen, om de zangboeken uit te deelen.

4° Zoo een van hen zich genoodzaakt vindt afwezig te zijn of te laat te komen, daarvan den Bestierder of den Onderprefekt verwittigen, opdat de gansche afdeeling er niet door lijde.

5° Eene lijst houden, met de namen, voornamen, beroep en woning van ieder der leden.

6° De zieken hunner afdeeling bezoeken, en hen aanmoedigen tot verdueligheid en onderwerping.

7° Waken dat ieder wel onderhoude hetgeen in het artikel XV der Regels is aanbevolen.

8° De leden der afdeeling aansporen om van tijd tot tijd de HH. Sacramenten te ontvangen, bijzonder op de groote feestdagen van het jaar en op den Patroonsdag der afdeeling.

9° Eindelijk, op den tijd, door den Bestierder bepaald, zullen de Prefekten getrouwe rekening geven over de

afdeeling die aan hunne zorg en liefde is toevertrouwd.

Deze zoo wijze en doelmatige regels werden plechtig toegejuicht en bekrachtigd in het Congres der Heilige Familie dat in 1884 in Holland gehouden werd. Van alle gewesten des lands kwamen de Bestierders en Beamten der verschillende vergaderingen te Venlo onder het gelui der klokken, bijeen. Het driekleurig vaandel wapperde op den toren van Sint-Martens kerk, de gansche stad was bevlagd. Na de gewone plechtigheden en redevoeringen die in dergelijke omstandigheden plaats hebben, ging men over tot het onderzoek der praktische middelen om de wekelijksche vergaderingen getrouw doen bij te wonen, en de volgende wijze schikkingen werden voorgesteld: 1° Eene wel voorbereide Conferentie. 2° Een Comiteit belast met het bezoeken der zieke leden. 3° Eene regelmatige waakzaamheid der Bestierders over hunne beamten, en der beamten over hunne afdeeling. 4° Een jaarlijksch retret op het gunstigste tijdstip, en het luisterlijk vieren der feesten des Genootschaps. 5° Het eenparig gezang van al de leden, bij voorkeur van eene bijzondere zangafdeeling. 6° De generale Communiën op wel verdeelde tijdstippen. 7° Maatregelen opdat iedere afdeeling gezamenlijk haar aanbiddingsuur zou doen.

Men stelde ook voor afdeelingen der *Kleine Heilige Familie* in te richten, waarin men de jongelingen na hunne eerste Communie zou aannemen. Dusdanige vergaderingen zijn reeds tot stand gebracht te Frosinone in de Pauselijke Staten, te Sint-Truiden, te Antwerpen en te Rousselare, alsook te Baltimore in Amerika. In Holland, namelijk in 's Hertogenbosch, telt de Heilige Familie verscheidene dusdanige kweekscholen, die de toekomst van 't Genootschap verzekeren. De jongelingen blijven daar tot den ouderdom van zestien jaar, om vervolgens tot de afdeeling der mannen over te gaan.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Toegenegenheid der Bisschoppen voor de Heilige Familie.

IJ hebben gezien hoe Zijne Hoogwaardigheid Monseigneur Van Bommel het opkomend Genootschap aanmoedigde, goedkeurde en eindelijk tot de waardigheid van Aartsbroederschap deed verheffen. Men mag dus de Heilige Familie een waar bisschoppelijk werk noemen. Maar wie zou kunnen uitdrukken hoezeer die doorluchtige Kerkvoogd dit werk beschermde, hoe diep het hem aan 't herte lag en hoe hij alle gelegenheden te baat nam om het zijne vaderlijke toegenegenheid te toonen. Hij rekende het zich een geluk de opdracht der nieuwe leden ieder jaar met zijne tegenwoordigheid te komen opluisteren.

In 1848, ter gelegenheid der vergadering der bisschoppen te Mechelen, wist hij bij zijne eerbiedwaardige Medebroeders het Genootschap vurig aan te prijzen. Hij schreef zelf aan Mgr Neven: « Mijnheer de Vikaris-Generaal, gelief aan den Pater Bestierder der Heilige Familie te zeggen dat ik de gelegenheid gehad heb om het Genootschap naar verdienste te doen gelden en het aan de bescherming van al de Bisschoppen aan te bevelen. Zijne Eminentie de Kardinaal vindt deze Instelling voortreffelijk. »

In 1849 gaf Monseigneur de Bisschop van Luik een nieuwe blijk zijner toegenegenheid aan de Heilige Familie. Den 15 januari kwam hij met Monseigneur Gillis, Aartsbisschop van Edimburg, de vergadering bezoeken.

In 1850 kwam Zijne Hoogwaardigheid voor zijn vertrek naar Rome, aan de twee afdeelingen der Heilige Familie eene conferentie doen, waarin hij hun beloofde dat hij de Vergadering aan O. H. Vader den Paus zou aanbevelen. Den 9 juni kwam hij bij zijne terugreis, ver-

gezeld van Monseigneur Laurent, Bisschop van Chersonèse, de Vergadering voorzitten en aan de leden den pauselijken Zegen geven dien hij voor hen bekomen had.

Dat zelfde jaar had de Vergadering de eer door verscheidene vreemde Kerkvoogden bezocht te worden: in het vroegjaar, door Monseigneur den Bisschop van Marsilië en Mgr den Bisschop van Buffalo (in de Vereenigde Staten van Amerika); en in den zomer, door Zijne Eminentie den Kardinaal-Aartsbisschop van Keulen, en door den Aartsbisschop van Turijn die in ballingschap was.

Deze doorluchtige bezoekers waren buitenmate gesticht die Vergaderingen zoo talrijk te zien, en vonden in hun bisschoppelijk hert schoone en aanmoedigende woorden voor al die mannen die in onze tijden van ongeloof en lafhertigheid, zulk treffend voorbeeld van godsvrucht en christelijke kloekmoedigheid weten te geven.

In het vroegjaar van 1850 kwam Mgr Van Bommel naar Sint-Truiden om er het H. Vormsel toe te dienen. Daar, omringd van een aantal priesters en aanzienlijke leeken der stad, gaf hij zijn verlangen te kennen de Heilige Familie in de kerk der Paters Redemptoristen te zien oprichten. Deze bisschoppelijke wensch werd in de Paterskerk door den toenmaligen Rector, den E. P. Janson, afgekondigd, en het doelwit, alsook de menigvuldige voordeelen dezer nieuwe Instelling aan het volk uitgelegd. Den 3 juni had de eerste vergadering plaats. Het volgende jaar (19 augustus 1851) kwam Zijne Hoogwaardigheid zelve de opdracht der 562 eerste leden ontvangen, en gedurende drij vierden uurs sprak hij met zulke vaderlijke teerhertigheid dat hij alle gemoederen ten diepste bewoog. Eer Zijne Hoogwaardigheid afscheid nam, vatte hij M. den Deken Cartuyvels bij de hand en wenschte hem geluk over deze schoone instelling, waarin een groot deel zijner parochianen eenen zekeren waarborg hunner eeuwige zaligheid zouden vinden. Dit was het laatste bezoek dat de Bisschop aan Sint-Truiden deed. Den 7 april 1852 gaf deze uitmuntende Kerkvoogd zijne schoone ziel aan zijnen Schepper weder. De Heilige Familie verloor in hem eenen waren vader, eenen machtigen beschermer.

Pius IX zeide van hem: «Mgr Cornelius Van Bommel zou, als voorbeeld kunnen dienen aan al de Bisschoppen der katholieke wereld. »

Zijn opvolger, Mgr de Montpelier, die den 7 november 1852 ingewijd werd, wist gelijk zijn doorluchtige Voorzaat, talrijke blijken zijner hoogachting aan de Heilige Familie te geven. Kort na zijne inhuldiging kwam hij de Vergadering te Luik met een bezoek vereeren.

De Bisschoppen van Moulins (Frankrijk) en van Gent wilden als eereleden in de Heilige Familie opgenomen worden, en beiden wilden te dier gelegenheid de Vergadering door eene hertelijke aanspraak begunstigen. De Bisschop van Gent zond den volgenden brief aan den E. P. Rector van Luik.

Bisdom van Gent.

Gent, den 8 december 1852

Eerweerde Pater.

Mijn bezoek aan de schoone en stichtende Vergadering der Heilige Familie heeft mij zoo groote voldoening verschaft, dat ik besloten heb dit zoo verdienstig Werk in mijn bisdom in te stellen, eerst in de kerk van den H. Macarius, hulpkerk van Sint-Jacobs, en vervolgens in de kapel van den H. Joannes Baptista, hulpkapel van Sint Marten. Te dien einde zullen twee onderpastoors van Sint-Jacobs, toekomenden maandag, bij u den avonddienst komen bijwonen, en zich bevragen hoe zij het moeten aanleggen om dit Werk te beginnen, vooraleer een uwer Paters het regelmatig kome instellen.

Ik heb de eer, Eerweerde Pater, te zijn

Uw ootmoedige en toegenegen dienaar

(Get.) ✠ G. J. Bisschop van Gent.

De nieuwe Bisschop van Luik deed zijn eerste bezoek aan de Heilige Familie den 1 februari 1853. Zijne Hoogwaardigheid hield aan de vergadering een hertelijke aanspraak waarin hij hun zegde hoe gelukkig zij zich moesten achten deel te nemen aan een Genootschap waar zij zoo gemakkelijk hunne zaligheid konden verzekeren. Hij voegde er bij dat hij in een toekomend bezoek het

zich tot eere zou rekenen de medalie der Heilige Familie nevens zijn bisschoppelijk kruis op de borst te dragen.

Den 7 juli 1855 kwam Zijne Hoogweerdigheid de Bisschop de Heilige Familie van St-Truiden met een bezoek vereeren, en werd er met geestdriftige vreugde ontvangen. Een half uur lang sprak hij met kracht en aandoening over de voordeelen des Genootschaps, en over de plichten der leden. De E. P. Roes vertolkte de bisschoppelijke woorden met wonderbaar gemak en getrouwheid, en bedankte den Bisschop over zijne aanmoedigende belangstelling.

Toen in 1869 Mgr de Montpellier het zilveren jubelfeest der Heilige Familie te Luik kwam bijwonen, zeide hij tot de Paters: « De Heilige Familie is het bijzonderste Werk dat uwe Congregatie in België heeft ingericht: tracht het zorgvuldig in stand te houden. »

En wat zullen wij zeggen van den weerdigen Bisschop dien Mgr de Montpellier zich zoo wel tot opvolger heeft verkozen, van den uitmuntenden Kerkvoogd die den stoel van sint Lambertus zooveel luister bijzet, van Monseigneur Doutreloux den Bisschop *der werklieden en der Congressen*.?

Voor de Heilige Familie is hij een tweede Monseigneur Van Bommel. Hij draagt haar dezelfde genegenheid, dezelfde belangstelling toe. Het is voor zijn vaderlijk hert een waar feest in plechtige omstandigheden de Vergadering door zijne tegenwoordigheid te komen opluisteren; overal, in zijn uitgestrekt bisdom, tracht hij het Genootschap te doen oprichten; bij onzen Heiligen Vader den Paus weet hij met den grootsten lof van de Heilige Familie te spreken, en immer nieuwe gunsten voor haar te bekomen: hij bewaart zelfs zorgvuldig in zijne kamer een eenvoudig nadruksel van het Lieve Vrouwbeeld rond hetwelk de eerste leden der Vergadering in 1844 zich in het huis van Jongen schaarden, en voorzeker, gelijk zijn doorluchtige Voorzaat Mgr Van Bommeldeed, beveelt hij iederen avond aan de Moeder Gods al de leden der Heilige Familie.

Hoort hoe onze welbeminde Bisschop zich over eenige jaren in eene vergadering der Heilige Familie te Luik

uitdrukte: « Het is voor mijn bisschoppelijk hert een groote troost mij in uw midden te bevinden. Wanneer ik elders in de parochiën veel volk bijeen zie, vraag ik bij mij zelve: hoevelen van die menigte zullen eens in den hemel vereenigd zijn? en dat gedacht beklemt mij het hert met benauwden twijfel, maar hier vervult het mij met vreugde, omdat ik weet dat de Heilige Familie als eene reddingsark is, wijl degenen die in het Genootschap van Jezus, Maria en Jozef volherden, gewoonlijk eene zalige dood sterven.

«Weest dus getrouw, mijne vrienden, en weest apostels om nieuwe leden aan te werven, opdat uw schoon Genootschap meer en meer aangroeie. Bij uw afsterven moet gij kunnen zeggen: Ik heb er zooveel in de Heilige Familie gebracht. »

Het is ons aangenaam naast deze aanmoedigende woorden van den opperherder des bisdoms, hier neêr te schrijven hetgeen de geleerde en godvruchtige Kerkvoogd zegde ter gelegenheid van het schoon jubelfeest dat hij te St-Truiden gewaardigde voor te zitten. Het was den 6 januari 1890: 218 leden vierden hunnen jubilé van 25 jaar getrouwheid aan de Heilige Familie. 800 leden waren 's morgens te Communie geweest, waren 's avonds in de kerk der Redemptoristen vergaderd, en hadden het geluk den Bisschop in zuivere vlaamsche taal te hooren zeggen: « Ik acht de Heilige Familie een der nuttigste instellingen voor den voorspoed van onze Moeder de H. Kerk, en ik wensch dat ze ingericht worde in alle parochiën van mijn bisdom. »

Doch het is niet alleen in het bisdom van Luik dat de Heilige Familie door de geestelijke Overheid hooggeacht en geprezen wordt. Diezelfde genegenheid wordt haar door de Kerkvoogden betoond, overal waar zij is ingesteld.

Den 10 december 1866 kwam Mgr Dechamps, alsdan Bisschop van Namen, te Brussel in de Sint-Jozefs kerk de opdracht voorzitten der nieuwe leden, en herinnerde al wat het Genootschap aan Pius IX te danken had. Niemand was meer bevoegd dan hij om dit te herinneren, dewijl hij zelf menigvuldige aflaten voor de Heilige Familie van den Paus bekomen had.

Den 15 augustus van hetzelfde jaar kwam de Kardinaal Reisach in dezelfde kerk de leden der H. Familie gelukwenschen en tot volherding aanmoedigen.

Den 14 december 1868, gaf Zijn Excellentie Mgr Cattani, Nuntius te Brussel, het zelfde blijk van toegenegenheid aan de H. Familie van de Madalenakerk.

Deze zoo aanmoedigende belangstelling vinden wij ook bij de Ierlandsche Bisschoppen ten opzichte der schoone Vergadering van Limerick. Hunne doorluchtige Hoogwaardigheid Mgr Butler en Mgr O'Dwyer hebben in menigvuldige omstandigheden getoond hoe zeer zij de H. Familie toegenegen zijn. Zij rekenen het zich tot eer bij het jaarlijksch retret, de Mis der generale communie te komen opdragen, om het grootschschouwspel te genieten van vijf duizend mannen die tot de H. Tafel naderen, met de godsdienstige ingetogenheid die de Ieren kenschetst.

Toen Monseigneur Gross, Bisschop van Savannah (Amerika), in 1889 te Limerick was, wilde hij de H. Mis opdragen en de H. communie uitdeelen aan de twee afdeelingen der Heilige Familie; en Zijne Hoogwaardigheid was door dit grootsch vertoog zoo zeer aangedaan, dat hij er van een begeesterd verslag naar Amerika zond.

Van hunnen kant hebben de hollandsche Bisschoppen ook overvloedige bewijzen hunner toegenegenheid aan de H. Familie gegeven. Toen in 1856 de eerste leden te Wittem hunne opdracht deden, wilde Monseigneur Paredis, Bisschop van Roermond, zelf de plechtigheid voorzitten, en de medalie der H. Familie ontvangen. Zijn geheimschrijver, M. Boermans, stadgenoot en speelmakker van Belletable, wilde dezelfde gunst genieten, en nu dat hij den bisschoppelijken Stoel van Roermond bekleedt, acht hij zich gelukkig meermalen in het jaar, de plechtige vergadering der H. Familie bij te wonen, en aarzelt niet haar *den roem en den luister zijner bisschoppelijke stad* te noemen.

Het verdienstig hollandsch Blad de *Heilige Familie* heeft dikwijls aan zijne duizende lezers medegedeeld hoe de Bisschoppen van Haarlem, 's Hertogenbosch, Breda en anderen, menigvuldige blijken van toegenegenheid aan

het Genootschap hebben gegeven. Ziehier, onder andere, wat wij lezen in de decreten der provinciaal Synode van Utrecht, 1865. « De ondervinding leert dat de Genootschappen wier leden op gestelden dag en uur vergaderen om geestelijke oefeningen te doen, eene onderrichting van hunnen Herder of zijnen afgeveerdigde te aanhooren, den heilzaamsten invloed hebben in de parochiën ; van dien aard zijn de Congregatiën van Onze Lieve Vrouw, en het Genootschap der Heilige Familie. De Herders en Zielzorgers zullen zich Gods bijzonderen zegen waardig maken met zulke Vergaderingen op te richten, en er de godsvrucht en de christelijke deugden te doen bloeien. » (Tit. IV, Hoofst. V.)

TIENDE HOOFDSTUK.

Eereteekens en Voorrechten der leden van de H. Familie.

I. De medalie.

P den dag hunner plechtige opdracht ontvangen de leden eene groote medalie die de beeltenis draagt der heilige Familie.

Deze gewijde medalie wordt door de leden zorgvuldig bewaard, als een kostbare onderpand der bescherming van JEZUS, Maria, Jozef. De mannen dragen die medalie op hunne borst in de processiën en bedevaarten, de vrouwen dragen ze met een lint aan den hals.

In het stervensuur is deze medalie als een wapen tegen den aanval der booze geesten, en als een bewijs van getrouwheid aan JEZUS, Maria, Jozef tot de dood toe.

In de maand augustus 1872 overkwam aan eenen man der Heilige Familie te Brussel (Madalena) een ongeluk dat zijn leven in gevaar stelde : hij werd naar het hospitaal gedragen en moest eene pijnlijke operatie ondergaan. Hij legde zijne medalie der Heilige Familie onder zijn hoofd, en de oogen op het kruisbeeld gevestigd, zeide hij: « Ik lijd veel, maar Onze Lieve Heer heeft nog meer geleden, en Hij was onschuldig. » Aldus versterkt door het geloof en de Sacramenten die hij ontving, onderstond hij met kloekmoedigheid de schrikkelijke operatie.

In Holland dragen al de leden, mannen zoowel als vrouwen, hunne medalie met een lint aan den hals : meest allen worden ermede begraven, en houden er veel aan dat op hun doodsbeeldekken hun titel van lid der Heilige Familie vermeld wordt.

II. Het diploma.

De leden der Heilige Familie ontvangen bij hunne opdracht een diploma dat zij laten inlijsten en in hunne huizen ophangen.

Overal zien wij met genoegen dat het diploma in de huisgezinnen eene eereplaats bekleedt. God beware de leden der Heilige Familie zich ooit te schamen van aan dat schoon Genootschap toe te behooren. Te Luik kwam een bediende die zijn geloof had verloren, een huis binnen waar hij het diploma der H. Familie aan den muur zag hangen: « Wat, riep hij de bazin toe, gij zijt ook van dat papenvolk ? » — « Ja, mijnheer, antwoordde die brave vrouw, en wij zijn er fier over. »

Te Roeselare, waar de Heilige Familie der mannen bijna duizend leden telt, bestaat het gebruik op zekere tijdstippen van het jaar, geestelijke voorwerpen, zooals kruisbeelden, prenten en schilderijen aan de leden volgens hunne verdiensten uit te deelen. Alzoo heeft men op weinige jaren de werkmanshuizen als in zoovele heiligdommen veranderd, en iedereen, rijk en arm, houdt er veel aan van door zijne vlijt eene zulkdanige belooning te verdienen.

III. Het handboek.

Dit handboek is sedert 1855 een waar kerkboek geworden. Het eerste deel bevat eenen levensregel en de gewone gebeden die een christen mensch betamen. In het tweede deel vindt men al wat de Heilige Familie betreft ; en in het derde eene verzameling van schoone latijnsche en vlaamsche gezangen.

Te Luik zijn de Prefekten gelast het handboek aan de leden hunner afdeeling, iederen maandag uit te deelen, en na de vergadering ze weer te verzamelen en weg te sluiten in eene kas die daartoe uitsluitelijk bestemd is.

IV. Het vaandel.

De Heilige Familie, door eenen soldaat ingericht als een geestelijk leger, moet ook zijn vaandel hebben. Dit vaandel wordt bij iedere plechtigheid, zoo als retretten, generale Communiën, Jubilé, enz. in de kerk uitgesteld, en in de processiën voorop gedragen. Het kostbaar vaandel van Luik is een geschenk door de hollandsche medebroeders aan het Moeder Genootschap ter gelegenheid zijner zilveren jubelfeest in 1869 opgeofferd.

Te 's Hertogenbosch heeft iedere afdeeling haar afzonderlijk vaandel, dat de beeltenis van haren patroon draagt. Het groot vaandel der Heilige Familie is een kunststuk dat vier duizend frank gekost heeft.

V. De groep der Heilige Familie te Luik.

De groep der Heilige Familie werd in 1850 op het bevoorrecht Altaar geplaatst. Het is verveerdigd door den luikschen meester beeldhouwer Frans Detombay. Ziehier hoe de *Journal historique* van Kersten dit stuk beoordeelt:

« Het Genootschap der Heilige Familie in de Redemptoristenkerk te Luik opgericht, komt een merkwaardig kunststuk in te huldigen, verveerdigd door eenen bekwaamen beeldhouwer onzer stad M. Frans Detombay. Het is een groep verbeeldende de heilige Familie, rustend onder eenen palmboom, op de vlucht naar Egypte. De personages schijnen van natuurlijke grootte, ofschoon zij wat grooter zijn. De H. Jozef rust met gevouwen handen op zijnen reisstok, het hoofd gebogen naar het kind JEZUS dat de heilige Maagd Maria op haren schoot houdt, en heeft een wonderschoon voorkomen van ingetogenheid, eenvoudigheid en waardigheid. Het hoofd, de handen, de houding der Moeder Gods, en het aangezicht van het Kind JEZUS, alles komt ons onberispelijk voor, en beantwoordt teenemaal aan het denkbeeld dat wij ons van een godsdienstig kunstgewrocht vormen ».

Onze nederlandsche medebroeders bezitten ook prach-

tige groepen der Heilige Familie, en, wat meer is, vele leden bezitten er een van kleineren omvang voor hunne huiselijke godsvrucht.

VI. De leden der Heilige Familie opgenomen in de Orde der Redemptoristen.

In het Symbolum des Geloofs belijden wij *de gemeenschap der heiligen*, waardoor de leden der lijdende, strijdende en zegepralende Kerk innig verbonden zijn. Even gelijk de ledematen van het menschelijk lichaam zich onderlings helpen en ondersteunen, zoo ook kunnen de leden van het geestelijk lichaam der Kerk aan elkanders verdiensten en goede werken deelachtig worden.

In 1874 heeft de algemeene Bestierder des Genootschaps aan den Generalen Overste der Redemptoristen te Rome de gunst gevraagd van de leden der Heilige Familie gelieven deelachtig te maken aan al de verdiensten der goede werken die in de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers geschieden.

De Z. Eerw. Pater Mauron heeft in de volgende woorden deze groote gunst goedwillig toegestaan. « Krachtens de macht door den Apostolischen stoel aan den Generalen Overste en Hoofdrector van de Congregatie des Allerh. Verlossers vergund, van de geloovigen die zich door hunne godsvrucht en liefde onderscheiden, deelachtig te maken aan onze goede werken, verklaren wij door deze openbare Brieven, dat de geloovigen van beider geslacht die ingeschreven zijn, of zullen ingeschreven worden in het Aartsbroederschap der Heilige Familie, of in andere Genootschappen van den zelfden naam en titel die met dit Aartsbroederschap wettig verbonden zijn, of zullen verbonden worden, deelachtig zijn aan al de goede werken die met Gods genade, in onze Congregatie gepleegd worden, alsook aan de verdiensten der Missiën of andere Apostolische werkzaamheden, aan de H. Missen, Communiën, Gebeden, Meditatiën, boetplegingen en andere godvruchtige oefeningen, en wij willen dat zij

gerekend worden onder de *Oblaten* die opgenomen zijn als deelnemende van de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers.

Rome, den 17 februari 1874.

Nicolaus MAURON,

Algemeene Overste en Hoofdrector der
Congregatie des Allerheiligsten Verlossers.

Iedereen begrijpt licht welke groote gunsten in die vergunning liggen opgesloten. De Orde, door den H. Alphonsus gesticht, telt tegenwoordig 12 provinciën, 132 kloosters en bij de 2600 Paters en Broeders. In de belgische Provincie alleen geven de Paters jaarlijks meer dan 240 Missiën, meer dan 150 vernieuwingen, en meer dan 300 retretten. Voegt daarbij de verdiensten der goede werken door iederen kloosterling gepleegd, en gij zult gemakkelijk verstaan dat de schat der geestelijke goederen die de leden der Heilige Familie ten deel valt waarlijk onwaardeerbaar is.

VII. Het bevoorrecht Altaar.

Door Rescript van de heilige Congregatie der Aflaten van 9 juli 1850, heeft O. H. Vader de Paus Pius IX de goedheid gehad te verklaren dat een der Altaars staande in de kerk van het Aartsbroederschap opgericht te Luik, onder den titel van de H. Familie, *bevoorrecht* is voor alle dagen van het jaar, voor de Missen die daar, door welken priester het ook zij (*a quocumque sacerdote*), zullen gedaan worden voor de overledene leden van het Aartsbroederschap, en van de andere vergaderingen van denzelfden naam, die erin zijn opgenomen, en door kerkelijk gezag zijn ingericht.

Men verstaat door *bevoorrecht altaar* datgene waaraan een volle aflaat voor de overledenen is vastgehecht. De Mis die men aan dat altaar voor de overledenen doet is *door haar zelve* bevoorrecht.

2° Door een besluit van de H. Congregatie der Kerke-

lijke Gebruiken van 30 juli 1863 heeft O. H. Vader de Paus Pius IX ook de weldaad van een bevoorrecht altaar vergund aan elkeen der Vergaderingen van de H. Familie, die wettig opgericht en opgenomen zijn in het Aartsbroederschap van Luik, tot den 30 juli 1863. Maar Zijne Heiligheid beveelt dat elke Vergadering die na dien datum zal opgericht worden, zich bij den H. Stoel zal moeten bevragen, om dit bijzonder voorrecht te genieten.

VIII. De Mis voor de Overledenen.

Overal waar de H. Familie is opgericht, bestaat het gebruik van eene H. Mis te doen opofferen tot lfenis der ziel van ieder lid dat komt te sterven. Men stelt die Mis op dag en uur die het voordeeligst zijn opdat zooveel leden mogelijk erbij zouden kunnen tegenwoordig zijn.

Te Luik wordt voor de mannen die Mis gedaan met zang aan het bevoorrecht altaar, den tweeden zondag na het afsterven, om 7 ure, en zij wordt den voorgaanden maandag in de vergadering aangekondigd; daar bestaat ook het schoon Werk der *begravenissen*. Een zeker getal leden gaan het lijk afhalen, en vergezellen het tot in de kerk waar de lijkdienst gezongen wordt.

Voor de vrouwen zijn de schikkingen verschillend. Voor haar wordt een Mis gelezen zoodra de dood is aangekondigd. Daarenboven, den eersten maandag van iedere maand worden al de leden uitgenoodigd om eene generale Communie te doen voor hare afgestorvene medezusters. De zangafdeeling zingt onder die Mis waarin vier tot vijf honderd leden tegenwoordig zijn en te Communie gaan.

In november 1888 deed de Z. E. P. De Winde, Rector te St-Truiden, een groot *Rouwkruis* maken, dat bij de dood van ieder lid der H. Familie, met den naam van den Overledene in het koor wordt uitgesteld, en waaraan Mgr de Bisschop 40 dagen aflat heeft vastgehecht.

Te Amsterdam bezit het Genootschap eene prachtige lijkbaar. Iedere maand wordt er eene Mis gelezen voor de overledenen der voorgaande maand; desnietteenstaande,

behoudt ieder lid het recht tot zijne Mis bij zijn afsterven. De leden der H. Familie houden veel aan die maandelijksche Mis, en velen dragen in die omstandigheid eene H. Communie op voor hunne afgestorvene medebroeders.

ELFDE HOOFDSTUK.

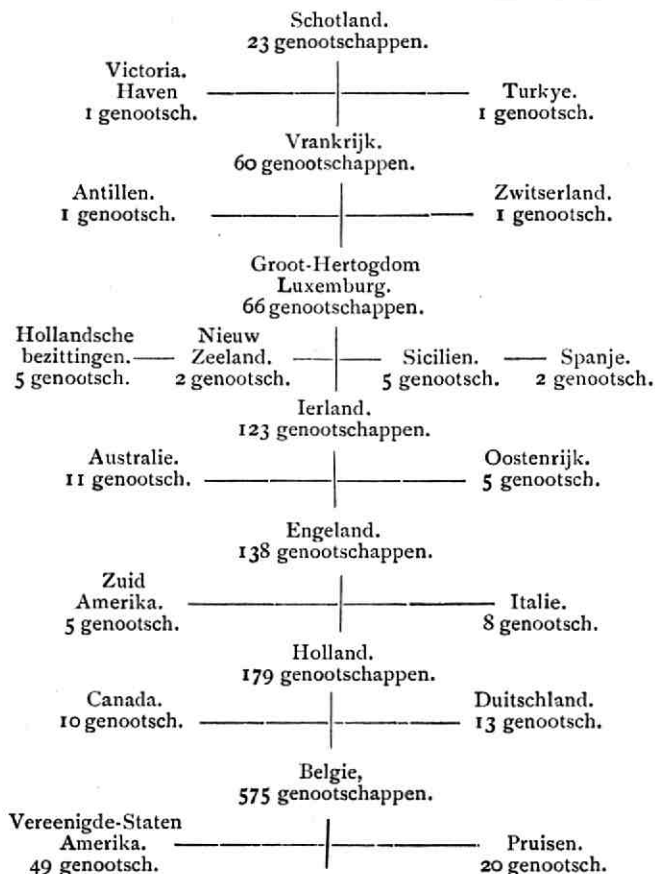
De vertakkingen der Heilige Familie.

ET Genootschap der Heilige Familie kon in de stad Luik niet ingesloten blijven. Het zaadje, in den luikergrond geworpen, is een machtige boom geworden, wiens weelderige takken de oude en de nieuwe wereld overlommeren. Overal waar de kinderen van den H. Alphonsus zich kunnen vestigen, planten zij naast het Kruis van den Zaligmaker het vaandel der H. Familie, en overal, zelfs in verafgelegene en schier onbekende landen, is dit reddingswerk met vreugde aanvaard geworden.

Ter gelegenheid des vijftigjarigen jubilé der H. Familie is de Algemeene Bestierder van het Aartsbroederschap op het gelukkig gedacht gekomen van een soort van geslachtboom te doen schilderen van al de Genootschappen die met het Moeder-genootschap van Luik verbonden zijn. Op blauw damasten grond staat een boom met uitgespreide takken, op wiens toppunt zich op gouden drijlobbigen grond, de groep der heilige Familie verheft; aan de licht rooskleurige takken hangen geelgroene opgeslagen schilden, die elk een land verbeelden waar het Genootschap is ingeplant. Die schilden dragen in gothische letteren de namen der plaatsen welke met het Hoofdgenootschap verbonden zijn. Op de vier hoeken der schilderij ontvouwen zich perkamenten die de Pauselijke Breven nopens het Aartsbroederschap bevatten. Dit kunststuk is het werk van onzen E. P. Servais.

Onmogelijk is het ons dit kunsttafereel dat 1298 namen en vier documenten bevat, hier in het klein onze lezers voor oogen te stellen. Wij moeten ons bepalen bij eene lijst die ons een denkbeeld geeft hoe wonderbaar de Voorzienigheid het Genootschap heeft willen uiteenzetten.

L U I K .

Holland spant de kroon met zijne 179 (en indien men er de Coloniën bij telt), met zijne 184 Genootschappen, die omtrent allen bloeiend en voorspoedig zijn. Volgens eene berekening in 1883 gedaan, telt men in al die

afdeelingen te zamen 108,000 leden, bijna allen met het Aartsbroederschap van Luik verbonden.

De afdeeling der mannen telt tegenwoordig :

In Amsterdam 850 leden ; — Breda, 700 ; — Etten, 700 ; — Gastel, 810 ; — Gemert, 768 ; — Helmond, 769 ; — Kaatsheuvel, 790 ; — Oosterhout, 730 ; — Haarlem, 574 ; — Nimegen, 560 ; — Oud-Gestel, 780 ; — Osch, 1000 ; — Oirschot, 750 ; — Tilburg, 985 ; — Uden, 850 ; — Utrecht, 720 ; — Wittem, 500 ; — Waalwyk, 725 ; — Woensel, 1320 ; enz.

De afdeeling der vrouwen is betrekkelijk nog talrijker.

Amsterdam, 1000 ; — 's Hertogenbosch, 1000 ; — (2 afdeelingen) ; — Breda, 1420 ; — Maastricht, 1500 ; — Nimegen, 1165 ; — Tilburg, 940 ; enz.

In andere landen heeft de Heilige Familie sedert vijf en twintig jaar, ook verbazend toegenomen. Engeland, Ierland en Schotland tellen te zamen 284 afdeelingen met Luik verbonden, en voor Ierland alleen telt men 65 duizend leden.

Belgie. Wij geven hier de berekening der verschillende afdeelingen die door de Paters Redemptoristen bestierd worden. De parochiale Genootschappen zullen wij in het tweede deel bespreken.

1. *Luik.* De afdeeling der mannen in 1844 gesticht telt er ongeveer 700 leden. Die der vrouwen, in 1847 tot stand gekomen, heeft meer dan 900 leden.

2. *Brussel.* (Madalena kerk). De afdeeling der mannen in 1848 opgericht telt 600 leden die maandag 's avonds vergaderen. — De vrouwen afdeeling in 1852 begonnen telde 398 leden die hare opdracht deden in 1853; heden telt die afdeeling 500 leden die 's zondags om 2 ure bijeen komen.

3. *Doornijk.* — *Mannen.* De H. Familie werd er in 1848 opgericht onder het bestier van den E. P. Dechamps. Zij werd hetzelfde jaar in het Aartsbroederschap ingelijfd. Verscheidene plaatselijke redenen hebben er de ontwikkeling des Genootschaps verhinderd ; onder andere het groot getal sociëteiten die in de stad aan het mannenvolk verzet en tijdverdrijf verschaffen.

Men telt er maar honderd leden, — 17 hebben in 1890

hun diploma van 25 jaar standvastigheid bekomen. De 129 leden die er sedert 30 jaar gestorven zijn, hebben allen eene schoone en stichtende dood gehad.

Vrouwen. Deze afdeeling begon in 1848. Zij is zeer bloeiend en telt ongeveer 525 leden. De E. P. Deleval stelde er een zanggenootschap in dat aan de wekelijksche vergadering veel leven bijzet.

4. *Bergen.* Op het aandringen van Belletable had de eerste vereeniging plaats den 19 maart 1849, in eene kamer welke aan de Redemptoristen tot kapel diende. M. Martigny, Studieprefekt in het Atheneum, was reeds te Luik opgeschreven, en deed er dien dag zijne opdracht. Het getal der leden klom in 7 jaren van 25 tot 180. — De oproer van 1857 deed veel kwaad aan de Vergadering: men moest de wekelijksche bijeenkomsten eenigen tijd opschorsen. Toen men ze hernam boden zich slechts 15 mannen aan. Zeven jaren later waren zij 150 in getal. Tegenwoordig zijn zij bij de honderd, die allen wel oppassen. Zij vergaderen donderdag 's avonds.

Vrouwen. Deze hielden hare eerste vergadering in 1852. In 1857 waren zij 350 in getal, en tellen heden 525 leden. Zij is de bloeiendste onder alle genootschappen der stad en houdt hare vereenigingen maandag 's avonds.

5. *Sint-Truiden.* De H. Familie werd er gesticht in 1850. Zij telde den 1^e januari 1894, 913 leden. Verscheidene bazen hebben stellig beloofd het Genootschap weldra met hun werkvolk bij te treden, zoodat men binnen kort op duizend leden mag rekenen. — Er bestaat daarenboven voor de jongelingen van 12 tot 20 jaren eene Vergadering genoemd de Aloysianen die ook zeer bloeiend is en 310 leden telt.

Tot hiertoe bestond er in Sint-Truiden geen Heilige Familie voor de vrouwen, wijl andere Congregatiën haar geestelijk welzijn behertigen. Evenwel sedert vijf jaren is er eene Heilige Familie voor de vrouwen tot stand gekomen in de kerk van Sint Gangulphus.

6. *Antwerpen. Mannen.* — De afdeeling der mannen werd in 1858 ingericht en kwam het eerste jaar tot 275 leden: dit getal is altijd omtrent 300 gebleven. Het is inderdaad moeielijk meer mannen aan te werven, vermits

's maandags op hetzelfde uur meer dan dertig soortgelijke vergaderingen in de stad plaats hebben.

Daarbij bestaat hier ook sedert 1871 eene Vergadering van jongelingen van 12 tot 20 jaar die meer dan 500 leden telt, die hier bevrijd worden tegen de menigvuldige gevaren van geloof- en zedenbederf welke in die jaren zich zoo menigvuldig opdoen. Deze Vergadering heeft gelijk de Heilige Familie haar jaarlijksch retret, en vereenigt zich 's zondags van 2 tot 3 ure.

Vrouwen. — Zij begonnen in 1859. Den 15 augustus van dat jaar deden 230 vrouwen hare opdracht. Zij houden hare vergadering 's maandags om 5 ure 's avonds. Dit Genootschap, een der bloeiendste en vurigste der gansche stad, telt 1000 leden die bezielde zijn met eenen waren iever om den eeredienst en liefde tot JEZUS, Maria, Jozef overal te verspreiden.

Het prachtig en kunstig gebeiteld altaar der H. Familie, waarin al de Patronen der afdeelingen verbeeld zijn, en dat wel zeventien duizend frank gekost heeft, is een geschenk dezer Vergadering aan de Paterskerk.

7. *Brussel.* — St. Jozefskerk. *Mannen.* Deze Vergadering werd in 1863 tot stand gebracht, dank aan de welwillende tusschenkomst der Paters van het Madalena klooster. De vier en twintig eerste leden, die meestal als Prefekten der nieuwe Vereeniging werden aangesteld, gingen van deze laatste kerk tot de eerste over. In de eerste opdracht die den 20 april plaats had, wijdden 131 leden zich aan JEZUS, Maria, Jozef toe. Heden telt dit Genootschap 325 mannen die geregeld iederen maandag om 8 ure op hunnen post zijn.

De *Vrouwenafdeeling* begon te gelijk met die der mannen. 30 leden van de Madalena kerk vergaderden in Sint Jozefskerk, en den 20 april 1863, bij de eerste opdracht, telde men reeds 252 deelgenooten. Heden telt dit Genootschap 460 leden en 95 aspiranten.

8. *Roeselare.* *Mannen.* Deze Vergadering ofschoon de laatste ingericht, is eene der bloeiendste van al degenen die door de Paters Redemptoristen in België bestierd worden.

Ingesteld door Monseigneur Faict, z. g., Bisschop van Brugge, den 6 augustus 1874, werd zij den 10 derzelfde

maand met de H. Familie van Luik vereenigd. Den 5 januari daaropvolgende deden 594 leden hunne opdracht voor den Z. E. P. Provinciaal der Redemptoristen. Eene maand later was er eene nieuwe opdracht van 170 leden, en den 19 maart waren er buiten deze 764 leden 200 nieuwe aspiranten. Eene zoo troostvolle voorspoed is grootendeels toe te schrijven aan deze omstandigheid dat de beste familiën der stad het zich tot eere rekenen van deze schoone Instelling deel te maken, en alzoo werd het werkvolk dezer nijverheidsstad door het voorbeeld hunner meesters aangezet om zich ook onder het vaandel der H. Familie te scharen. De Prefekten, die meestendeel onder de welhebbende burgers zijn uitgekozen, hebben de genegenheid hunner mannen zoodanig weten te winnen dat deze hunne afdeeling schier niet aanduiden dan door den naam van hunnen Prefekt.

De Heilige Familie heeft hier bijzonder onder de werkende klas onschatbaar veel goed gesticht. Toen dit Werk nog maar pas begon, zeide een priester tot den E. P. Rector: « Het goed dat gij hier door de H. Familie doet is onberekenbaar en moet in ieder rechtschapen hert eene groote toegenegenheid doen ontstaan voor uwe Congregatie. » — « Maar wat doet gij toch, vroeg een ander, die ook eenen werkmanskring bestierde, wat doet gij toch om al dat volk in uwe kerk te krijgen? Voorzeker, door uwe Heilige Familie doet gij te Roeselare al wat gij wilt. »

De jaarlijksche retretten die aan de Heilige Familie worden gegeven, brengen ook de heilzaamste vruchten voort. Onlangs zegde een advocaat die een der oefeningen had bijgewoond: « Eerweerde Pater, ik moet u geluk wenschen. Wanneer ik ieder jaar die menigte mannen zoo ieverig zie bijeenkomen, na eenen ganschen dag van zwaren arbeid, zeg ik bij mij zelven: Dat is het ware antwoord aan de socialisten. Neen, de ware leden der H. Familie zullen nooit die volksbedriegers bijtreden. »

Sedert nieuwjaar is er ook te Roeselare een Congregatie van jongelingen opgericht, die alle zondagen van 2 tot 3 ure vergaderen. Zij mogen tot geene andere Vergadering der stad toebehooren. Deze telt reeds 350 leden en zal een kostbare kweekschool worden voor de Heilige

Familie, en voor de andere werkmansvergaderingen en alzoo veel goed te weeg brengen.

De afdeeling der mannen telt meer dan duizend leden. De vrouwen en jonge dochters maken twee talrijke afdeelingen uit eener Congregatie van O. L. V. van Gedurigen Bijstand, aan Wie de kerk is toegewijd.

Ziehier de lijst der plaatsen waar het Genootschap der H. Familie is opgericht, en met het Aartsbroederschap van Luik in verband staat.

Belgie.

1847.	Limont	Rosières
Othée	Bergen	Sint-Medardus
Sint-Remy	Nijvel	Tongeren
1848.	Sint-Truiden	1855.
Ans	1851.	Anderlecht
Blicquy	Limburg	Alle
Brussel	Mortier	Bertogne
Bolland	Reckeim	Dison
Burdinnes	Saventhem	Diest
Froithier	1852.	Heure
Laminerie	Dinant	Hotton
Montbliart	Esneux	Izel
Sougnez	Florennes	Mortehan
Doornijk	Grune	Roumont
Thimister	Laroche	Sibret
1849.	Nassogne	Sinsin
Boulez	Spy	Turnhout
Melin	1853.	Tenneville
Marneffe	Alleur	Tellier
Namen	Gent	Witry
Sart	Gent	1856.
Solwaster	Pondrôme	Bièvre
Verviers	1854.	Barvaux-o/Ourthe
Waret l'Évêque	Bercheux	Beuzet
1850.	Bilsen	Carlsburg
Ath	Haltinnes	Fontenoille
Awan	La Deuze	Freux
Hendrik-Kapelle	Orgeo	Fanzel

Graide	Vesqueville	Bourseigne-Neuve
Jenneret	Xhoris	Brussel (St-Jozef)
Longlier	1860.	Deulin
Mormont	Arbrefontaine	Fraire
Nettines	Bure	Grand-Rechain
Ny	Fraiture	Jehonville
Ortho	Groot Halleux	Jevigné
Petithan	Malempré	Laneffe
Sinte-Cecilia	Mechelen	Lierneux
Sint-Remy	Ochamps	Opont
Thuillies	Offagne	Our
Waillet	Pulle	Oleye
1857.	Petithier	Pousset
Bouillon	Stavelot	Sensenruth
Bonnerue	Sint-Antonius	Sevry-Javingue
Compogne	Tignée	Termes
Charneux	Tisselt	Verleumont
Fronville	Vaux Chavanne	Wincenne
Léglise	1861.	1863.
Meerhout	Bohan	Anloy
Odeigne	Celles	Bettincourt
Rendeux St-Lam-	Dions (Les)	Bouny
bert	Francorchamps	Bérismenil
Rochehaut	Ferrières	Bovigny
Remagne	Felenne	Bruyères
Samrée	Izier	Boirs
Ucimont	Latinne	Crupet
Werwick	Leuven	Framont
1858.	Masbourg	Fexhe-Slins
Antwerpen	Odrimont	Herve
Dieupart	Patignies-Malvoi-	Louette St-Pieter
Grimbergen	sin	Louette St-Denijs
Neeroeteren	Petit-Rechain	Lamine
Stoumont	Thy le Baudhuin	Meix (voor Virton)
Sart Ste-Walburgis	Vencimont	Oizy-Baillamont
Villers St-Siméon	Wellen	Profondeville
1859.	1862.	1864.
Brugge	Assenois	Anhée
Leuven	Bois de Villers	Beaumont
Vlytingen	Bilsen	Bombaye

Berloz	Julémont	1868.
Chastrée	Lens St-Remy	Amonine
Clermont	Milmort	Brenchon
Cortessem	Merdorp	Bellevaux
Denée	Sarolay	Bellevaux (Restei-
Emptinne	Thisnes	gne)
Fise le Marsal	Tessengerloo	Beffe
Gimnée	Ville en Hesbaye	Belfontaine
Lens op Jecker	Zarren	Chéoux
Louveigné	1866.	Gènes
Lixhe	Borhon	Gerdingen
Lonzée	Ciplet	Hodister
Mortroux	Cortenbosch	Halleux
Matagne	O. L. V. Herstal	Ichteghem
Namèche	Lummen	Jupille-Warisy
Noville	Mechelen	Lahaye (Bellefon-
Ollomont	Oreye	taine)
Sint Odilia	Sint-Andries	Mirwart
Provedoux	Ville du Bois	Porcheresse
Rockelingen op	1867.	Resteigne
Jecker	Arsimont op Au-	Borgworm
Robelmont	velois	Weris
Rosée	Brée	1869.
Sommerain	Berchem bij Au-	Cognelée
1865.	denarde	Clerken (bij Dix-
Avernas le Baud-	Bleid-Gomery	mude)
huin	Beausaint	Campenhout
Braives	Cowan	Eben
Bierset	Diepenbeek	Eessen
Blegny	Ethe	Hamont
Coursel	Evelette	Hasselt
Dalhem	Filée	Houthalen
Dolhain-Lim-	Genenbosch	Helchteren
burg	Hampteau	Landen
Feneur.	Libois (Evelette)	Les Tailles
Grandville	Oppagne	St-Huibrechts-
Haelen	Paliseul	Lille
Hodeige	Sclessin	Moinet
Housse	Salm-Château	Mall-Sluisen
Hannèche		Neuvillers

Perwez	Verlaineo/Ourthe	Cortil-Wodon
Romerée	Vorsselaer	Kapel St-Laurens
Ruyssede	1873.	Ellewijt
Thildonck	Arville	Hornu
Velroux	Baisy-Thy	Hauwaert
Wacken	Forville	Lichtaert
1870.	Huccorgne	Nieuwenrode
Dilsen	Heverlé bij Leu-	Omezée
Havannes	ven	Oostnieuwkerke
Haneffe	Lathuy	Reckem (Meenen)
Landen op Maas	Loenhout	Vladsloo
LenninckSt-Quin-	Putte	Vosselaer
ten	St-Mertens	Westmeerbeek
Préalles	nick	Wolverthem
Pamel	Séron	1876.
Tubize	Scy	Casterlé
Waudrez	Sint-Joris	Handzaeme
Waarloos	Wambeke	Jonckershove
Wandre	Wuestwezel	Molhem
1871.	O. L. V. Waver	Marckeghem
Brugge	1874.	Meffe
Kortrijk	Auby	Montenaeken
Chénée	Kortrijk	Puers
Eijseringen	Hoenenen	Perck
Len-	Heyenbeek	Ramsdonck
nik	Houppertingen	Rocheft
Houthulst	Hauwaert	Ryckevorsel
Lantremange	La Xhavée	Staden
Westerloo	Melckwezer	Zammel
1872.	Messelbroek	1877.
Aije	Oppuers	Brugge (stad)
Brusthem	Roeselare	Bisseghem
Cortemarcq	Thielt St-Marten	Edingen
Houtmart	Thielt O. L. V.	Grimbremont (Li-
Zout Leeuw	Zepperen	gnières)
Lemprez	1875.	Lignières
Meuwen	Achel	Meuseghem
Meerbeek	Achter-Oolen	Pypelheide - Bois-
Rothem	Beersel	schot
Smuid	Beverst	Roy
Thienen		

Vliermael	1881.	Membruggen
1878.	Fayt-le-Franc	Pael
Beverloo	Hoesselt	Tilleur
Bergilers	Noville	Velm
Diest	1882.	1885.
Eelen	Bovekerke	Aubel
Groote Spauwen	Brecht	Evère
Herderen	Butsel	Falisolle
Rebecq, Rognon	Exel	Hives
Rossem	Glons	Luttre
Rossignol	Herck St-Lam-	Oosthoven (Oud
Sint-Ghislain	bert	Turnhout)
Tongerloo	Schaffen	Rhode St-Brice
Vechmael	Seraing	1886
1879.	Thourout	Beckerzeel
Fisenne (Soy)	1883.	Blauwput (Leu-
Groot Gelmen	Borgh	ven)
Impden - Wolver-	ChamplonFamen-	Berbroeck
them	ne	Houtain le Val
Jemeppe op Maas	Denderleeuw	Lanaeken
Meyse	Eijgenbilsen	Ophem
Mirwart	Gooreind	Riempst
Nieuwrode	Godinne	Schuelen
Quaedmechelen	Ganshoven	1887.
Sart St-Eustache	Goyck	Antwerpen
Soy	Lombise	Basse-Waver
Tavigny	Moxhe	Cortembergh
1880.	Marloie	Cherq
Becquevoort	Merlemont	Evergnies
Corbeck-Loo	Ottenburg	's Graven-Voeren
Dixmude	Klein Gelmen	Gelinden
Ferrières-Courcel-	Rotselaer	Glabbeck
les	Suxy	Hoeleden
HollogneauxPier-	1884.	Herenthals
res	Blanmont	Houtain l'Evêque
Houthem St-Si-	Brusthem	Kersbeck
méon	Twee Akeren	Liézèle
Londerzeel	Geets-Betz	Lovenjoul
Mourcourt	Hundelghem	Oostham
Stevoort	Lize-Seraing	Rocour

Testelt	Oetinghen	Bierbeek
Weert Ste-Anna	Ohain	Beernem
1888.	Oostkerke	Droogenbosch
Berchem Ste-Aga-	Rouvroy	Pede
tha	Rhode Ste-Agatha	Schepdael
Cortenaken	1891.	Willebroeck
Castre (bij Hal)	Becelaere	1893.
Fontin	Dottignies	Freeren
Koekelberg	Engelmanshoven	Ruijbroek
Miscom	Gent	Willebringen
Opwijck	Houthem	Oedelem
Ramsbergen	Knocke	Ukkel
Smeermaes	Ledeghem	Neerveld
(Lanaken)	Nieuwerkerken	Meldert
Meerbeek	Neer-Haeren	Opveld
1889.	Oplinter	Blanden
Capelle aux Bois	Oostvleteren	Heure le Tixhe
Moorseele	Runkelen	Rymenam
Vechmael	Rolleghem-Capel-	Wulpen
Watermael (Boits-	le	Wanghe
fort)	St-Jan bij Ieperen	Marcq
1890.	Stockheim	Bulscamp-Moeres
Attenhove	Vliermael-Roodt	Audenaeken (Ber-
Astene	Wardamme	chem)
Dambrugge	Wygmael	Leke
Dadizeele	1892.	Hoesselt-bij-Bil-
Genoels-Elderen	Bois Seigneur	sen
Neerlinter	Isaac	Desnié la Reid

Holland.

1851.	Vechel	1858.
Helmond	1854.	Horst
Nijmegen	's Hertogenbosch	1859.
1852.	Venlo	De Haag
Amsterdam	1855.	Oosterhout
Maestricht	Sassenheim	Schiedam
Roermond	1856.	1861.
1853.	Wittem	Breda
Tilburg		Ruyen

1863.	Rotterdam	Terheyden
Alkmaar	Sprundel	Vaals
Breda	Zegge	Yzendyke
Delfshaven	1871.	1874.
Dongen	Chaam	Dordrecht
1864.	Etten	Groot-Zundert
Gouda	Fijnaart	Gastel
Leiden	Ginneken	Wassenaar
Steenbergen	Prinsenhage	1875.
1866.	Riel (bij Tilb.)	Beugen
Harlem	Standdaarbuiten	1876.
Leur	Teteringen	Hoogerheiden
Sas-van-Gent	Ulvenhout (bij	Meerssen
1867.	Breda)	1877.
Beek	Zuiddorpe (bij	Delft
1868.	Hulst)	Maren
Baar-le-Nassau	1872.	1878.
Hulst	Alphen	Kralingen
Lepelstraat	Blerick	Overasselt
Ossendrecht	Gilze	Oostburg
Venray	Heerle (Wouw)	Oyen
Zevenbergen	Ossensisse	Tegelen
1869.	Rijsbergen	1879.
Gennep	Rapenburg	Engelen
Hoeven	St-Jan-Steen	Zaltbommel
Klein-Dongen	Volendam	1880.
Molenschot	Zierikzee	Eersel
Ottersum		Valkenberg
Rosendaal	1873.	Leeuwer
Westdorpe	Aardenburg	Overloon
1870.	Biervliet	Zeeuwsch-Clinge
Axel	Ede	1881.
Bavel	Hengsdyk	Berkel
Dorst	Hoofdplaat	Beverwyck
Heerlen	Koewacht	Echt
Hout (Ooster-	Klundert	Gestel en Blaar-
hout)	Langenboom	them
Nieuw-Namen	(Escharen)	Papenhoven - Gre-
Oosteind	Oostburg	venbricht
Rutphen	Sluis	

1882.	1886.	1889.
Nimegen	Berlicum	Breust-Eysden
1883.	Empel	1890.
Boxmeer	Geldrop	Baarlo
Boschkapelle	Graauw	Heer
Eindhoven	Kruisland	Linne
Gemert	Leende-	Montfort
Kaatsheuvel	Peij	Maasbrée
Lieshout	Roggel	Thorn
Luyksgestel	Schajk	Wouw
Oerle	Schoonhoven	1891.
Waabre	Tholen	Heeze
1884.	Vinkel	1892.
Kerkrade	Wycken	Afferden
Maasbracht	1887.	Delden
Hoorn	Bosschenhoofd	Hatert
1885.	Kwadendamme	Montfort
Budel	Middelburg	Oeffelt
Boxtel	Rotterdam	Purmerend
Goes	1888.	Ubach
Helenaven	Itteren	Neerkant
Kerkdriel	Boekel	1892.
Nederweert	Lamswaarde	Gronsfeld
Wyk aan Zee	Posterholt	Swalmen
Wessem	Steensel en Kneg-	
Waalwijk	sel	
	Susteren	

Hollandsche Colonien.

1873.	1883.	1883.
Saba	Curaçao	Coronie
1883.	Paramaribo 2	
Batavia		

Luxemburg.

1852.	Echternach	Mamer
Luxemburg	Ettelbruck	Remich
1853.	Grevenmacher	Steinsel
Berburg	Junglinster	Wiltz

1854.	Dippach	Surré
Beidweiler	Lendelingen	1864.
Bartringen	Mondez	Diefferdingen
Elfflingen	Nommern	1868.
Holtzen	Ospem	Oberpallen
Monnerich	Schiffingen	1872.
Pettingen	Wahl	Mördorf (Echter nach)
Pettange	1858.	1873.
Saeul	Niederkirchen	Helzingen
Ufflingen	Niederkorn	1874.
1855.	Siebenbrunnen	Madelena
Asselborn	1859.	Rollingen
Biwer	Bech - Kleinmac -	1875.
Everlingen	ker	Born (Echter- mael)
Leuning	Boxhorn	1878.
Oberkorn	Weiswampch	Bettenburg
Oberkerschen	1860.	Herborn
Wasserbillig	Diekirch	Vianden
1856.	Nieserbenlingen	1880.
Esch	1861.	Bondorf (Bigon- ville)
Koptal	Elvingen	1887.
Strassen	Fuhren	Bruch
1857.	Harlingen	
Arsdoz	Holler	
Bous	Kaundorf	
Clerf	Rumlingen	

Vrankrijk.

1851.	1852.	Fessevillers
Belherbe	Breurey-lez-Faver	Gournois
Cernay	nay	1854.
D'Amprichard	Écot	Sint-Quinten
Lagrange	Mandeure	1855.
Les Bresseux	Mathay	Surrebourg
Maiche	Ornans	1856.
Mont de Vougnev	Sancy-le-Grand	Boulogne-aan-Zee
Rosureux	1853.	Kerprick aux bois
Surmont	Dowaai	Les Rivières
Vauclusotte	Écories (læs)	Montrond

St-Nicolas-du-port	1861.	1872.
1857.	Graincourt	Remies
Mettelbonn	1863.	1874.
1858.	Rijssel	Parijs
Nevers	Roobaaïs	Parijs (Br ^d Ménil-
Parijs	1864.	montan)
Parijs	Sint-Augustinus	1875.
Sint-Omer	1866.	Kales
Wallers	Armentiers	Tourcoing
Wimille	Wazemmes	1876.
1859.	1868.	Pau
Bailleul	Loon-bij-Rijssel	1886.
Iwui	1869.	Parijs (Br ^d d'Italie)
1860.	Henridorff	1883.
Duinkerke	Helchteren	Nancy
Fontainebleau	1871.	1888.
Murinais	Argentan	Rennes
	Rijsel	

Engeland.

1854.	1860.	1866.
Liverpool	Colchester	Carrick-an-Suir.
Londen	Londen (palace-	Londen
Winchester	street Westmin-	1867.
1855.	ster)	Oldburg.
Clapham	1862.	Sheffield
Londen	Camberwell	1869.
Manchester	1863.	Londen (Com-
Røedale	Londen (Stafford-	mercial Road east
Sint Oswalds	shire)	Melior Street Bor-
1856.	Suffran Hill	ough)
Yorck	Wolverhampton	Walker (neweathe-
1858.	1864.	on-Tyne)
Londen (Spital-	Birmingham	1870.
fields)	Birmingham	Birmingham
1859.	Oedham (Lanca-	Falham-Londen
Londen (Spital	shire)	Ogle Street-Lon-
fields)		don

Towerhill London	Cheltenham	1880.
1871.	Hull (stad)	Aberdare
Poplar (Londen)	Ledes	Blackburn
1872.	Leamington	Blackburn
Battersea (Londen)	Liverpool	Herwain
	Liverpool	Huddersfild
1873.	Oldswan (Liverpool)	Mountain-Ash
Glossop près Manchester	Whitworth	New-cathe
Plymouth	1877.	Swinton
1874.	Birmingham (stad)	1881.
Bristol (stad)	Gateshead	Kidderminster
Camberwell	Londen	Liverpool
(New-Road Londen)	(6 Spanish Place Manchester Square)	Lovenshulme
Elbwale	Manchester (St-Bedes' College-AlexanderPark)	Manchester
Tredegear		Neweathe Under Tyne
1875.		Reighley
Boothe (Liverpool)		Ulverston
Blackhill	Skelmersdall	1882.
Dewsbury	Wapping (Londen)	Kilburn (New Priory London N. W.)
Darlington Albert Hill	1888.	
	Brigge	Manchester
Heckmondwike	Barrow - In - Furness	Preston
Hull (stad)		Yorck
Hackney (Londen)	Deptford (stad)	1883.
	Kensington	Birmingham
Londen 2. 375 Mile End. Road	Leeds (stad)	Bathey Carr
	Liverpool (stad)	Whitby
Londen St Jean Ducar Tewate	Londen (39 Clarendon Square)	1884.
Liverpool (Great mercy street)	Manchester	Bolton
	Sunderland (stad)	Castleford
Montes Kerly	1879.	Halme (Manchester)
Newnham Paddox	Birmingham (stad)	Middelsbors'
Salford		Newcastle (stad)
Seaham Harbour	Cheatham (Manchester)	Norwick
1876.		Shurneas (Futney)
Baltery	Jarrow-on-Tyne	1885.
		Bradford

Holoway (Londen)	Woolwick	Southwark	Lon-
Hunslet (Leeds)	Wellington-quay	den	
West Harlepool	Washington	1890.	
1886.	1888.	Stella	
Bradford (stad)	Aspull Wigan	1891.	
Browfield (Bradford)	Bishop Auckland	Manchester	
Hull (stad)	Bradford (stad)	Rochdale	
Jairfield	Carlisle (stad)	Workington	
1887.	Sunderland	1892.	
Soho Square	Yorck	Millon	
Sunderland	1889.	Stalybridge	
	Newcastle-on-	1893.	
	Tyne	Felling-on-Tyne	

Schotland.

1868.	Glasgow	1882.
Edimburg	Johnstone	Delbeatie
Lochée	Kingston (Glas-	1885
1870.	gow)	Glasgow
Leonoxtown	1879.	1886.
1876.	Dumfries (stad)	Marykill
Airdrie (stad)	Salt coasts	Paesly
Kilmarnock (stad)	1870.	1889.
1877.	Dalmellington	South Queens
Corth	Irvine	Ferry
Pollocks haws	1881.	1891.
(bij Glasgow)	Dundée (stad)	Barns
1878.	Newton Stewart	
Elgin (stad)		

Ierland.

1854.	Letterkenny	Uberford
Castlefin	Limerick	1860.
Clouleygh	Longswilly	Corck
Corck	1855.	1862.
Denoughbuwa	Omagh	Coalisland
Dublin	Sesuzommel	1863.
Kinstown	Strahane	Ennystymon

1864.	1873.	Killarney
Enniscorthy	Athlone	Lurjan
1766.	Ballinasloe	Portadown
Mitchelstown	Bellikelly	Pontane (Dro-
1867.	(New-Ross).	gheda)
Dublijn	Ballinahinels	Ressepointi (New-
Killarney	Crumlin (Road-	Ross)
1868.	Belfast).	Thurles (stad)
Coolfancy	Dunmore	1876.
Cavan	Floreswood	Blackrock (stad)
Fagmon	(Newross)	Cappoquin
Limerick	Trim (stad)	Cassel
Mullinger	1874.	Ennis (stad)
Rahmines-Du-	Bally Jamesduff	Fermoy (stad)
blin	(Virginia)	Rorstrern
Tomacork	Corck	(Newry)
Wexford	Dublijn Ste Cathe-	1878.
Wexford	rine Meath	Banbridge
1869.	Kilkenny (stad)	Buren
Tralee	Kilkenny (stad)	Boudon
1870.	Longford	Charleville
Crossabeg	Limerick	Ferrybank
Enniskillen	1875.	Kinsale (stad)
Navan	Armagh	Letterkenny
1871.	Corck	Leitrem Castel-
Ballimanore	Dublijn	wellen
Blackwater	Dublijn	Mays
Clonroge	Limerick	Rew-Ross
Enniscorthy	Newry (stad)	Sossscarbery
Newtownbarry	Tullamore (stad)	Nkibbereen (stad)
Queenstown	1876.	Warrenpoint
Rothkéale	Besshook...	1879.
1872.	Birr (stad)	Cookstown
Belfast (stad)	Dublijn (college	Kilrush
Belfast »	H. Kruis)	Mitchelstown
Belfast »	Dromuntée	Borrisoleigh
Belfast »	(Newry)	Ferrybank
Kinstown »	Gasgony Drom-	Fethard
Tramore	gootal inferior	Glenavy
Tipperary	Kanturk	Lisburn

Middleton	1882.	Dublijn
Newcastle	Kingscart	1888.
Nenagh	Lavey	Callan
Rillead	Maryborough	Rattnen
Templemore	Templemore	1890.
1881.	1884.	Kilkenny
Ochalia	Blarney	

Duitschland.

1849.	Volmerange	1868.
Metz	1866.	Liederscheidt
1854.	Basse-Kontz	1890.
Boulay	Bousbach	Ringingen
1863.	1867.	1892.
Kerbach	Mulhouse	Walscheid
Niedervisse	Osthoffen	
1864.		
Guenkirchen		

Pruisen.

1856.	Hambuch	1867.
Trier	1864.	Kell
1861.	Zéwen	Lusch
Ruwer	1865.	Nehtelfangen
Reifenberg	Lieser	Zusch
1863.	1868.	1868
Bitburg	Emmerweiler	Bochum
Bitburg	Fremmersdorf	Drohn
Bettingen	Mersig	1883.
Ehlenz		Euren

Oostenrijk.

1862.	1863.	1878.
Praag	Eggenburg	Prreworsk
Weenen	1864.	
	Litan	

Zwitserland.

1866. Vermes.

BIBL. O.F.M.S.
WIJCHENS

Italië.

1856.	1864.	1869.
Frosinone (Paus.	Cavalcaselle	Scifelli
Staten)	1865.	1874.
1863	Sint-Germanus	Scifelli
Bossolingo	1868.	1876.
	Galeazza	Florentino

Sicilië.

1875.	1876	1882.
Caltanissetta	Alcamo	Sicoliana
Vilalba	1878.	
	Montismellis	

Spanje.

1883. La Nowa del Rey	1892. Palma
-----------------------	-------------

Turkije.

1889. Galata (Constantinopelen)

Afrika.

1876.	Kingswilliams	1889.
Bedford (Zuid)	Town (Zuid)	Oran (Algiers)
Beauford (Zuid)	Port Elisabeth	Freetown
Grahams Town	»	(west)
(zuid)	Uitenhage »	1890.
		Graaff Reinet(zuid)

Noord-Amerika.

A. Vereenigde-Staten.

1849.	1851.	1855.
Philadelphia	Baltimore	Nieuw-Orleans
1850.	Pittsburg	1857.
Détroit	1853.	Baltimore
Buffalo	Nieuw-Orleans	Alleghang
Rochester		Kenaska

1860.	Pekin	1889.
Chicago	Péoria	Philadelphia
Chicago	1883.	1890.
1861.	Péoria	New-York
Fort-Jennings	La Salle	1891.
New-York	1884.	West Hoboken
1862.	Baltimore	1892.
Baltimore	Cincinnati	Seattle
Baltimore	Loretto	1893.
Johnstown	1885.	Chicago
1863.	Plattsburg	Coldspring
Cumberland	1886.	Comestead
1878.	Philadelphia	Philadelphia
Danville	1887.	San Antonio
Pittsburgh (stad)	Wheeling	
1880.	Mercer	
Baltimore	1888.	
Meaville	Allentown	
Péoria	Fall-River (stad)	

B. Canada.

1880.	1886.	St-Theodorus
Ste Anna de Beau-	N. D. des Eboule-	d'Acton
pré	ments	1888.
1884.	Ste-Philomena	St-Aimé
Montréal	1887.	St-Aimé
Ottawa	St-Hyacintus	St-Janvier

Zuid-Amerika.

1872.	Lima (Péru)	
Cuenca (Evenaar)	1892.	Santiago (Chili)
1891.	Riobamba (Eve-	Deleg(Evenaar)(¹)
Buga (Colombia)	naar)	

Antilles.

1860. St-Thomas (Denemark)

1. Deze twee laatste broederschappen zijn met Luik nog niet verbonden.

Australie.

1879.	1884	1885.
Bathurst	Newcastle	(St-Kilda Victoria)
1887.	Melbourne	Ste-Adelaidis
Ballarat	West Maitland	1891.
Dara - Bris-	1888.	Hobart
bane (¹)	Seelong	Melbourne

Nieuw-Zeeland.

1883. Hokitika 1888. Dunedin (stad)

Victoria-Haven.

1888. Mahé-Seychelles

1. In juli 1893 schreef Mgr de Aartsbisschop van Dara-Brisbane het volgende aan den Algemeenen Bestierder van het Aartsbroederschap te Luik. — Het Hoofd-Genootschap in onze cathedrale opgericht, telt 1250 leden, verdeeld in 12 vereenigingen. Deze medebroeders hebben met groote vreugde vernomen dat het Aartsbroederschap dit jaar zijnen Gouden Jubilé gaat vieren, zij nemen van herte deel aan dit Jubelfeest, en zenden U hierbij hunne kleine gift voor O. H. Vader den Paus. Wij wenschen allen vuriglijk deel te mogen hebben aan de geestelijke gunsten welke Zijne Heiligheid voorzeker met dit jubeljaar aan het Aartsbroederschap zal vergunnen.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Het zilveren jubelfeest der Heilige Familie. (1844-69).

ET nederig zaadje, in den luiker grond geworpen, was op vijf en twintig jaar een stammige en weelderige boom geworden. In 1869 telde het Aartsbroederschap 553 vertakkingen : 281 in België, 49 in Vrankrijk, 19 in Pruisen, 4 in Italie, 44 in Holland, 55 in het Groot Hertogdom van Luxemburg, 28 in Engeland, 29 in Ierland, 4 in Oostenrijk, 20 in Amerika, 1 in Zwitserland en 2 in Schotland, enz.

Het was die vijf-en-twintigste verjaardag welken de Paters Redemptoristen van den 4 tot den 12 juli in hunne kerk te Luik vierden. Was het niet billijk God te bedanken voor de zegeningen die Hij zoo ruimschoots over het Aartsbroederschap had uitgegoten, en voor dien wonderbaren vooruitgang gedurende dit vierde eeuws verwezenlijkt? Was het niet hoogst betamelijk gratiën van sterkte en vruchtbaarheid over het Werk af te smeeken?

Niets ontbrak er om dit schoon feest op te luisteren. De kerk was prachtig versierd. Aan den ingang van het hoogkoor was een schoone troon opgericht van vijftien voet hoog, door vier pilaren ondersteund, waaronder de groep der Heilige Familie te midden van eenen bloemhof stond te prijken. Tien meters hooger was aan het gewelfsel eene overgroote rozenkroon vastgemaakt, waaruit liefelijke draperijen nederdaalden in de handen van vier knielende engelen op de kornissen der kolommen die den troon ondersteunden. Boven de kroon hing een groote wimpel die in zijne golvende plooiën dit jaarschrift droeg :

Lætare, LegIa, Late JUBILante arCHIsoDaLItate
JesU, Mariæ, JosephI.

Luik, verblijd u, het Aartsbroederschap JESUS, Maria, Jozef jubelt met geestdrift.

Onder de groep der Heilige Familie stond tot blijde herinnering het beeld van O. L. V., voor hetwelk de stichters des Genootschaps 25 jaar vroeger hunne eerste vereeniging hadden gehouden.

De kerk was ook in heerlijk en smaakvol feestgewaad uitgedost. Lieve bloemenkransen verbonden de pilaren des grooten beuks en de muurpilaren der zijbeuken. Tusschen de kolommen hingen rijke bloemkorven en aan de kapiteelen prijken zegeteekens met de wapenschilden der landen waar de H. Familie is opgericht.

De godsdienstplechtigheden beantwoordden aan deze luisterlijke versiering. Monseigneur de Montpellier, zijne Vicarissen-Generaal, de Eerw. Paters Oversten der Jezuïeten, der Carmelieten, de bijzonderste geestelijken der stad, de Z. E. P. Provinciaal der Redemptoristen kwamen dit feest met hunne tegenwoordigheid vereeren, en beurtelings den plechtigen altaardienst voorzitten. Men had de hoop gekoesterd Mgr Dechamps, Aartsbisschop van Mechelen, te mogen bezitten: doch, daar het Zijne Hoogweerde onmogelijk was naar Luik te komen, zond hij eenen schoonen brief welken wij hier gedeeltelijk overschrijven :

« Aan de Prefekten en Onderprefekten en aan de Leden der Heilige Familie te Luik.

« Ja, ik herinner mij den dag waarop M. Belletable mij voorstelde twaalf mannen van goeden wil in het huis van eenen schrijnwerker te Luik te vereenigen. Ik herinner mij den dag waarop die eerste getrouwe dienaars van JEZUS, Maria, Jozef, na een zeker getal leden aangeworven te hebben, mij verzochten aan den Z. E. P. Von Held te vragen om hunne vergaderingen in de bidplaats van het klooster te mogen houden. Ik herinner mij nog den dag waarop zij de Paterskerk zijn binnengedrongen, en ook den dag waarop ik van Onzen H. Vader den Paus Pius IX de Breve bekomen heb, waardoor de Heilige Familie tot de weerdigheid van Aartsbroederschap verheven en met vele aflaten verrijkt werd. Al deze herinneringen zijn mij des te troostelijker dat ik verneem hoe dit dierbaar Aartsbroederschap zoo zeer heeft toegenomen, dat het heden in de twee werelddeelen 553 vertakkingen telt.

« Pater Dechamps was zoo gelukkig in zijne cel. De plaatsvervanger van JEZUS CHRISTUS heeft hem eruit getrokken om hem elders een zwaar kruis op te leggen. Daarom moeten al de leden der H. Familie voor mij bidden, opdat ik dat kruis kloekmoedig moge dragen, en dat het mij diene om de legers der duivels te bestrijden, want dat zijn ook groote bestendige legers.

« Ik reken op uwe gebeden, en zal u ook in de mijne indachtig zijn. Ik vraag voor u hetgeen ik voor mij zelve vraag: de volherding in de Heilige Familie, opdat wij met de namen van JEZUS, Maria, Jozef in het hert en op de lippen mogen sterven.

« Ik zegen u allen en ben uw zeer toegenegene in JEZUS-CHRISTUS.

« ✠ Victor Augustus, Aartsbisschop
« van Mechelen, C. S. S. R. »

Die gansche week leverde de Paterskerk te Luik het schoon en aandoenlijk schouwspel op van 800 mannen die gezamenlijk baden, aandachtig het woord Gods aanhoorden, en hunne machtige stemmen in geestelijke gezangen vermengden.

De zondag 11 juli is een bijzonder heugelijke dag, in de Annalen des Aartsbroederschaps. Dien morgen offerde Zijne Hoogwaardigheid de Bisschop de H. Mis op, hield eene passende aanspraak, en deelde zelf de H. Communie uit aan de honderde mannen die de kerk vervulden.

Het was in deze omstandigheid dat de Bisschop, diep getroffen door hetgeen hij kwam te zien, de reeds aangehaalde woorden aan de Paters toestuurde: « Eerw. Paters, de H. Familie is het bijzonderste werk dat uwe Congregatie in België gesticht heeft: onderhoudt het zorgvuldig. »

De avondplechtigheden waren niet min aandoenlijk: 100 afgeveerdigden der belgische en meer dan 500 der hollandsche Vergaderingen waren in den namiddag te Luik aangekomen met 25 Bestierders. Om half acht namen zij plaats in den grooten beuk der kerk; de luiksche leden bekleedden de zijbeuken, en de priesters schaarden zich in het voorkoor rond den troon. Men rekent dat er

1400 man tegenwoordig waren om het Sermoon te aanhooren, dat beurtelings in het fransch en in het hollandsch gedaan werd.

Wie zal de gevoelens van die menigte afschetsen die daar aan de voeten van JEZUS, Maria, Jozef, ingetogen en ineengedrongen stond? Wie zal herzeggen wat in aller herten omging toen de afgeveerdigden van zoovele Vergaderingen, tot teeken hunner verbintenis met de Moeder Vergadering van Luik eenparig hunne opdracht aan de Heilige Familie herhaalden, en dat die 1400 man met trillende aandoening hunne beloften en verbintenissen vernieuwden?

Een oogenblik van plechtige stilte volgde op deze aandoenlijke verklaring. Daarna gaf Mgr Mercy d'Argenteau, Aartsbisschop van Tyr, aan de menigte den apostolischen zegen door den H. Vader voor deze omstandigheid bijzonder vergund.

's Anderdaags (12 juli) werden deze onvergeetbare feesten naar behooren gesloten. Om 6 ure 's morgens naderden 800 man, waaronder 600 vreemdelingen, tot de H. Tafel. — Om hunne gevoelens van liefde en verkleefdheid aan JEZUS CHRISTUS en aan zijne Kerk nog krachtiger te bevestigen, werd het volgend telegram aan Zijne Heiligheid den Paus gezonden.

Aan Zijne Heiligheid Pius IX, Rome.

De vertegenwoordigers der hollandsche en belgische Genootschappen verbonden met het Aartsbroederschap van Luik, op dit oogenblik, ten getalle van 600 te Luik vereenigd, om den vijf en twintigsten verjaardag der instelling der Heilige Familie bij de Paters Redemptoristen plechtig te vieren, brengen hunne eerbiedvolle hulde aan Zijne Heiligheid, en vragen ootmoediglijk een bijzonderen zegen voor al de Vergaderingen die met het Moeder Genootschap van Luik verbonden zijn, en voor ieder zijner leden in het bijzonder.

Willem KEYSER,

Voorzitter der afgeveerdigden van 's Hertogenbosch.

Weldra kwam het volgende antwoord van Rome terug. De H. Vader bedankt uit ganscher herte de afgeveerdigden der Genootschappen der H. Familie van Holland en België, thans te Luik vergaderd, en smeekt God om zijne bijzondere zegeningen voor al de Vergaderingen die aan het Aartsbroederschap van Luik verbonden zijn, en voor elk harer leden in het bijzonder.

Kardinaal ANTONELLI.

Om aan het Hoofdgenootschap van Luik een treffend bewijs hunner innige verkleefdheid te laten, stelden de Hollandsche afgezanten voor, een vaandel te doen maken dat in de kerk der Redemptoristen, als een altijd-durend gedenkteeken hunner toegenegenheid en dankbaarheid zou blijven; dit voorstel werd eenpariglijk toegejuicht. De schoone witte marmeren tombe die den autaar der Heilige Familie versiert, en waarop de dood van den H. Jozef kunstig is uitgebeiteld, is ook een geschenk door de nederlandsche Genootschappen te dier gelegenheid opgeofferd.

Van hunnen kant wilden de Paters Redemptoristen aan de deelgenooten van dit schoon jubelfeest eene gedenkenis laten. Zij lieten eene bronzen gothische medalie van grooten vorm slaan, die bij de generale communie aan ieder lid werd uitgedeeld. Eene soortgelijke zilveren medalie werd aan de drij oudste leden, Jongen, Nélisse en Gérard opgedragen (¹).

Onze hollandsche medebroeders zijn gewoon beurtelings, het zilveren jubeljaar hunner Vergaderingen te vieren. Bij deze gelegenheid schenken de Bestiëders eene zilveren medalie aan al de leden die sedert 25 jaar hunne opdracht gedaan hebben.

In 1888 telde het Genootschap van Amsterdam 250 jubilarissen, die allen hunne zilveren medalie ontvingen uit de handen van Mgr Schaap, Redemptorist, Apostolischen Vikaris van Surinam (West-Indiën).

1. Karel Hacken was het vorig jaar overleden. Jongen leefde nog twintig jaar. In de 45 jaar dat hij deel maakte van de H. Familie, was hij maar 17 maal afwezig geweest. Hij stierf de dood der rechtveerdigen den 26 augustus 1889.

Elf jaar te voren had dit Genootschap zijn zilveren jubelfeest gevierd (1852-77). Monseigneur Snickers, Bisschop van Haarlem (thans Aartsbisschop van Utrecht), deed de plechtige Mis, waaronder hij zelf aan de talrijke leden de H. Communie uitdeelde. Bij de avondplechtigheid waarin de E. P. K. Wulfinch een meesterlijk sermooon deed, ontving Zijne Hoogweerdigheid de opdracht der nieuwe leden en wekte hen in hertelijke woorden op tot volherding in hunne schoone Vergadering.

Tweede Deel.

Invloed der Heilige Familie door de gansche wereld.

ET Genootschap der Heilige Familie is ons tot hiertoe voorgekomen als een boom over eene halve eeuw in den hof der H. Kerk geplant. Die weelderige boom aardt en groeit overal.

Door vrome leeken geplant in 1844, werd hij door de Redemptoristen opgekweekt, door Monseigneur Van Bommel geënt en met sappig katholiek leven voorzien (1845); en door Pius IX gezegend, werd hem eene wonderbare vruchtbaarheid bijgezet. Het is immers geen lustboom maar een fruitboom, en dewijl *men den boom aan zijne vruchten kent* (Matth., VII, 16) gaan wij die vruchten hier wat nader beschouwen.

Welke vruchten heeft de Heilige Familie voortgebracht, welk is haar invloed in de H. Kerk? Dit gaan wij in dit tweede deel onderzoeken.

Wij kunnen deze zoo ruime stof niet beter verdeelen, dan met het oog te houden op deze merkwaardige woorden van Paus Leo XIII. In eene Breve door Zijne Heiligheid in 1880 aan den Bestierder en de deelgenooten der H. Familie te Limerick gezonden, leest men het volgende: Uw Genootschap groeit immer aan, zoodat het reeds in uw vaderland alleen, vijf en zestig duizend leden telt; de *ondeugden overwonnen*, de *zedes geregeld*, de *godsvrucht opgewekt*, de *naastenliefde ontstoken* en de *vrede hersteld* *dáár waar voorheen de driften woedden*, ziedaar het goed dat de H. Familie gesticht heeft. Gaat dan tot Maria, welbeminde zonen, gaat tot Jozef, en door hen gaat tot JEZUS. Gaat en neemt er anderen mede: dat God uwen iever zegene *tot verheerlijking der Kerk, tot welzijn van uw Vaderland, tot zaligheid der zielen en tot vermeerdering uwer eeuwige belooning*. (Breve van den 5 april 1880).

Voorzeker niemand op aarde is meer bevoegd dan de plaatsvervanger van JEZUS CHRISTUS om de vruchten te erkennen welke het Genootschap reeds heeft voortgebracht, en tevens in de toekomst te begroeten al de weldaden die door zijne gebeden en zegeningen op deze instelling zullen nederdalen. En al die troostelijke gevolgen worden door den Paus zelf toegeschreven *aan den bijzonderen en zoo gunstigen eeredienst der Heilige Familie die, over eenige jaren met zooveel bijval, onder de Belgen werd opgericht.*

Wij gaan vervolgens trachten te toonen hoe het Genootschap der H. Familie bevordert: 1° De verheerlijking der Kerk, 2° Het welzijn des Vaderlands, 3° De zaligheid der zielen, 4° De vermeerdering der hemelsche belooning.

EERSTE HOOFDSTUK.

Het Genootschap der Heilige Familie bevordert de verheerlijking der H. Kerk.

IT zal genoegzaam bewezen zijn wanneer wij zullen getoond hebben dat de deelgenooten der Heilige Familie van herte verkleefd zijn aan onzen H. Vader den Paus, dat zij de godsdienstplechtigheden weten op te luisteren, en dat zij in de parochiën de vurigheid onderhouden of opwekken.

ARTIKEL I. De leden der Heilige Familie dragen onzen H. Vader den Paus eene ware liefde toe.

In het voorjaar van 1888 droeg de stad Sint-Truiden het hare bij om, gelijk de andere voorname parochiën van het bisdom van Luik, het priesterlijk jubeljaar van den Heiligen Vader naar behooren te vieren. De Redemptoristenkerk was prachtig versierd met wapenschilden en zegetekens, vlaggen, vaandels en wimpels waarin lands- en pauselijke kleuren dooreen golfdén. De Bestierder der Heilige Familie zeide in begeesterde taal aan de negen honderd man die rond hem geschaard waren dat een lid der Heilige Familie, een dapper zouaaf moet zijn ten dienste van Paus en Kerk. En ziet, die negen honderd man staan recht en de hand naar het altaar uitgestrekt, roepen eenpariglijk: Leve Leo XIII, Paus en Koning!

Dat deze kreet gemeend was, en uit het diepste des herten kwam, bewijzen menigvuldige en treffende feiten.

Reeds in 1866, wanneer immer meer dringende gevaren Pius IX bedreigden, zag men 6 leden der Heilige Familie van Sint-Truiden de wapens opnemen en als Pauselijke Zouaven hunnen beminden Vader ter hulp snellen: allen onderscheidden zich in de veldslagen van 1867. Niemand

zal het mij ten kwade duiden dat ik hier den naam van mijnen broeder Lodewijk met aandoening nederschrijf. Te Mentana werd een hunner doodelijk gekwetst en stierf te Rome in het hospitaal den 24 november 1867. Te Sint-Truiden zong de Z. E. H. Kanunnik Cartuyvels, deken der stad, eenen plechtigen lijkdienst voor zijnen roemvol gesneuvelden neef. In de kerk der Redemptoristen werd ook een prachtig rouwbaar opgericht, waarop de namen der zegevierende slagvelden van Bagnorea, Nerola, Monte Libretti en Mentana prijkten. Op de voorzijde hingen de Pauselijke kroon en sleutels met het woord *Roma*, en boven op de baar rustte een bloote degen met lauweren omkransd.

Vergeten wij ook hier onze nederlandsche broeders niet. De eerste hollandsche zouaven die naar Rome snelden waren leden der Heilige Familie van 's Hertogenbosch; duizenden hunner landgenooten volgden hun edelmoedig voorbeeld. De verschillende Genootschappen der H. Familie rekenen met fierheid verscheidene honderden hunner leden onder het pauselijk heldenleger. De afdeeling van Amsterdam alleen telde er twintig. Te Rome onderscheidden zij zich door hun voorbeeldig gedrag, en op het slagveld zijn er een groot getal voor de verdediging van Paus en Kerk als martelaars gestorven.

Doch komen wij tot de stad St-Truiden terug. In het zelfde jaar dat verscheidene harer zonen, tot verdediging der Kerk naar Rome trokken, konden de inzamelaars der Sint-Pieterspenning bevestigen hoe diep de liefde tot den Paus aan de leden der Heilige Familie ter herte ging: zij zeiden immers: zoodra wij den voet in een huis zetten, zien wij aanstonds of wij bij een lid der Heilige Familie zijn. Daar immers hoeven wij niet te pleiten noch te redekavelen, daar zijn wij verwacht, met vreugde ontvangen, en gulhartig begiftigd. Arme werklieden derfden zelfs boter en strooiden wat zout op hun droog brood om alzoo iets voor den H. Vader te kunnen uitsparen.

Toen in 1869 Monseigneur de Montpelier zijne bisschoppelijke stad verliet om zich naar de Kerkvergadering van het Vatikaan te begeven, waren de afgeveerdigden van al de katholieke Werken des Bisdoms in de hoofdkerk te

Luik vergaderd. De Heilige Familie van Sint-Truiden was er vertegenwoordigd door hare zes en twintig Prefekten en vele andere leden. Monseigneur hen zoo talrijk ziende, verzocht hen in zijn bisschoppelijk paleis, en gaf aan ieder eene gedenkenis zijner toegenegenheid.

In 1873 ontving M. advokaat Van Vinckenroy, thans Burgemeester van Sint-Truiden en stichter der Heilige Familie aldaar, uit de handen van Mgr de Montpellier het eerekruis van Ridder der Sint-Gregorius Orde, voor de bewezene diensten aan de Pauselijke Werken. Reeds van te voren was M. advokaat Ulens, die ook lid en medestichter der H. Familie was, met dezelfde onderscheiding vereerd geworden.

In april 1874 werd er in Sint-Truiden een hoop slechte boeken en vlugschriften rondgestrooid, en 's nachts heimelijk onder de deuren der huizen doorgeschoven. Nauwelijks had de Bestierder der H. Familie, de onvergeetbare Pater Gallis, den vijand aangewezen, of al die vergiftigde schriften werden hem aangebracht om verbrand te worden.

De leden der H. Familie, als ware kinderen der H. Kerk, nemen deel zoowel in de beproevingen als in de vreugde hunner Moeder.

Toen den 7 februari 1878 de dood van den welbeminden Paus Pius IX het gansche christendom in rouw dompelde, toonde de H. Familie te St-Truiden op eene voortreffelijke wijze hare deelneming in de algemeene droefheid : zij verkozen den dag dien de wereld aan ijdele en zondige vermaken besteedt, te weten den maandag van Vastenavond, om eene generale Communie voor den hooggeachten overledene op te dragen.

Eindelijk in 1888, ter gelegenheid der belgische Bedevaart naar Rome, kwam de H. Familie van Sint-Truiden op het gedacht van een adres van gelukwensching aan Zijne Heiligheid te zenden en het door de Bestierders van al de godvruchtige Genootschappen der stad te laten onderteekenen. Dit adres in rijke kleuren wonderschoon afgezet door een uitmuntenden miniatuurschilder, M. G. Schoofs, geheimschrijver der H. Familie, werd door den kunstenaar zelf aan Zijne Heiligheid den Paus aangeboden :

Dadelijk kwam het volgende antwoord van Rome terug :

Den Z. E. P.Th. De Winde, Bestierder van het Genootschap der H. Familie, te Sint-Truiden (Limburg).

Zeer Eerw. Pater,

Het liefdevol adres dat aan den Heiligen Vader ter gelegenheid van zijn priesterlijk gouden jubeljaar door het Broederschap der H. Familie, door de Derde Ordelingen van den H. Franciscus en door andere Genootschappen zijn aangeboden, heeft zijn vaderlijk hert met eene onuitsprekelijke vreugde vervuld. De algemeene Vader der Geloovigen kon niet onverschillig blijven aan die betuigingen van onwrikbaar geloof en diepen eerbied voor den Apostolischen Stoel, van kinderlijke verkleefdheid aan zijnen persoon, en bijzondere toegenegenheid voor het Pausdom dat vele kinderen dier provincie (Limburg) met dapperheid, ja, ten prijze van hun leven, verdedigd hebben.

Zijne Heiligheid dankt God die in deze ware katholieke herten zulke edele en verhevene gevoelens bewaart, en smeekt Hem dat Hij den apostolischen zegen, dien zijn plaatsvervanger op aarde hun verleent, door zijne goddelijke gratie gelieve te bekrachtigen.

En opdat deze hertelijke gevoelens van Zijne Heiligheid gekend worden door al degenen die van de voorgemelde Genootschappen deel maken, wend ik mij tot U eerweerde, om u met deze zorg te belasten, en neem tevens deze gelegenheid waar om mij met hoogachting te noemen, uwen toegenegen dienaar.

Rome, den 17 mei 1888.

(Get.) Kardinaal Rampolla.

Het Aartsbroederschap van Luik had ook in 1872 een blijk der vaderlijke toegenegenheid van Pius IX ontvangen. Ter gelegenheid van den vijf en twintigsten verjaardag der verheffing der Heilige Familie tot den rang van Aartsbroederschap, had de Bestierder aan den Heiligen Vader den Apostolischen zegen gevraagd. De Paus bepaalde zich

niet met deze gunst toe te staan en eenen vollen aflaat te verleen, hij geweerdigde zich op den brief die naar Luik terugkwam eigenhandig te schrijven :

Benedicat vos Deus et opera vestra bona. Servate semper (auxiliante Domino) operarios in messe sancta, ita ut omnes timeant et serviant Domino.

Pius PP. IX.

Dat God u en uwe goede werken zegene. Bewaart altijd, met Gods hulp, de werklieden in den heiligen oogst opdat allen den Heer vreezen en dienen.

Deze verjaardag werd ook door eene driedaagsche plechtigheid in de Madalenakerk te Brussel gevierd. Monseigneur Cattani, apostolische nuntius, deed de sluiting van dit jubelfeest. Zijn voorzaat, Monseigneur Ledochowski, kwam ieder jaar de opdracht der nieuwe leden der H. Familie voorzitten. En toen in 1871 de gansche H. Kerk den vijf en twintigsten verjaardag vierde van het pausschap van Pius IX, gingen al de Prefekten en Onderprefekten van de Sint-Jozefskerk met hunnen Bestierder, hunne hulde aanbieden aan Monseigneur Cattani. Deze betuigenis van kinderlijke liefde jegens den H. Vader, was den Nuntius zeer aangenaam geweest. Ook zond hij 's anderdaags de volgende woorden naar het klooster: « Duizend maal dank aan de leden der Heilige Familie die ter gelegenheid des pontificalen jubilé aan Zijne Heiligheid hunne hulde zijn komen brengen. »

Het Genootschap der H. Familie van de Madalenakerk, ouder en talrijker dan dat van de Sint-Jozefskerk, nam ook iedere gelegenheid te baat om aan Zijne Heiligheid den Paus zijne hulde te bewijzen, en achtte zich gelukkig den afgezant des Paus bij zijne godsdienstplechtigheden te bezitten. Toen het in 1866 met de afdeeling van Sint-Jozef in deze laatste kerk vergaderd was om Zijne Eminentie den Kardinaal Reisach meer eer aan te doen, zeide deze : « Ik zal den H. Vader zeggen dat ik hier de leden der Heilige Familie vol iever, vurigheid en liefde tot elkander gezien heb, en voorzeker zal de vaderlijke ziel van Zijne Heiligheid daardoor grootelijks getroost zijn. »

De Nederlandsche Genootschappen hebben zich altijd bijzonder onderscheiden door hunne liefde tot den Plaatsvervanger van JEZUS CHRISTUS: altijd zijn zij de eersten geweest om hunne verkleefdheid jegens den H. Stoel te bevestigen, en tegen de overweldigers der Pauselijke Staten in te werken. Wittern, 's Hertogenbosch en Amsterdam voegden bij hunne zoo edele protestatie eene rijke gift, en ontvingen van Pius IX dit zoo vleiend antwoord ⁽¹⁾.

In 1870 zond de Heilige Familie van Amsterdam aan den beroofden Opperpriester een hertroerend adres met eene gift van 1700 frank. Zeven jaren later, toen Pius IX zijn gouden bisschoppelijk jubeljaar vierde, zonden de deelgenooten der H. Familie van Rozendaal hem een adres van gelukwensching met eene gift van 350 frank. Eindelijk toen Leo XIII, den 50sten verjaardag zijner

r. Aan onze dierbare zonen, N. N. C. S. S. R. Bestiëders en Deelgenooten van het Aartsbroederschap der H. Familie, opgericht in de kerken der Redemptoristen te Amsterdam, 's Hertogenbosch en Wittern, in Holland.

Pius IX Paus.

Bemide Zonen, zaligheid en apostolischen zegen. — Met groote vreugde hebben wij uwe brieven ontvangen, vol toegenegenheid, liefde en eerbied tot ons, en tot den Stoel van Petrus. Wij hebben er in vernomen welke droefheid en welke verontwaardiging u bezielt, bij het zien der goddelooze en heiligschendende aanslagen tegen ons vorstelijk gezag en tegen het tijdelijke erfgoed van den H. Petrus, gepleegd door de woedende vijanden der Kerk en van den apostolischen Stoel. Tegen alle rechtveerdigheid, hebben zij door verfoeilijke geweldenaarijen alle goddelijke en natuurlijke rechten onder de voeten durven treden.

De gevoelens, welke Gij ons te dier gelegenheid uitdrukt, zijn ons zeer aangenaam geweest, zij verdienen den grootsten lof, als zijnde de weerdige gevoelens van ware kinderen der Katholieke Kerk, en hebben ons niet weinig getroost te midden der groote benauwdheden en bitterheden die ons kwelen. Wij verlangen vuriglijk dat gij nooit ophoudet de vurigste gebeden te sturen tot God, rijk in barmhertigheid, opdat Hij zulk een schrikkelijkt tempeest verdrijve, zijne Heilige Kerk aan zoo menigvuldige en zoo groote onheilen onttrekke; dat Hij haar overal verheerlijke, en doe aangroeien door nieuwe en altijd grootere zegepralen, dat Hij ons helpe en trooste in al onze kwellingen, opdat Hij door zijn almachtig vermogen de vijanden der Kerk en van dezen apostolischen Stoel in de wegen der waarheid, der rechtveerdigheid en der zaligheid terugbrengt. Wij, van onzen kant, laten niet na den zeer goedertieren God ootmoedig te smeeken opdat Hij in zijne goedheid den overvloed zijner hemelsche gaven over u nederstorte. Tot onderpand dezer gunsten, en tot teeken onzer vaderlijke toegenegenheid geven wij u met liefde en uit ganscher herte den pauselijken zegen.

Gegeven te Rome, bij Sint-Pieter, den 14 mei 1860. — Het veertiende jaar onzes Pausschaps.

Pius PP. IX.

priesterwijding vierde, offerden de verscheidene Nederlandsche Genootschappen aan Zijne Heiligheid een misaal van 6000 frank.

Maar wat zullen wij van IERLAND zeggen? Daar is het bijzonder dat al de leden der H. Familie iedere gelegenheid te baat nemen om hunne verkleefdheid aan den Paus te toonen, en zij doen dit altijd met waren Ierland-schen geestdrift.

In 1877 vierde de H. Familie van Limerick het bisschoppelijk jubeljaar van Pius IX. Een adres, ondertee-kend door den Bestierder en de Prefekten, op perkament, kunstig met kleuren afgezet, werd naar Rome gezonden. De Paus was zoo gevoelig aan dit blijk der kinderlijke liefde van die 3000 Ieren, geschaard onder het vaandel van JEZUS, Maria, Jozef, dat hij hun, op zijne beurt, ook een treffend bewijs zijner voorliefde gaf. Hij zond hun zijn portret in olieverf, rijkelijk ingelijst, met dit opschrift: *Pius IX aan de leden der H. Familie van Limerick*. Deze waren bijzonder gevleid door de woorden welke de Paus zelf onder zijn portret geschreven had: *Pax vobis* (de vrede zij met u).

Het Pauselijk geschenk kwam den 10 Juli te Limerick aan. In de twee volgende vergaderingen werd het portret van Pius IX processiegewijs in de kerk rondgedragen. Doch dit was hun niet genoeg: de gansche stad moest aan hunne vreugde deel nemen: de straten werden schoon versierd, en het pauselijk geschenk werd zegevierend in processie de stad rondgedragen. Bijzondere treinen brachten er eene menigte vreemdelingen naartoe, en men rekent dat er wel honderd-duizend geloovigen aan die plechtigheid deel namen.

Later zal er nog iets grootscher ter eere van Leo XIII gedaan worden: doch haasten wij ons den lezer den schoonen brief mede te deelen welken deze groote Paus den Bestierder der H. Familie van Limerick in 1880 toezond.

Aan onze dierbare zonen Hendrik Berghmans, priester der Congregatie des Allerh. Verlossers, Bestierder des Genootschaps van de Heilige Familie, in de Sint-Alphon-

sus'kerk opgericht, en aan de leden van dit Genootschap te Limerick (Ierland).

Leo XIII Paus.

Beminde Zonen, zaligheid en apostolischen zegen.

De hoogmoed die begint met God te verzaken, en waaruit alle zonden voortvloeien, na den strijd in den hemel te hebben doen ontstaan, en op de aarde de dood met alle slag van onheilen gebracht te hebben, schijnt hedendaags de Maatschappij te willen vernietigen met alle goddelijk en menschelijk gezag omver te werpen. En even gelijk de helsche geest door de woorden *gij zult als goden zijn*, onze eerste ouders verleidde en hun van de verboden vrucht deed eten, zoo ook op onze dagen, door valsche beloften van vrijheid, vermaken en rijkdommen, spoort hij de volkeren aan om alles overhoop te smijten, en doet in de geesten en gemoederen eene zoo onverzadigbare hebzucht ontstaan dat eene goddelijke macht alleen bekwaam is om hen tegen te houden, te bedaren en tot betere gevoelens te brengen.

Doch, om deze verandering te bekomen die Gods almachtige hand alleen kan teweegbrengen, en die een grooter mirakel is dan al wat in de orde der natuur wonderbaar kan voorkomen, kon men niets geschikter verkiezen dan dien bijzonderen eeredienst der Heilige Familie die over eenige jaren in België werd ingesteld, en door de Bisschoppen en door den H. Stoel aangemoedigd en geprezen is geworden. Inderdaad in deze zeer Heilige Familie ziet men met wonderbaren glans al de deugden schitteren die aan deze groote wanorden tegenstrijdig zijn: daarenboven, de bijzondere eeredienst dien men aan JEZUS, Maria, Jozef bewijst, leidt ons tot God van Wien alle macht en orde voortkomt en zulks geschiedt door degenen die Hem in den hemel het dierbaarste zijnde, als schatbewaarders zijner bermhertigheden zijn aangesteld.

Hoe krachtdadig die eeredienst is, ondervindt uw Genootschap op eene zienlijke wijze.

Al de pogingen welke de goddeloozen aanwenden, verre van uwe Vergadering te verminderen, doen haar

integendeel meer en meer toenemen, zoodanig dat zij in uw land alleen reeds vijf en zestig duizend leden telt, waaronder zij de ondeugden heeft uitgeroeid, de zeden geregeld, de godsvrucht opgewekt, de naastenliefde ontstoken, en vrede en eendracht hersteld daar, waar te voren niets dan onstuimige driften woedden.

Gaat dan tot Maria, dierbare zonen, gaat tot Jozef, en door hen, tot JESUS. Gaat en neemt er anderen met u mede: alzoo zult gij aan de zielen uwer broeders die in gevaar zijn, veel goed doen; wendt alle pogingen aan om uw werk, dat reeds zoo wonderveel goed gedaan heeft, (uwe afgedwaalde landgenooten moeten het zelf bekennen) meer en meer luister bij te zetten; geeft alzoo door uw Genootschap een zonneklaar bewijs dat er niets geschikter is dan de katholieke godsdienst om de orde te herstellen en te handhaven, en dat er geene bevrediging mogelijk is dan met God en de wettige overheid te eerbiedigen, en de naastenliefde te onderhouden.

Dat God uwen iever begunstige tot de verheffing zijner Kerk, tot welzijn van uw vaderland, tot zaligheid uwer zielen, en tot vermeerdering uwer eeuwige belooning. Als onderpand dezer hemelsche gunsten, ontvangt den Apostolischen zegen welken wij blijde zijn te geven aan u allen, dierbare zonen, als betuiging onzer vaderlijke goedgunstigheid.

Gegeven te Rome, bij Sint-Pieter den 5 april 1880, het derde jaar onzes pausschaps.

Leo XIII, Paus.

Iedereen beseft hoe belangrijk dit stuk is. De Paus zegt daarin dat het Aartsbroederschap niet alleen verdient aangemoedigd te worden, maar dat het voor de tijdsomstandigheden wondergoed geschikt is.

De Heilige Familie van Limerick nam weldra de gelegenheid te baat om hare dankbaarheid te betoonen. In 1881 tijdens de jubilé door Zijne Heiligheid vergund, stelde zij eene groote bedevaart in tot het Heiligdom van Melleray-Berg. Op zondag 11 september was de gansche stad in feest, nooit had men de straten en de huizen zoo overvloedig bevestigd en versierd gezien. Een

prachtige stoet werd ingericht waarin de Burgemeester met de gilde in kostbare rijtuigen plaats nam. De 4000 leden der Heilige Familie in schoone en stichtende orde gerangschikt, verwekten iedereens bewondering. Niettegenstaande die ontzaglijke menigte, was in de stad alles stil en rustig. Dit was des te meer te bewonderen dat 's zondags te voren die zelfde straten in woeste opschudding geweest waren : soldaten, politie en burgerij waren in afgrijselijke wanorde handgemeen geweest, en overall had het bloed gestroomd. Om zulke geweldenarijen te voorkomen, hadden de leden der Heilige Familie malkander beloofd van geen en voet in eene herberg te zetten, en allen hielden hun woord.

Zeggen wij ten slotte nog een woord over het feest dat de H. Familie van Limerick inrichtte om het gulden jubelaar der priesterwijding van Leo XIII in 1887 te vieren. Al de medebroeders der omliggende steden werden tot eene heerlijke processie uitgenoodigd : van heinde en ver, kwamen er niet min dan 14 Genootschappen. Te midden dier duizende mannen, die al biddend en al zingend vooruitgingen, werden de vaandels, standaarden en beelden van de H. Familie, van Sint Patricius, van het Kind JEZUS, en de beeltenis van O. L. V. van Gedurigen Bijstand en van O. H. Vader den Paus plechtig en zegevierend rondgedragen.

ARTIKEL II. De leden der Heilige Familie verheffen de godsdienst-plechtigheden.

De Kerk, die overtuigd is dat men de zinnen moet trefen om indruk op den geest te maken, weet door hare godsdienstplechtigheden, de volkeren te onderwijzen en te bekeeren. Immers door die grootsche vertoogingen wekt zij het gevoelen op, en treft de herten terwijl zij het verstand tot overtuiging brengt. Daarom zijn de kerken zoo prachtig, de kerkgezangen zoo indrukwekkend, en de ceremoniën zoo luisterlijk. De fraaie kunsten vinden daar een ruim veld ter ontwikkeling, en het kerkgewaad, de

houding, de gebaren, het gaan en staan der priesters en levieten, alles is, tot in de kleinste omstandigheden, door haar geregeld en voorgeschreven. Ook kunnen en mogen de geloovigen aan die plechtigheden bijdragen. Zij nemen plaats in de processiën, wanneer de groote God in zijn Sacrament verborgen, in onze straten wordt rondgedragen. Zij scharen zich rond het vaandel der Moeder Gods en der Heiligen in onze bedevaarten; zij gaan beurtelings wacht houden aan den voet der altaren in de plechtigheden van het Veertig Uur Gebed. Het is aan al die verschillende godsdienstige oefeningen dat wij de leden der Heilige Familie gaan zien deelnemen.

I. DE PROCESSIONEN.

Het is iedereen bekend hoe het menschelijk opzicht eertijds als een dwingeland onzegroote steden beheerschte. Bitter klein was het getal der geloovigen die Onzen Lieven Heer in de processiën durfden vergezellen. Die tijd is voorbij: « De Heilige Familie, zegt een gevierde schrijver ⁽¹⁾, heeft er durven voor uitkomen om het Heilig Sacrament in de processiën te vergezellen. Ziet die lange reien die in den stoet, met de flambeeuw in de eene hand en den Rozenkrans in de andere al biddend vooruit trekken. Het volk erkent ze: het zijn de mannen der Heilige Familie. Hun voorbeeld sticht en wekt op tot het gebed... Welke zegepraal! » Tien jaren later werd er een Congres te Luik gehouden tot bevordering van den eerdienst tot het H. Sacrament. Een uitmuntende leeraar der Universiteit, M. G. Kurth, sprak er met groote vrijmoedigheid over de luiksche processiën. « Mijnheeren, zeide hij, al moest ik hier den eenen of den anderen in zijn vaderlandsliefde krenken, ik moet toch zeggen, dat de eerste processie, die ik te Luik gezien heb, mij ontsticht heeft. Te midden uwer schoone wandelplaatsen, met een alderschoonste weder, zag ik een heel klein processieken: eenige bruidjes, de leden der Heilige Familie en de priesters, en dat was alles. De processiën zijn dus samen-

1. M. A. Delmer, Algemeene vergadering der katholieke werkzaamheden in het Aartsbisdom van Mechelen, 1889, bl. 189-91.

gesteld uit eenen groep mannen der Heilige Familie (het zijn altijd dezelfde gezichten die men in al de processiën aantreft), en uit eenen grooten hoop kinderen die naar de processie als naar eene kermis gaan. Maar wij, wij zijn er niet, wij mannen die het maatschappelijk gezag vertegenwoordigen en die moesten daar zijn om het goed voorbeeld te geven en de menigte mede te slepen. »

Dat men in de processiën altijd de zelfde gezichten ontmoet, komt hieruit voort dat verscheidene pastoors der stad de Heilige Familie op hunne processiën uitnoodigen. Deze uitnoodiging wordt door den Bestierder in de maandagsche vergadering medegedeeld, en vindt hen altijd bereidwillig.

Hetgeen M. Kurth in eene afzonderlijke vereeniging gezegd had, werd door M. W. Verspeyen nog met meer kracht en nadruk in de algemeene vergadering bevestigd : — « Het moet hier rechte durven gezegd worden, al ware het slechtst om met deze openbare belijdenis zijne bekeering te beginnen. De invloedhebbende katholieken hebben in te groot getal onze processiën van het Allerheiligste Sacrament verlaten. Hunne plaatsen in den koninklijken stoet die onzen Heer JEZUS CHRISTUS begeleidt, blijven onaangevuld.

« Dat is een ongeluk, Mijnheeren, en een groot ongeluk, want dat bewijst dat het Geloof verzwakt en de karakters verlagen. Een van twee : ofwel hebt gij geen geloof genoeg in de tegenwoordigheid van JEZUS-CHRISTUS in het H. Sacrament, om uw geloof door uw gedrag te bevestigen; en zijt gij dan wel weerdig den naam van Katholiek te dragen? ofwel gij gelooft aan dit hoofdpunt van onzen H. Godsdienst, maar hebt den moed niet om uw geloof openbaar te belijden : beoordeelt dan uw eigen zelve en zegt mij of uw handelwijze anders dan lafhertig kan genoemd worden? »

Die woorden gingen de toehoorders door het hert : 's anderdaags maakten 800 man der H. Familie van St-Truiden en van Luik deel van den schoonsten stoet welken Luik sedert jaren gezien heeft. De heeren van Sint-Vincentius a Paulo waren er ook in feestkleeding, en hebben sedert dien tijd, ieder jaar de processie van het

Allerh. Sacrament met eene flambeeuw in de hand bijgewoond.

Te Sint-Truiden maken meest al de leden der H. Familie deel van 't een of 't ander parochiaal Broederschap, bij dewelke zij zich in de processie aansluiten. Zoodat zij als leden des Genootschaps niet stoetsgewijs in de processie verschijnen.

Te Brussel maakt de H. Familie der Madalenakerk ieder jaar deel van de processie van Sinter-Goele en van Sint-Jacobus op Koudenberg.

In Holland zijn het ook de leden der H. Familie die overal in de processieën van het Allerh. Sacrament de eerste plaats bekleeden.

De H. Familie van Wittem gaat ieder jaar op Witten Donderdag processiegewijs naar Meersen om daar JEZUS in het graf te vereeren.

II. DE BEDEVAARTEN.

Het leven van een christen mensch is als een bedevaart hier op aarde. JEZUS met zijn kruis gaat voorop, en alwie wil zalig worden moet Hem volgen. De vanen en standaards zijn als de zegeteekens der overwinningen door de Heiligen behaald, om ons tot den strijd aan te moedigen. Onder het geleide der priesters die door God zijn aangesteld als onze geleiders en leermeesters, gaan wij al biddend en zingend voort tot dat wij eindelijk het doelwit onzer bedevaart hier op aarde bereikt hebben, en hopen in te gaan in de rust en vreugde des Heeren.

In zijne Encyklië van den 1 sept. 1883 sprak O. H. Vader Leo XIII aldus: « Wij geven onze volle goedkeuring aan die plechtige ommegangen die de Broederschappen van O. L. V. van den H. Rozenkrans gezamenlijk in de steden doen. » Dit gebruik is van ouds door onze voorvaders gepleegd. Vele leden der Heilige Familie maken deel van die Broederschappen.

De bedevaarten zijn ook zeer in gebruik onder de deelgenooten van ons Aartsbroederschap.

Sedert 1880 doet de H. Familie van Limerick een jaarlijksche bedevaart naar Knock. Zij zijn gewoonlijk

meer dan 500 in getal en leggen met groote godsvrucht al biddend en al zingend den weg af; er zijn er die nuchter vertrekken om in het Heiligdom van Knock te kunnen communiceeren.

Ieder jaar gaat de Heilige Familie van Antwerpen naar Scherpenheuvel en naar Oostakker. Deze bedevaarten zijn zeer talrijk en zeer stichtend. Gewonelijk offert men een geschenk aan O. L. V. en doet een kind, aan de goede Moeder eene aanspraak die menige traan van aandoening doet storten.

Het Genootschap der Madalenakerk te Brussel gaat ook ieder jaar het een of het ander heiligdom van Maria in den omtrek der hoofdstad bezoeken. Dan eens naar Alsemberg, dan naar Scheut of naar Hal. Daar wordt dan veel gebeden voor den Paus, voor de zieken, voor bekeerlingen, of om persoonlijke weldaden te bekomen: velen communiceeren in het vermaard heiligdom. Die bedevaarten die al biddend worden afgelegd, strekken tot stichting van allen die ze zien voorbij trekken.

De Heilige Familie van Sint-Truiden doet jaarlijks hare bedevaart naar O. L. V. van Cortenbosch, vermaard door menigvuldige mirakelen. Zij ook verschijnen niet in het huis van God met ledige handen. Telkens brengen zij eenig geschenk mede dat het heiligdom hunner Moeder kan versieren en dienstig zijn. Schoon versierde waskeeren, lampen en luchters of eenig schoon kerkgewaad.

Het Genootschap van Rozendaal doet zijne jaarlijksche bedevaart naar O. L. Vrouw van 't Zand te Roermond. Ook wordt er door de mannen, die 450 in getal zijn, een bedeweg afgemaakt naar ten Briel om er de Martelaars van Gorcum te vereeren. Onze noord-brabandsche vergaderingen komen daar ook processiegewijs naartoe.

Te Luik bestaat het gebruik niet in de H. Familie van stoetsgewijs bedevaarten te doen. Evenwel zijn er weinigen die jaarlijks O. L. V. van Chèvremont of O. L. V. van Scherpenheuvel niet gaan bezoeken. In 1890, ter gelegenheid der plechtige Kroning van O. L. V. van Tongeren, zijn er 230 vrouwen en 100 mannen der H. Familie van Luik aan die onvergetelijke feesten gaan deel nemen. Processiegewijs, met het schoon vaandel der H. Familie

aan hun hoofd, trokken zij zingend en biddend de aloude stad binnen, en offerden eene overgrootte waskeers aan O. L. Vrouw. Iedereen bewonderde de eerbiedige en stichtende houding der bedevaarders, die met de grootste devotie voor het mirakuleus Beeld kwamen bidden en de Heilige Relikwiën vereeren.

De talrijke leden der Heilige Familie van Roeselare doen jaarlijks hun bedevaart aan O. L. V. van Dadizeele. De prachtige kerk, die men er bewondert, is gebouwd op bevel van Mgr Malou, z. g., Bisschop van Brugge, als een gedenkstuk der verklaring van het Geloofspunt der Onbevleete Ontvangenis. Deze bedevaart is gesteld op den eersten zondag van mei. Van 6 uren 's morgens wordt het vertrek door het geschal der trompet aan de deur der Paterskerk aangekondigd. Zeven, achthonderd man met de medalie der Heilige Familie op de borst, den Rozenkrans in de hand gaan langzaam al biddende vooruit met opgehevene vaan en standaarden. — De Heilige Familie van Dadizeele komt hare medebroeders afhalen, en de Bestierder doet de H. Mis. Nadat zij hunne devotie voldaan hebben komen zij in dezelfde orde zingend en biddend terug om in de Paterskerk den zegen van het Allerheiligste te ontvangen.

III. DE GEDURIGE AANBIDDING.

Sedert verscheidene jaren gaan een aantal leden der Heilige Familie der Madalenakerk te Brussel hun maandelijksche aanbiddingsuur doen in de kerk van het Heilig Sacrament van Mirakel (Salazar).

Reeds van in 1886 telde men 200 leden die zich hadden laten opschrijven en aan hunne verbintenis getrouw bleven. De Damen der Gedurige Aanbidding zagen in dit schoon voorbeeld eene aanmoediging en gaven uit dankbaarheid een kazuivel ten geschenk aan de Madalenakerk.

Twee jaar later was het getal der aanbidders verdubbeld: ziehier wat wij desaangaande lezen in de Annalen des Genootschaps der Gedurige Aanbidding: (febr. 1888). « Het Genootschap van Brussel is sedert een jaar bijzonder getroost geweest door de loffelijke pogingen die

aangewend zijn om het getal der aanbidders in de Boetkapel te vermeerderen. Velen hebben zich tot een vaste uur van aanbidding verbonden. Vijf honderd leden der H. Familie (300 mannen en 200 vrouwen) zijn ons door de Paters Redemptoristen aangebracht, en moeten het Hert van JEZUS bijzonder aangenaam zijn, wijl het meestal werklieden zijn die aan hunne rust of aan hunnen verzettijd des zondags de uren onttrekken die zij voor het H. Sacrament komen doorbrengen. De kaarten die alle maanden aan de aanbidders worden toegezonden, en door hen in hunnen bidstoel teruggelegd, bevestigden dat iedereen zijn uur stiptelijk onderhoudt. Daarenboven, zijn er 50 tot 60 leden der H. Familie die in de Salazarkerk den eersten zondag van iedere maand om 9 uren 's avonds aan de processie deel nemen. »

Te Luik bij de Damen der Gedurige Aanbidding zijn er ook 125 deelgenooten der Heilige Familie die maandelijks op gestelde uur hunne aanbidding komen doen in de kerk van het H. Sacrament. Eene kaart die zij aan den ingang der kerk afgeven, wordt hun maandelijks toegezonden.

Te Rozendaal zijn de vrouwen der Heilige Familie ook zeer ieverig voor de goede werken, zooals het Veertig Uur Gebed, het bijstaan der armen, en het versieren der kerken. Onder de mannen zijn er velen die hun uur van aanbidding stipt onderhouden.

Te Amsterdam bestaat er een *Vriendenkring* die voor doelwit heeft JEZUS in zijn H. Sacrament op de dagen der openbare aanbidding gezelschap te houden. Die kring telt zijne ieverigste leden onder de mannen der Heilige Familie.

Doch hierin zijn onze medebroeders van Limerick ons nog ver boven.

Het was in 1868, ter gelegenheid van Heilig Sacraments dag, dat het Veertig Uur Gebed daar voor de eerste maal gevierd werd. De Sint-Alphonsuskerk was te dier gelegenheid plechtig versierd. Na de Hoogmis van elf uren deed de E. P. Rector een sermooon om deze devotie uit de leggen. Reeds in den namiddag was de kerk vol volk. Om tien uren 's avonds gingen de vrouwen naar

huis, en de mannen bleven in den nacht van donderdag tot vrijdag de aanbidding voortzetten. Meestal waren het leden der H. Familie. Men rekende dat er nooit minder dan 120 mannen gedurig te zamen in de kerk waren, en 's nachts was hun getal nog grooter.

In 1876 waren 's nachts de aanbidders zoo talrijk dat men geregelde uren moest bepalen opdat er altijd omtrent het zelfde getal zou zijn. Er waren er verscheidenen die den ganschen nacht in de kerk doorbrachten. Zoo groot was hunne vurigheid.

ARTIKEL III. De Heilige Familie onderhoudt en verwekt de vurigheid in de parochiën.

Het getal Genootschappen die door de Paters Redemptoristen bestierd worden is betrekkelijk klein. De Heilige Familie is, wel is waar, in al hunne kerken opgericht, maar hunne huizen zijn niet talrijk. Zij hebben negen kloosters in België, zes in Holland, zeven in Engeland, twee in Ierland, dus twintig huizen in die landen waar meer dan duizend Genootschappen der H. Familie bestaan.

Tot hiertoe hebben wij slechts gesproken van de vergaderingen die door onze Paters bestierd worden, omdat er in ieder klooster een register der H. Familie gehouden wordt, die ons gemakkelijk de noodige inlichtingen geven heeft.

Overigens zijn de kinderen van den H. Alphonsus blij de H. Familie in de parochiën te kunnen instellen, en de Algemeene Bestierder van Luik, die de macht heeft om in dezelfde stad verscheidene Genootschappen in het Aartsbroederschap op te nemen, geeft geern en kosteloos het diploma van opneming aan de Heeren Pastoors die zulks vragen.

En waarom zou een Genootschap, in eene parochie opgericht, niet zoo bloeiend en voorspoedig kunnen zijn als in eene kerk der Redemptoristen? Wel is waar, in onze kloosters is een Pater uitsluitelijk belast met de Heilige Familie, en kan daar beter zijn werk van maken

dan een pastoor die gansch eene parochie moet verzorgen; doch indien het de Overste des kloosters is die zich met die bestiering belast, heeft hij daarenboven zijne kloostergemeente te bestieren, en is het een missionaris, dan zal deze dikwijls afwezig zijn en veel ander werk hebben.

Spreeken wij nu over de voordeelen der Genootschappen in het algemeen, en der Heilige Familie in het bijzonder. Wij zullen daarover vooreerst mannen van gezag ondervragen, daarna hooren wat de pastoors die eene Vegradering bestieren, daarvan denken, en eindelijk eenige parochiale Genootschappen voorstellen die tot voorbeeld aan andere kunnen dienen.

I. GEZAGHEBBENDE MANNEN.

De *H. Ambrosius* zeide: « Alleen en afgezonderd worden wij gemakkelijk door onze eigene zwakheid en door het menschelijk opzicht meêgesleept. Maar zijn wij vereenigd, en innig met anderen verbonden, dan maakt onze vereeniging ons sterk en onoverwinbaar. »

Wat deed de *H. Carolus Borromeus* niet om de Genootschappen te herstellen en te vermenigvuldigen? In zijne synodale vermaningen, beveelt hij opzettelijk aan de biechtvaders van hunne biechtelingen aan te zetten om zich in eenig Genootschap te laten opnemen. « *De Biechtvaders*, zegt hij, *zullen al hunnen invloed werkstellig maken om hunne biechtelingen in eenig godvruchtig genootschap te doen aanveerden.* »

De *H. Franciscus van Sales* was niet minder overtuigd van de groote voordeelen der geestelijke vereenigingen, en niet minder ieverig om ze de leeken aan te bevelen en te doen bijtreden.

De *H. Alphonsus* zegt op zijne beurt: « De Congregatiën zijn als zooveel arken van Noë, waarin de wereldlijke personen eene schuilplaats vinden tegen den zondvloed der bekoringen en der zonden die de wereld overstelpen. In onze missiën ondervinden wij genoeg hoe nuttig de Congregatiën zijn. Algemeen gesproken, vindt men meer zonden in eenen mensch die tot geene Congregatie behoort dan in twintig anderen die er deel van maken. »

Zijne Eminentie de Kardinaal Dechamps nam alle gelegenheden te baat om het Genootschap der Heilige Familie die het christelijk leven zoowel onderhoudt, overal te verspreiden. Hij bevoel het dringend aan in zijn synode van 1872, en stelde het op de eerste plaats onder al de Genootschappen die het welzijn der werkende klas behertigen.

Monseigneur Doutreloux rekent de H. Familie *onder de schoonste en nuttigste instellingen om den voorspoed onzer Moeder de Heilige Kerk te bevorderen. Hij wenscht dat zij in al de parochiën zijns bisdoms opgericht worde.*

II. DAADZAKEN.

De Bestierders der Heilige Familie getuigen eenpariglijk dat het Genootschap den heilzaamsten invloed heeft in hunne parochiën.

A. *Engeland.* Ziehier wat een pastoor van het Bisdom van Westminster schrijft: « De leden der Heilige Familie strekken tot voorbeeld aan de gansche parochie door hun goed gedrag en het dikwijls naderen tot de H. Sacramenten. Door hen wordt de geest van godsvrucht onderhouden, en mijn priesterlijk hert grootelijks getroost. Meest al de leden communiceeren iedere maand, en zelfs nog dikwijler; het spijt hun grootelijks van soms de vergaderingen niet te kunnen bijwonen. In een woord tot hiertoe achten wij ons gelukkig dien boom des levens, die zooveel vruchten van heil en zaligheid voortbrengt in onze parochie geplant te zien. Het is door de Heilige Familie dat ik den grootsten invloed in mijne parochie uitoefen. »

Een ander Bestierder uit het bisdom Birmingham schrijft het volgende: « Het goed door de Heilige Familie in mijne parochie gesticht, is onze verwachting ver te boven gegaan. Een groot getal leden gaan alle maanden te biechten. Zij zijn hier in groot aanzien, en door hun stichtend gedrag hebben zij in de parochie den heilzaamsten invloed. Zij zijn de Vergadering zeer verkleefd en rekenen het zich tot eer er deel van te maken, zij zijn waarlijk mijne vreugde en mijn troost. »

B. *Vrankrijk.* Moezel. — « Het Genootschap der Heilige Familie heeft in mijne parochie een onwaardeerbaar

goed gesticht. De jeugd eerbiedigt zich meer, verlaat allengskens de gevaarlijke vermaken, en nadert dikwijls tot de Sacramenten. Door haar, en dat is een groot voordeel, heb ik meer invloed op de jonkheid waarin de christene geest zich zeer begint te ontwikkelen. Het menschelijk opzicht, die schandige slavernij der zwakken, is hier uitgeroeid in de familiën, en bestaat in de parochie niet meer. »

In 1864 telde de H. Familie van Boulogne-op-Zee 100 mannen en 210 vrouwen, die getrouw de vergaderingen bijwoonden. Wjl het volk daar zeer spotziek is, werden de leden der H. Familie er zeer belachelijk gemaakt. Hetgeen deze niet belette ieder jaar den 15 augustus stoetsgewijs aan de processie deel te nemen, en luidop den rozenkrans te bidden, tot verwondering van de gansche stad die veel Engelschen en Protestanten bevat.

C. Pruisen. In 1864 sprak een zeer gevierd en verspreid dagblad in dezer voege over de heilzame vruchten des Genootschaps: « In onze tijdsomstandigheden is de H. Familie een krachtdadig middel door de Voorzienigheid geschikt om de vruchten der Missiën in de parochiën te bewaren en te verspreiden. »

Een bestierder der H. Familie te *Trier* schreef ook: « Het Genootschap is hier in verscheidene afdeelingen verdeeld. Die der vrouwen telt dertien honderd veertien leden, die der jonge dochters vijftien honderd zes en dertig, en die der mannen en jongelingen veertien honderd. Deze leden behooren aan al de standen der maatschappij, edellieden en rechtsbeambten, ambtenaars, kooplieden en werkvolk. Door de H. Familie is het geloof hier verlevendigd, de geest van Godsdienst ontwikkeld en het gebruik der H. Sacramenten hersteld geworden: iedereen erkent dat zij den heilzaamsten invloed op de huisgezinnen uitoefent. Maar wat ons het meeste troost is te zien hoe de leden der welhebbende zoowel als die der werkende klas wedijveren om hunne christene plichten te vervullen en aan de goede werken bij te dragen. Het menschelijk opzicht bestaat hier niet meer. God, zijne Kerk, zijne priesters en de godsdienstige

oefeningen worden hier openbaar verdedigd en voorgestaan. »

D. Oostenrijk. Een Bestierder van dicht bij Weenen schrijft op zijne beurt : « Iedereen is hier getroffen door den heilzamen invloed der Heilige Familie : door haar is het godsdienstig gevoelen merkelyk ontwikkeld en verlevendigd. De zondag wordt beter geheiligd. In plaats van dien dag in de herbergen en openbare wandelingen waar de jonkheid zooveel gevaar loopt, door te brengen, komen de leden getrouw 's namiddags naar de vergaderingen. De geestelijke gezangen en het gemeenschaplijk gebed verwekken in hun eenen heiligen iever. Men is er fier op aan de H. Familie toe te behooren. Ter gelegenheid der plechtigheden van het Genootschap zijn er veel zondaren bekeerd en vele onverschilligen tot vurigheid opgewekt geworden. »

E. Holland. Een Bestierder, na al het goede, door de H. Familie in de zielen gesticht, te hebben aangestipt, voegt er bij dat het Genootschap eene bron van vele goede werken is geworden.

Een priester uit het Groot-Hertogdom meldde aan den Hoofdbestierder van Luik het volgende : « Het Genootschap telt hier dertien honderd mannen en jongelingen uit alle standen der samenleving. De H. Familie is hier alom verspreid, en ziehier wat zij overal te weeg brengt :

1° De heilige Sacramenten worden hier dikwijls ontvangen door de mannen en jongelingen die tot hiertoe aan alle andere pogingen hadden wederstaan.

2° Het dansen, dat hier zoo gemeen was, is bijna afgeschaft.

3° De geest van godsvrucht neemt hier immer meer en meer toe, onder de jonge lieden, die nu den zondag heiligen en 's avonds naar de kerk komen, in plaats van naar de herberg te gaan.

4° Het menschelijk opzicht wordt onder de voeten getreden, en de onverschilligheid heeft plaats gemaakt voor een echt christelijk leven. »

Een ander verslag meldt ons dat de Broederschappen der Heilige Familie veel bijdragen om de kerken te versieren : zij koopen beelden, vanen en ander kerkgewaad.

Dank aan de H. Familie hebben vele Genootschappen die gevallen waren een nieuw leven bekomen ; namelijk de Conferentiën van den H. Vincentius a Paulo en de Werkmanskringen.

De H. Familie van Luxemburg heeft weleer tot 300 krijgslieden in haren schoot geteld, oversten en simpele soldaten. Men zag er ten minste 20 Hoofdofficieren. Vele vooroordeelen zijn daardoor gevallen en ieder jaar kwamen er ketters zich bij de Paters bekeeren.

F. *Amerika*. (Vereenigde-Staten). De Bestierders der H. Familie in Amerika spreken gelijk die van Europa : zie er hier een staaltje van ! « De H. Familie (schrijft een dezer), is in vier kerken onzer stad ingericht ; zij tellen te zamen vierduizend twee en veertig leden, mannen, jongelingen, vrouwen en jonge dochters. Zij doet hier in Amerika een onbeschrijfelijk goed. Door haar zijn de huisgezinnen inniger vereenigd, omdat zij hunne onderlinge plichten beter leeren kennen, en door de zondagsche vergadering wordt de vriendschap tusschen de verschillende familiën eener parochie gesticht en onderhouden. Dit laatste voordeel is hier bijzonder onwaardeerbaar, wijl de katholieke familiën hier altijd zoo verspreid en soms geheel verloren zijn tusschen eene bevolking van Protestanten en goddeloozen, gelijk Loth in Sodoma. Zij heeft bijzonder eenen heilzamen invloed op de jongelingen die niet meer naar de school gaan, want zonder haar zouden die niets van godsdienst noch van zedeleer meer hooren, en aldus om zoo te zeggen aan hun eigen zelve overgelaten zijn. »

Dit zij voldoende om te bestatigen dat de Heilige Familie overal waar zij ingericht is, en wijs en ieverig bestierd wordt, het grootste goed doet.

In de steden zijn de Prefekten en Onderprefekten voor den Bestierder allerkostbaarste helpers om zijnen werkkring uit te breiden, om daar te komen waar de priester niet gevoegelijk kan toegang vinden, om te bekomen wat hij door zich zelve niet zou kunnen verkrijgen, en te vernemen wat hij zou moeten en niet zou kunnen weten. Alzoo wordt de weg tot de herten gebaad, en de zaligheid der zielen bevorderd.

Parochiale genootschappen der Heilige Familie.

1° *Verviers*. In het begin van november 1891 gaven drie Paters Redemptoristen eene Missie van veertien dagen in de St-Jozefs parochie. Op verzoek van den ieverigen herder, bleef een der Paters nog drij dagen langer om het Genootschap der H. Familie dat er sedert 1849 bestond op eenen nieuwen voet in te richten. De afdeeling der vrouwen, die 250 tot 300 leden telde, vergaderde 's zondags na de vespers, en de mannen, honderd in getal, hielden hunne vereeniging 's maandags 's avonds.

Er werd een algemeene oproep gedaan, aan de Deelgenooten om hunne afdeelingen op nieuw in te richten, en aan de andere geloovigen, om dezelve aan te vullen. Na drij dagen hadden 656 vrouwen en 200 mannen hunne namen opgegeven. De afdeelingen waren ingericht, de beambten aangesteld, aan ieder zijne plaatst aangewezen, en al de lijsten aan de Prefekten overhandigd. De zangafdeelingen, op staanden voet ingericht, begonnen zich aanstonds te oefenen.

Twee jaren zijn sedert die hervorming verlopen, en de leden zijn standvastig gebleven. Het trekken der patronen, het uitdeelen der diploma's, de communiën der afdeelingen, het jaarlijksch retret, alles gaat er geregeld gelijk in het Hoofdgenootschap van Luik.

Men heeft het voordeeliger geacht de vrouwenvergadering donderdags te houden; en, ofschoon Mijnheer Pastoor wat voor zijne vespers vreesde, hebben deze er in het geheel niet door geleden. De deelgenooten der H. Familie wonen met vlijt den zondagsdienst bij. En dank aan den iever der geestelijkheid der parochie, hebben de goede lezingen merkkelijk toegenomen.

2° *Herve*. De H. Familie werd er in 1863 opgericht en viel zoo zeer in den smaak van het mansvolk dat iedereen er wilde deel van maken : doch zulke beginsels waren te schoon om te kunnen duurzaam zijn : ook na eenige jaren begon de Vergadering allengskens te verslappen, toen onze Paters van Luik ter gelegenheid eener Missie die in 1888 gegeven werd, hare vorige vurigheid trachtten op te wek-

ken. Hiertoe scheen eene welgeregelde inrichting hun het bekwaamste middel.

Een der Paters deed eene Conferentie om de voordeelen en de werking der H. Familie uit te leggen, en daar het getal der aanwezige mannen groot was, begon hij dadelijk de namen der Prefekten en Onderprefekten af te roepen; de diploma's en handboeken werden uitgedeeld, en men nam de noodige maatregelen, opdat iederen maandag de oefeningen geregeld konden gehouden worden. God zegende deze poging, en de Vergadering kwam tot haren vorigen bloei terug.

3° *La Minerie* (onderThimister). Deze parochie, in het schoon Herveland gelegen, telt 1300 zielen. De H. Familie werd er in 1848 opgericht, en bezit een zeer schoonen groep van JEZUS, Maria, Jozef. Iederen zondag na de vespers vergaderen de parochianen zonder onderscheid in hunne schoone kerk, zingen en bidden te zamen en achten zich gelukkig de vereeniging te kunnen bijwonen tot grooten troost van hunnen ieverigen herder.

4° *Sint-Simeon Houtem*. Deze parochie, gelegen tusschen Luik en Tongeren, op het uiteinde van het Haspengouw, heeft 1250 inwoners. De H. Familie bestaat er sedert 1858. Mannen en vrouwen maken er deel van dezelfde vergadering die 's zondags namiddag plaats heeft en zeer ieverig wordt gevolgd.

5° *Tongeren*. De Heilige Familie werd er opgericht den 16 mei 1853 door M. Reinartz, Deken der stad. Zij telde van het begin af 30 afdeelingen van 20 leden. M. Rubens, thans kanunnik pastoor van Sint-Dionysius te Luik, M. Van Hees, nu pastoor van Heers, en M. Denis, tegenwoordige pastoor van Louw, bestierden beurtelings het Genootschap. Gedurende eene zending in 1874, deed Pater Gallis zaliger eenige sermoneen om den iever der leden aan te wakkeren. De 30 afdeelingen zijn immer wel aangevuld gebleven onder het bestier van den Eerw. Heer kanunnik J. Peeters, Deken der stad.

In de wekelijksche vergaderingen, die 's maandags plaats hebben, worden de oefeningen volgens het handboek stiptelijk onderhouden.

Tweemaal 's jaars, op Sinxen maandag en den tweeden

Kerstdag, houden de leden eene generale communie tot groote stichting der gansche parochie. De opdracht der nieuwe leden heeft den tweeden Kerstdag plaats.

Een schoon zanggenootschap, uitsluitelijk door leden der H. Familie samengesteld, verheft al de kerkelijke plechtigheden door keurige muziekmissen en luistert ook de processien op, terwijl de andere leden met de flam-beeuw in de hand en de medalie der H. Familie op de borst, zonder het minste menschelijk opzicht, luidop den rozenkrans biddend, dezelve begeleiden.

Den eersten dinsdag na het afsterven van een der leden wordt er kosteloos eene mis gelezen met *Miserere*, *De profundis* en *Liberâ*, tot lafenis zijner ziel. Den eersten maandag na Allerzielen leest de Bestierder de namen af van al de overledenen die van jaar tot jaar, sedert 1853, zijn afgestorven, daarna vijf *Onze Vaders* en een plechtig lof. 's Anderdaags wordt er eene gefondeerde mis gelezen met zang van *Miserere*, voor al de overledene deelgenooten.

Alle twee of drij jaar wordt er door eenen Pater Redemptorist aan de gansche vergadering een retret gepreekt.

6° *Hasselt*. De H. Familie werd hier opgericht den 20 juni 1853, en met het Aartsbroederschap van Luik verbonden den 7 januari 1854. Van het begin af lieten zich een groot getal leden opschrijven: zij zijn tot het getal van 900 geklommen. Nu zijn er nog bij de 600 deelgenooten. Een zeker getal zijn overgegaan tot het Genootschap van den H. Franciscus Xaverius dat in de Minderbroederskerk is opgericht.

7° *Bilsen*. De H. Familie telt er 590 mannen en 460 vrouwen die met iever de vergadering bijwonen. Iedere afdeeling houdt hare vereeniging beurtelings alle veertien dagen.

8° *Diest*. De H. Familie in O. L. V. parochie ingericht, telt 480 vrouwen waarvan er 400 iederen zondag wel oppassen. Ieder jaar doen zij eene bedevaart naar O. L. V. van Scherpenheuvel, en jaarlijks hebben zij twee generale Communiën. Bij het afsterven eener medezuster wordt er tot lafenis harer ziel een lijkdienst met drij Heeren gezongen waaraan zooveel leden mogelijk tegenwoordig zijn, en

daarenboven offert ieder eene H. Communie en eenen Kruisweg op voor de overledene.

9° *Hemptinne*. (Ciney). De H. Familie werd er ingesteld in 1864. Zij telt twee afdeelingen voor beide geslachten, die beurtelings alle veertien dagen hunne vergadering houden. De ieverige Herder der parochie vindt zijn troost en zijnen steun in het Genootschap.

10° *Diepenbeek*. De H. Familie telt daar een mannengenootschap van 500 leden, 400 volgen vlijtig de vergadering die alle veertien dagen plaats heeft. Het Genootschap heeft veel bijgedragen om de goddelijke diensten op te luisteren, de H. Sacramenten dikwijler te doen ontvangen, en het vloeken en godlasteren uit te roeien.

11° *Bertogne* (Namen). « Mijne kleine parochie (schrijft M. Pastoor) heeft veel aan de H. Familie te danken. Iederen zondag zijn de mannen ten getalle van 138, en de vrouwen, 120 in getal, bijna allen in de vergadering tegenwoordig. »

12° *Haarlem* (Holland). De H. Familie telt daar 400 mannen en 350 vrouwen die alle zondagen vergaderen. Dank aan deze schoone instelling is deze parochie veel verbeterd. Dikwijls heeft de *enkele wees gegroet* die men in de vereeniging voor de zondaren bidt, wonderen van bekeering te weeg gebracht.

13° *Denée* (Namen). « Het Genootschap telt hier 450 leden waarvan 175 mannen. De vergadering heeft plaats den 1^{en} zondag van iedere maand, en heeft hier een onbeschrijfelijk goed gesticht. De Sacramenten zijn wel gevolgd, en wat mij meest troost, is dat degenen die deel maken van de H. Familie hun leven met eene zalige dood bekronen. »

14° *Fize-le-Marsal* (Luik). « Ik heb in mijne kleine parochie eene Heilige Familie die 100 vrouwen en 50 mannen telt. Iederen zondag na de vespers is de vergadering met iever gevolgd. Men moet aan deze schoone instelling toeschrijven dat de Rozenkrans 's avonds in de huisgezinnen overal gebeden wordt, dat de kerkelijke diensten beter bijgewoond en de H. Sacramenten hier meer dan in andere parochiën worden ontvangen. »

15° *Pousset* (Luik). « Ik ben verheugd u te kunnen mede-

deelen dat ik in mijne parochie van 480 communicanten, 405 leden van de Heilige Familie heb, die regelmatig iederen zondag de vergadering bijwonen, met de medalie aan den hals. Onder andere vruchten die aan het Genootschap te danken zijn, schrijf ik er bijzonder aan toe de onderwerping mijner parochianen aan de Kerk tijdens den schoolstrijd. »

16° *Othée* (Luik). « Mijne parochie telt 974 communicanten, en de H. Familie die iederen zondag om 5 ure vergadert, bevat 137 mannen en 318 vrouwen. De jonkheid gedraagt zich doorgaans deftig, het gezamenlijk gebed in de huisgezinnen, het dikwijls naderen tot de H. Sacramenten en bijzonder de stichtende dood dergenen die aan de H. Familie toebehooren, zijn zooveel vruchten welke ik aan deze heilzame instelling toeschrijf. »

17° *Leuven*. De Vergadering werd er opgericht in 1861, in de kerk der Paters der Heilige Herten (Picpus). Zij telt nu drij afdeelingen, die der mannen 50 leden, die der vrouwen 190, en die der jonge dochters 170.

18° *Hoeleden*. De H. Familie bestaat er sedert 1887 en telt 316 neerstige leden. Zij bezit een kunstig gebeitelde groep van JEZUS, Maria, Jozef en eenen kostelijk geborduurd standaard. Zij heeft ook eene bloeiende zang- en muziekmaatschappij. De leden vergaderen alle veertien dagen. Viermaal 's jaars doen zij eene generale communie. Twee Hoofdprefekten (een voor de mannen en een voor de vrouwen) hebben ieder drij Onderprefekten in de verschillende gehuchten der gemeente, en doen de vergaderingen allerbest bijwonen.

Een plechtige lijkdienst met vigilie wordt voor ieder afgestorven lid gezongen.

De leden, met de medalie op de borst, dragen het lijk, en doen samen na de begrafenis plechtig den kruisweg.

En het goed te weeg gebracht? — « O, schrijft ons M. Pastoor, hadde ik gedurende 14 jaren in mijne parochie niets gedaan, dan deze Instelling tot stand gebracht, dan nog zou ik den Hemel, mijn leven lang, dankbaar zijn voor het goed door de H. Familie hier gesticht. Van de 1100 à 1200 communiën van vroeger klimmen wij sedert 1887 tot 4515. — Men kent bijna geen menschelijk op-

zicht meer. De familiegeest komt weder omdat vader en moeder beter beseffen wat *zij* zijn (dat wordt hun in de vergaderingen gedurig voorgehouden). De jonge lieden zijn ingetoomd. Vroeger 2 of 3 balzalen met de kermis, nu nog *één* die ook al op krukken springt.

« Mijn vurigste wensch is dat deze heilzame en onwaardeerbare Instelling in alle parochiën, groot en klein, worde tot stand gebracht. Zij is een noodzakelijke *dam* opgeworpen tegen onzen hedendaagschen aloverstroomenden dwaalgeest en een machtig *tegenvergif* voor de reeds verkankerde herten onzer arme samenleving. Met en door de H. Familie kan een pastoor nog wat goed verrichten, en anders weinig of niets. »

Wij kunnen dit overzicht niet beter sluiten dan met het volgende verslag aan ons klooster van Luik medegedeeld, door eenen priester die negen en twintig jaar lang de Vergadering bestierd heeft.

« Onder de bescherming van JEZUS, Maria, Jozef, veranderen de huisgezinnen weldra als in heiligdommen waar de H. Familie van Nazareth bemind en geëerd wordt. Daar waar eertijds geen geloof meer was, is het geloof nu levend en werkstellig geworden. Waar eertijds 's zondags gewerkt en de mis en de paaschplicht verzuimd werden, ziet men nu de H. Sacramenten wel gevolgd, den zondag wel geheiligd, en het gebed in de huisgezinnen wel onderhouden. Waar eertijds niet gehoord werd dan vloeken en godlasteren, ontuchtige gesprekken en liederen, hoort men nu den Rozenkrans en de geestelijke gezangen. De verwijdering van de herbergen en de slechte verkeeringen hebben eendracht en voorspoed in een groot getal familiën terug gebracht : eene zoo grondige verandering in het huiselijk leven doet er, te midden der kruisen die in den huwelijken staat onvermijdelijk zijn, een tot dan toe onbekend geluk heerschen. »

Overal, in de dorpen zoowel als in de steden, bestatigt men dezelfde heilzame uitwerksels. De Bestiërders der vergaderingen getuigen eenpariglijk dat zij in de H. Familie een krachtig middel vinden om de vruchten eener heilige Zending te bewaren en te versterken.

Wij herinneren ons hier de woorden van Monseigneur

de Montpellier in 1869 aan de Redemptoristen te Luik: « Eerw. Paters, de Heilige Familie is het bijzonderste werk dat uwe Congregatie in België gesticht heeft. Onderhoudt het zorgvuldig ». Wij zijn van gedacht dat de Redemptoristen dit werk niet alleen onderhouden, maar altijd uitgebreid en voortgeplant hebben, en dat het jammer is dat in België een aantal Bestierders hetzelfde in hunne parochiën hebben laten vallen. Aan degenen die zouden aarzelen eene H. Familie op te richten, daar waar zij zoo noodzakelijk zou zijn, herinneren wij deze woorden van M. L. Harmel: « Er zijn er die niets willen beginnen omdat zij vreezen niet te gelukken. De menschelijke voorzichtigheid doet alles kwijnen en wegsterven, en vindt hare veroordeeling gansch de kerkelijke geschiedenis door. Men moet dan de hand aan het werk slaan; het ergste misluk is van niets te doen ».

TWEEDE HOOFDSTUK.

De Heilige Familie bevordert het welzijn van het Vaderland.

EN 31 juli 1843 bezocht de Koning Leopold I, het College *de Vrede* te Namen. (Leo XIII, alsdan Nuntius hier te lande, stond aan zijne zijde). Op de redevoeringen welke hem werden toegestuurd, antwoordde de Koning in dezer voege :

« Houdt u vlijtig aan het werk, Mijnheeren ; de jeugd moet noodzakelijk van goede leerstelsels doordrongen zijn, bijzonder op onze dagen, waar men zoovele verderflijke dwaalleeringen verspreidt, om de slechte driften op te hitsen.

« In de samenleving zijn de goede en slechte leeringen gedurig in strijd. Gij moet kloekmoedig in het perk optreden tegen dien geest van wanorde die de Staten zoekt omver te smijten. Indien men niet dadelijk de hand aan het werk slaat hebben wij in de toekomst veel te vreezen... »

Onze Koning wees hier op de hoofdkwaal onzer tijden : de verspreiding der slechte leeringen met inzicht om de driften des volks aan te hitsen, en zegde in twee woorden hetgeen alwie het vaderland bemint te doen staat : « Er moet gestreden worden tegen dien geest van wanorde die de staten zoekt omver te smijten. » Deze woorden komen op eene treffende wijze overeen met hetgeen Leo XIII aan de H. Familie van Limerik schreef : « Door de valsche beloften van vrijheid, rijkdommen en zinnelijke vermaken, stookt tegenwoordig de geest van hoogmoed de volkeren op om alles omver te werpen : de gemoederen zijn verward, en de driften aangehitst. »

En wie merkt niet dat het reddingsmiddel door Leopold I aangewezen, door de H. Familie werkstellig gemaakt wordt, gelijk de Paus het zelf in den bovengemelden brief, verder bestatigt? « Niettegenstaande de pogingen

en kuiperijen der kwaden, heeft uw Genootschap de kalmte hersteld, dáár waar van te voren de onstuimige baren woedden... Gaat dan tot Maria, gaat tot Jozef, en door hen tot JEZUS. Toont door klaarblijkende feiten dat de volksopschuddingen in den katholieken godsdienst een krachtig en zeker geneesmiddel vinden, en dat men om die wanorden te stillen, aan God en aan de wettige overheid noodzakelijk de verplichte gehoorzaamheid moet wedergeven, en de broederlijke liefde uitoefenen.»

Het is dus onbetwistbaar dat de Heilige Familie bijdraagt aan het welzijn des vaderlands. Wij hopen verder te toonen dat zij inderdaad een *machtige dijk* is tegen den stroom der valsche leerstelsels, eene *heilige vergaderplaats* waar allen die het goed behertigen zich komen aanmoedigen, eene *kweekschool* waar men goede burgers opleidt. — Doch schrijven wij eerst de schoone woorden neder met dewelke een bevoegde schrijver, M. A. Delmer, zijne redevoering in de algemeene Vergadering der katholieke werkzaamheden te Mechelen begon : « Mijnheeren, indien, gelijk Bossuet spreekt, de godsvrucht den ganschen mensch uitmaakt, dan mag men ook met waarheid zeggen, dat de godsdienst de gansche maatschappij vormt. Daaruit volgt dat al de werken die strekken tot het onderhoud van den godsdienstgeest, te weten de godvruchtige genootschappen, ook bij uitstek aan de maatschappij allervoordeeligst zijn.

« Deze heilzame werking moet met recht aan het Genootschap der Heilige Familie worden toegekend. Deszelfs onmiddelijk doelwit is, wel is waar, de zaligheid zijner leden te behertigen; niettemin brengt het krachtdadig het zijne bij om de geschokte maatschappij op vasteren grond te brengen, de gevaren die de algemeene rust bedreigen af te weren, en den vrede met al het goede, ons door onze christene voorvaders nagelaten, te handhaven. »

ARTIKEL I. De Heilige Familie is een krachtige dijk tegen den stroom der valsche leerstelsels.

Welk is het doelwit der Heilige Familie? Wat wilde Belletable, hare dappere insteller? Ziehier wat hij in de eerste vergadering verklaarde: « Mijne bedieningen in de kanongierterij stellen mij gedurig in aanraking met het mij zoo dierbaar werkvolk. Doch hetgeen mij sedert lang waarlijk bedroeft, is te zien dat er velen onder hen ongelukkig zijn door hunne eigene schuld. Aan den drank verslaafd, leven zij zonder godsdienst, werken des zondags, drinken 's maandags, en bekreunen zich niet het minste met de opvoeding hunner kinderen; gij zult een groot goed stichten, en veel bijdragen tot verbetering van hun lot, en tot welzijn hunner familie, met uwe pogingen te vereenigen om uwe kameraden en uwe vrienden in onze wekelijksche vergadering te brengen: hier zullen wij hen tot God doen spreken door het gebed, en hun van God spreken door eene goede lezing. »

Het werkvolk, dat Belletable hier afschildert, is juist dat machtielement waarvan de socialisten zich willen meester maken. En wat preken hun die mannen? dit begoochelend woord: *Wij willen het lot van den werkmán verbeteren.*

Weet gij wat Victor Hugo, een vrijdenker, daarvan zegt: « Het ongeluk van onzen tijd bestaat hierin, dat men alles bij dit leven wil bepalen, met aan den mensch geen ander einde dan het stoffelijk leven hier op aarde voor te stellen. Voorzeker moet men het tijdelijk lot van degenen die lijden trachten te verbeteren, maar de eerste verbetering is hun de hoop op een ander leven niet te ontnemen. Wij allen, wetgevers, priesters, schrijvers, moeten het ons ten plichte rekenen, de hoofden ten hemel te doen verheffen, en de zielen op te leiden tot de verwachting van een beter leven. Waarlijk het leven ware de moeite niet waard indien alles met ons moest sterven. »

En zijn het deze waarheden niet welke de Bestierders der Heilige Familie het gansche jaar aan hunne leden

voorhouden in den naam van Dengene die gezegd heeft : «Vreest de menschen niet, zij kunnen uw lichaam dooden, maar uwe ziel kunnen zij niet dooden, zij is onsterfelijk.»? Deze leering met hare menigvuldige toepassingen daalt iedere week, als een hemelsch zaad, op de vier honderd duizend deelgenooten der H. Familie neder, om in aller herten christelijke hoop en verdueligheid, en alzoo openbare rust en vrede voort te brengen.

Doch laten wij de feiten zelve spreken :

Den 15 april 1886 stelde het belgisch staatsbestuur eene arbeidscommissie in om de oorzaken te onderzoeken waarom handel en nijverheid zoo slecht gaan, en hoe men dien staat van zaken zou kunnen verbeteren.

Den 27 augustus las M. Laine, goudslager en Onderprefekt der Vergadering van de Madalena te Brussel, voor die commissie een verslag over de Heilige Familie. Een socialist, met naam Bertrand, wierp hem deze woorden toe : « De zedelijke toestand van den werkman zal nooit beter worden zoolang zijn stoffelijke toestand niet verbetert. De werklieden der socialistenvergaderingen zijn zoo zedelijk als de uwe. Wat doet uw genootschap voor den werkman ? » Laine antwoordde : « Men leert hem verduelig zijn en hopen op een beter leven. Daarenboven, met hem van de dronkenschap af te houden leert men hem een spaarzaam en geregeld leven leiden, en alzoo de welvaart zijner familie bevorderen. Het zijn onze deelgenooten der Heilige Familie niet die men zal hooren roepen : *Leve de Republiek !* »

Een der aanwezigen ging M. Laine de hand drukken, zeggende : « Goed zoo ! gij hebt wel gesproken. » Ja, hij had wel gesproken : zijne taal was de weerklink van hetgeen de Bestierder der H. Familie iederen maandag in zijne Conferentie aan zijne mannen voorhoudt. De Bestierder eener dergelijke Vergadering is een van die mannen waarvan Napoleon I zeide : « Een priester is machtiger dan twintig gendarmen om eenen oproer te dempen ». Hij weet iedereen recht en plicht te doen handhaven. Aan de armen leert hij verduelig, en aan de rijken liefdadig zijn. De kinderen leeren bij hem hunne ouders eerbiedigen, de onderdanen aan hunne meesters

gehoorzamen: en allen leeren God eerbiedigen en gehoorzamen aan Hem van wien alle gezag voortkomt. Is het de priester niet die door zijne vermaningen de vijanden verzoent, de getrouwden in vrede en eendracht doet leven, en iedereen met zijn lot doet te vrede zijn? Hij is het die aan meesters en knechten, bazen en werklieden herinnert dat zij broeders zijn onder elkander, en dat rechtvaardigheid en liefde hunne dagelijksche betrekkingen moeten beheerschen.

Het is dan niet te verwonderen dat al de vijanden der samenleving, al de ruststoorders en oproermakers ook de Heilige Familie vijandig zijn. Wij hebben gezien hoe zij te Luik in 1846 de mannen, die aan de schoone processie onverschrokken deel namen, wilden hatelijk en belachelijk maken; hoe zij in Sint-Truiden verderfelijke schriften wilden rondstrooien, en hoe die duivelsche pogingen door den Bestierder werden verijdeld.

In deze laatste jaren is er te Brussel een schoon werkmanshuis opgericht, en het zijn de leden der Heilige Familie die deze nooit genoeg geprezene Instelling hebben tot stand gebracht. Ook juichen wij uit ganscher herte deze lofzuiging toe hun door een gevierden dagbladschrijver in 1886 gegeven:

« Wij moeten ze overal doen kennen, die heldhaftige en edelmoedige mannen, die ware katholieken, die, terwijl anderen den werkman bedriegen, en tot voetbank doen dienen om hunnen eigen hoogmoed en geldzucht te voldoen, hunnen tijd en hun geld besteden om den werkman te leeren spaarzaam, zuinig en matig leven en hem alzoo met der tijd eenen zekeren welstand te bezorgen. Dat is het ware volksbelang, gesteund op de deugd en het goed voorbeeld, de ware en verhevene christelijke verbroedering. »

Het hollandsch dagblad *De Volksbond*, door den Bisschop van Haarlem gesticht, noemt de leden der Heilige Familie *rechtschapene, overal geachte en geëerde mannen*. Te Rozendaal telt de H. Familie 450 leden, die meestal in de fabrieken of aan den ijzerenweg hunnen kost verdienen, en niettegenstaande de gevaren waaraan zij zijn blootgesteld, hun geloof en hunne zeden zorgvuldig bewaren.

Zonder Godsdienst is het onmogelijk dat een kind vader en moeder bemint, dat de jongeling zijne zeden wel bewaart, de getrouwde man aan zijne plichten getrouw blijft. De H. Familie bewaart de goede zeden, den vrede en de eendracht in de huisgezinnen, den Godsdienst in de herten, en is alzoo een onderpand van geluk voor Kerk en Vaderland, een waarborg voor tijdelijk en eeuwig geluk.

ARTIKEL II. De Heilige Familie is eene heilige Vergaderplaats waar allen, die het goede behertigen, elkander aanmoedigen.

De leden der Heilige Familie weten dat de groote gratie die God hun verleend heeft met hen in het Genootschap op te nemen, niet werkeloos mag blijven: daarom beijveren zij zich om overal, zooveel mogelijk, door raad en daad hunnen evennaaste in zijne tijdelijke en geestelijke noodwendigheden ter hulp te komen.

Wat al Werken van liefdadigheid en zedelijke bescherming zijn sedert de inrichting der Heilige Familie in 1848 uit haren schoot niet voortgesproten!

Hier is het een lid van dit gezegend Genootschap dat met eenige leden der Sociëteit van den H. Vincentius à Paulo, het Werk der *Bescherming der jonge leergasten*, den *Sint Jozefs Kring* voor werklieden en den *Soldaten Kring* tot stand brengt. Daar vindt men een ander deelgenoot der Heilige Familie die, vol medelijden voor zoo veel afgedwaalde zondaren, eenige ieverige mannen aanwerft, om te zamen in het werkhuis van eenen slotmaker het *Werk der Xaverianen* te beginnen, dat weldra door Pater Van Caloen S. J. overgenomen, gansche massa's werklieden onder zijne vaandels schaart, en jaarlijks duizende bekeeringen te weeg brengt.

Wij willen deze Werken hier wat nader bepalen.

1. Het eerste Werk dat aan de Heilige Familie zijn bestaan en zijnen voortgang te danken heeft, is de *Congregatie van Onze Lieve Vrouw* in de kerk van den Zavel te Brussel opgericht.

« Op het einde van 1851, zoo schrijft een deelgenoot der Heilige Familie van de Madalenakerk, vergaderden wij op eenen zondag in eene kamer der Sterstraat. Bij deze eerste vereeniging waren een Prefekt, een Onderprefekt der H. Familie, en veertien jongelingen tegenwoordig. De E.H. Coremans, onderpastoor der parochie, aanveerde de bestiering die hem werd aangeboden. Den 6 juni 1852 deden wij onze opdracht. Eenigen tijd daarna liet M. Pastoor van den Zavel toe dat wij onze vergaderingen in de kerk hielden. De Kardinaal Sterckx gaf weldra aan onze Congregatie haar wettig bestaan, en eindelijk werd zij door Onzen H. Vader den Paus goedgekeurd en met menigvuldige aflaten verrijkt.»

2. *Het Werk der Xaverianen.*

Den 15 januari 1854 vereenigde M. R. Van Landeghem, slotmaker, lid der H. Familie, in zijn werkhuis (Zes teerlingenstraat, 3), zestien werklieden waaronder twaalf mannen van de H. Familie. Hun inzicht was eene Congregatie van mannen te stichten die de arme zondaren zouden gaan opzoeken. Hun getal was allengskens aangegroeid toen Van Landeghem zijnen biechtvader, Pater Van Caloen, uitnoodigde. De ieverige Jezuïet, die gewoonlijk aan zijne biechtelingen zegde: « Brengt mij zondaren aan, » belastte zich met de jonge Congregatie te bestieren, wier doelwit zoowel met zijnen zieleniever overeenkwam.

Acht dagen later werd de Vergadering in de kapel der Broeders der Christene scholen (Alexianenstraat) gehouden, van waar zij in de maand Meert naar de Ste-Annakerk (Bergstraat), en eindelijk voor goed naar de Nieuwlandstraat werd overgebracht. Zijne Eminentie de Kardinaal Sterckx keurde den 24 Juli 1854 de statuten goed. Paus Pius IX verhief de Vergadering tot de waardigheid van *Aartsbroederschap*, en verleende haar menigvuldige aflaten.

3. *Het Patroonschap der leergasten.* Dit Werk kwam tot stand in 1854, dank aan de Heeren van Sint-Vincentius à Paulo onder het bestier van M. Baron Hody, en met de medewerking van M. Veromer, lid der H. Familie. Deze vurige en voorbeeldige Christen had reeds van in

de maand April iederen zondag eenige leergasten in de kapel der Broeders (Alexianenstraat) vergaderd. Zijn Werk nam spoedig toe, met de hulp van eenige medewerkers. Iederen zondag werd voor hen eene Mis gedaan, en eene vlaamsche en fransche onderrichting gehouden. In 1868 waren zij reeds meer dan 300 in getal.

4. In de Cathelyne parochie (Vlaamsche steenweg), bestaat een ander *Patroonschap* door drij gebroeders, leden der H. Familie opgericht. Deze ware vrienden der werklieden hebben niet alleen op eigene kosten en door bijlagen, een lokaal gebouwd, maar besteedden iederen zondag, om personelijk die jonge gasten te onderwijzen en hun het goede voor te houden.

5. *Het Sint-Jozefswerk*. De jonge werklieden in het patroonschap der leergasten opgeleid, worden in hunnen mannelijken ouderdom, in het Sint-Jozefswerk opgenomen. Het was de onvermoeibare Veromer die in 1856 dit Werk tot stand bracht, om aan het werkvolk iederen zondag, na zijne christene plichten vervuld te hebben, een eerlijk tijdverdrijf te verschaffen.

In 1862 telde deze vereeniging niet min dan 800 leden. Toen in 1881 het Werk zijn 25 jarig bestaan vierde, offerden de leden met eenparige bijlagen, aan M. Veromer, hunnen toegenegen Voorzitter, eene gouden medalie.

6. *De Soldatenkring*.

Hetzelfde jaar 1856 begon de ievervolle Veromer met hulp van eenen braven gentschen jongman met name Vergauwen, *den Soldatenkring*. Zijn doelwit was onder de soldaten de godsdienstige gevoelens te onderhouden welke zij in hunne familie geput hebben, en hun het vervullen hunner christelijke plichten te vergemakkelijken. De soldaten kunnen iederen avond in een bijzonder lokaal bijeen komen: daar vinden zij goede boeken, spelen, en gediensstige seretarissen voor hunne briefwisselingen. Men eindigt de vergadering met eene goede lezing, of ten minste met het avondgebed. Van tijd tot tijd worden er ook prijzen uitgedeeld aan degenen die de vergaderingen getrouw bijwonen. Een jaar nadien liet Veromer, overlast van werk, de bestiering aan andere handen over. Thans is het de Aalmoezenier die het Werk bestiert.

7. *Het verbond met het Heilig Hert.* Dit Werk in 1844 te Vals (Frankrijk) ingesteld, werd ook weldra in België ingebracht, en telt onder de leden der H. Familie zijne ieverigste voorstaanders.

Ziedaar een aantal liefdewerken welke door de leden der H. Familie zijn tot stand gebracht. Veromer kon met recht zeggen: Het is aan de Heilige Familie dat ik al mijne goede ingevingen te danken heb.

Ziehier een treffend bewijs dat deze heilzame bron nog niet uitgedroogd is:

Sedert dat de *Schoolpenning* in ons katholiek België is ingesteld, hebben zich een groot getal leden der Heilige Familie van de Madalenakerk in dit schoon Werk laten opschrijven, en storten iedere maand hunne bijlage, welke jaarlijks ongeveer 800 franken opbrengt. In 1880 vreesde de Bestierder der H. Familie dat de onderschrijvers, denkende dat het Werk niet zou voortduren, misschien hunne bijlage niet zouden zoeken te vernieuwen, en gaf aan iedereen de gelegenheid om schriftelijk zijne denkwijze te kennen te geven. Slechts 17 leden onthielden zich en 221 wilden het Werk in het geheel niet verlaten: dat jaar bracht hun schoolpenning 990 frank op.

Zulke mannen van liefdadigheid en zelfsoffering heeft de H. Familie overal.

Die van de Sint-Jozefskerk te Brussel heeft in deze laatste tijden uit haren schoot verscheidene liefdewerken zien oprijzen zooals: het *Patroonschap van den H. Jozef*, den *Bond der Patroonschappen*, het *Werkmanshuis van Elsene* en eene *Sociëteit van matigheid*.

In 1888 wilde M. Van Soom, soldatenaalmoezenier, een werkmanshuis te Elsene stichten. Met de medewerking van verscheidene leden der H. Familie werd het weldra tot stand gebracht, en toen in augustus 1890 het lokaal in bezit genomen en het vaandel gewijd werd, telde men 300 leden. Thans zijn er meer dan 600 man ingeschreven, en verscheidene werken, zooals Onderlinge Bijstand, Spaarkas, Geestelijke Begrafenissen, Zang, Muziek en Tooneelmaatschappij zijn er ingericht tot nut en vermaak van de werkende klas.

De H. Familie van Luik heeft krachtig bijgedragen

tot het inrichten van de Sint-Alphonsus sociëteit onder het bestier van den E. H. Pottier, en van den werkmanskring van Sinte-Margariet, waar M. Detroux, de ieverige pastoor der parochie, de Voorzitter van is.

In *Holland* is de H. Familie niet min vruchtbaar geweest in mannen van aanleg tot het stichten van liefdadigheidswerken.

Ziehier wat wij lezen in het verslag *Neerlandia Catholica*, den H. Vader ter gelegenheid zijns Gouden priesterjubilé opgedragen :

« Voorzeker is de H. Familie in ons Vaderland aan haar veelbelovend vooruitzicht niet te kort gebleven. Getuigen hiervan de duizende leden die iedere week getrouw bijeenkomen; getuige hare edelmoedige deelneming in alle liefdewerken die de eer van God, de verheffing der H. Kerk, en het geestelijk of tijdelijk welzijn van den evenmensch voor doelwit hebben. Is het niet uit den schoot der Heilige Familie dat die honderde zouaven zijn opgestaan, waaronder er verscheidene hun leven en bloed voor Paus en Kerk hebben ten beste gegeven? Ziet men de H. Familie niet overal menigvuldige werken stichten tot het zedelijk en stoffelijk welzijn der werkende klas, hulp en geneesmiddelen voor zieken en gekwetsten, spaarkassen, bibliotheken tot verspreiding van goede boeken, werkhuizen tot het bezorgen van kleederen voor de behoeftigen, en van gewaden voor de arme kerken, zondags- en avondscholen? Daarenboven zijn op verschillende plaatsen Conferentiën van den H. Vincentius a Paulo, Genootschappen van den H. Jozef, van den H. Franciscus-Xaverius, den H. Aloysius en de H. Elisabeth door de leden der H. Familie tot stand gekomen.

Eindelijk zien wij dat het socialismus, en al wat tegen Kerk en Staat inwerkt, overal in de leden der H. Familie zijne onvermoeibaarste tegenstrevers telt.

Te Breda is de St-Jozefskring uitsluitelijk samengesteld uit leden der H. Familie.

En wijl de drukpers de hefboom is der hedendaagsche maatschappij, weet de H. Familie dit machtig middel van onderwijs en beschaving ook te benuttigen, en telt onder hare leden dappere en gevierde schrijvers.

1. De *Heilige Familie* die, iederen zondag op 24000 exemplaren afgetrokken, reeds 29 jaren bestaat, en overal door de Prefekten en Onderprefekten verspreid wordt.

2. De *Volksmissionaris*, belangrijk en keurig maandschrift dat door zijne menigvuldige geabonneerden gretig gelezen wordt.

3. Het *Sint-Jozefsblad*, 4. Het *Zondagsblad voor de Vrouwen*. 5. De *Leo Almanak* en meer andere.

ARTIKEL III. De Heilige Familie is eene kweekschool van uitmuntende burgers.

Een goed burger is een mensch die de wettige overheid eerbiedigt en zijnen evenaaste bemint. En waar vindt men treffender en uitmuntender voorbeelden dezer deugden dan in het H. Huisgezin van Nazareth? Deze Heilige Familie, zegt Leo XIII, *is ons een wonderschoon toonbeeld aller deugden welke de hedendaagsche wanorden te keer gaan*. Daarenboven met de Familie van Nazareth te vereeren, vereert men Dengene uit wien alle macht en orde oorsprong heeft — en hen die het meeste invloed op Hem hebben, te weten : Maria en Jozef.

I. Ziet hoe JEZUS gedurende dertig jaren niets anders doet dan gehoorzamen: *Hij was hun onderdanig*. — Hoe Jozef zelfs aan eenen heidenschen keizer gehoorzaamt, omdat hij in dezès bevelen den wil van God erkent. — Hoe Maria *zich de nederige dienstmaagd des Heeren noemt!*

Deze lessen van *gehoorzaamheid* worden aan de leden der Heilige Familie iedere week ter navolging voorgesteld. Daar leert men de wettige overheid eerbiedigen, en zich gewillig aan hare wetten onderwerpen; en die eerbied en die onderdanigheid zijn voor hen niet alleen burgerlijke maar ware christelijke deugden. — Zij weten dat alle gezag van God komt. En wanneer men in de wettige overheid God zelf erkent, heeft de gehoorzaamheid iets grootsch en verheven. Men weet deze vermaning van den apostel werkstellig te maken: *Er is geen gezag of het komt van God: Weest dus gehoorzaam niet uit vrees, maar uit gewetensplicht*.

Ziehier hoe men in eene katholieke stad de wettige overheid weet te vereeren :

In september 1867 deden hunne Majesteit de Koning en de Koningin der Belgen, een bezoek aan de stad Sint-Truiden. De straten en huizen der stad waren overal bevlagd en versierd. De gansche bevolking was te been. Een machtige kreet : leve de Koning ! leve de Koningin ! steeg uit aller borsten. Lieve bruidjes, met fraai versierde bloemkorfjes, strooiden met volle handen geurige en rijk geschakeerde bloemtapijten op den doortocht van het koninklijk Paar dat aan de juichende menigte de levendigste blijken zijner hooge voldoening gaf. Eene maand later werd de E. H. Deken der stad, te Brussel in koninklijk verhoor ontvangen. De Koning kon aan M. Cartuyvels niet genoeg zeggen hoe zeer zijne onthaling in St-Truiden hem was ter herte gegaan ; nergens, zegde hij, ben ik zooveel blijken van toegenegenheid en echte vaderlandsliefde te gemoet gekomen.— Een enkel woord van den Bestierder der Heilige Familie was genoeg geweest om dat koninklijk feest op zoo hoogen voet in te richten, en ten volle te doen gelukken.

II. De broederlijke liefde, door JEZUS in het Evangelie, en door den H. Paulus in zijne brieven zoo dringend aanbevolen, wordt nergens beter beoefend dan onder de leden der H. Familie ; men kan op hen in volle waarheid deze woorden van den psalmist toepassen : *Wat is het goed en zoet als broeders bijeen te leven !* De Prefekten en Onderprefekten beschouwen hunne bedieningen met de oogen des geloofs, en beijveren zich om de hun toevertrouwde leden tot het goed op te wekken, de vergaderingen vlijtig te doen bijwonen, en door raad en daad hun dienstveerdig te zijn.

« Duizend maal dank, zoo schreef een lid dat uit lafhertigheid de H. Familie van de Madalenakerk te Brussel verlaten had, duizendmaal dank, Mijnheer de Bestierder, van mij dien Prefekt als een Bewaarengel thuis gezonden te hebben om mij tot het Retret uit te noodigen. Hij is mij tot mijne vroegere vurigheid, of beter, tot het leven komen terug roepen. » — Hij kwam het Retret bijwonen en bleef voortaan de H. Familie getrouw.

De liefde vergeet haar eigen zelve, om zich voor het welzijn van den evenmensch op te offeren. Wat al trekken van heldhaftige broederliefde zouden wij hier kunnen aanhalen!

1. In 1866 woedde de cholera bijzonder onder de werkende klas. Een deelgenoot der H. Familie van de Madalena te Brussel, toonde in die akelige omstandigheden eenen waren heldenmoed. Nacht en dag te been, doorliep hij de gangen en stegen der armste en ongezondste wijken om de ellendigen bij te staan die door iedereen verlaten waren. Een aantal stervenden waren hem hunne eeuwige zaligheid verschuldigd; hij bezorgde hun de laatste H. Sacramenten, moedigde hen aan en bereidde hen tot eene zalige dood. Daarenboven, telde men er wel twee honderd die door zijne zorgen aan de dood ontsnapten. Het staatsbestuur erkende en beloonde zijne zelfsoffering met hem de medalie van 1ste klas te vergunnen.

2. In 1868, stierf in dezelfde stad eene deelgenootte der H. Familie van de Sint-Jozefskerk. Deze persoon had eenen afgrijpselijken kanker; zij verdroeg hare schrikkelijke pijnen met een wonderbaar geduld. De Prefekte harer afdeeling, Jufvrouw C. L., paste haar op als eene ware liefdezuster, en drij maal ter week ging zij, in den vroegen morgen, hare wonden vermaken eer zij naar haar werk ging.

3. In 1886, stierf te Ten Ooi de Kapitein F. J., een der verkleefdste leden der H. Familie van de Madalena. Na het Vaderland dapper verdedigd te hebben, bracht hij zijne laatste jaren uitsluitelijk door in het uitoefenen aller soorten van liefdewerken. Gedurende 25 jaren bleef hij de Sociëteit van Sint-Vincentius a Paulo en de H. Familie getrouw. De armen die hij altijd zoo zeer bemind had, waren het voorwerp zijner laatste zorgen. Hij regelde nauwkeurig op welke wijze hij zijne kleederen onder de behoefstigste wilde verdeeld zien. Hij stierf als een heilige.

4. Te Luik toonde Juffrouw F. J., lid der H. Familie, eene wonderbare zelfsoffering. De zieken en noodlijdenden waren reeds lang hare beste vrienden. Maanden lang verpleegde zij een arme oude, die in een zolderkamerken

aan eenen afgrijselijken kanker leed. Dag en nacht was zij uit liefde voor JEZUS CHRISTUS ten dienste van al wie zich tot haar wendde. De geldelijke dankbaarheid die men haar betoonde, stortte zij in den schoot der armen en der zieken. Zoo bracht die deugdzame dochter, tien, twaalf jaren haars levens door. Toen de cholera losbrak werd zij eene ware heldin. Nacht en dag was zij bij het bed der stervenden : op eenen enkelen nacht bereidde zij twintig dooden. Eindelijk, uitgeput van krachten, werd zij zelve door de ziekte aangetast, en, bediend van de laatste H. Sacramenten, gaf zij vol vreugde en met volle overgeving aan den goddelijken Wil, hare schoone ziel aan haren Schepper weder.

5. Eene andere deelgenootte der H. Familie, Juffrouw H. L., stierf te Luik in 1881. Zij at niets dan droog brood, sliep op de bloote planken, stond des nachts op om te bidden, en bracht haren dag door met alle slag van liefdadigheid. Het eten dat zij uit haren mond spaarde droeg zij naar de zieken. De schamelarmen opzoeken en helpen, de verdeelde huisgezinnen bevredigen, de onechte huwelijken regelen, de kleine rondzwerfers der jaarmerkten onderwijzen waren hare geliefkoosde bezigheden. Al die liefdewerken beletteden haar niet de plichten van haren staat te vervullen. Die heldhaftige dochter stierf op Goeden Vrijdag, gelijk zij het verlangd had. Na hare dood vond men, zorgvuldig verborgen, verscheidene werktuigen harer boetplegingen.

6. Den 20 maart 1872, stierf te Brussel in den ouderdom van 50 jaren het eerste lid dat in de H. Familie der Sint-Jozefskerk was ingeschreven. Hij was weerdig om met het vaandel der H. Familie in de hand, den weg naar den hemel te openen. Het was de kloeke en manhaftige politieagent M. A. Procès.

Vrees of menschelijk opzicht kende hij niet. In zijn uniform van opzichter der stadspolitie woonde hij de kerkelijke diensten en de vergaderingen der H. Familie bij, zonder er eens door zijne schuld aan te ontbreken. Beraden en rechtschapen, openhertig en gezellig, was hij in hoogachting bij iedereen. Zijne naastenliefde was groot en edelmoedig. Daar hij geene kinderen had, nam hij,

niettegenstaande zijne geringe jaarwedde, twee kinderen aan, die hij alzoo naar ziel en lichaam redde. Hij toonde dat de godsvrucht inderdaad tot alles dienstig is, want hij was zoo heldhaftig in zijne bedieningen als onverschrokken in zijne christene plichten. Meermalen stelde hij zijn leven in gevaar om in brand of besmettelijke ziekte zijne medeburgers ter hulp te komen. Hij bekwam verscheidene eeremedaliën, en verkortte zelfs zijn leven door zijne al te groote dienstveerdigheid.

Zijne echtgenoot was eene *dier sterke vrouwen* welke God aan de rechtveerdigen tot belooning schenkt. Gedurende de drij jaren en half dat zij haren man ziek te bed hield, verpleegde en verzorgde zij hem nacht en dag gansch alleen : zij verliet hem slechts den noodigen tijd om naar de Mis te gaan en de vergadering der H. Familie bij te wonen. De gemeenteraad, willende hare groote edelmoedigheid erkennen, stemde voor haar, terwijl haar man nog leefde, een buitengewoon pensioen.

DERDE HOOFDSTUK.

De Heilige Familie bezorgt de zaligheid der zielen.

IJ zijn op deze aarde geplaatst om onze ziel zalig te maken. God wil, wel is waar, dat wij allen zalig worden, doch wij moeten met zijne gratie medewerken. Helaas ! hoevelen, bijzonder in de groote steden, missen hunne zaligheid omdat zij alleen met het tijdelijke bekommerd, het eeuwige uit het oog verliezen. Het is dus noodig dat het groote doelwit van ons leven ons dikwijls worde voor oogen gesteld. En daarom is eene vergadering der Heilige Familie zoo heilzaam en zoo krachtig om den christen mensch van het kwaad af te houden en tot de deugd aan te wakkeren. Ook mogen wij de Heilige Familie beschouwen als eene Ark van Noë waar men zich tegen den zondvloed van ongodsdienstigheid en zedeloosheid beveiligt. Men vindt er immers alle middelen ter zaligheid en een *waarborg* zijner eeuwige voorbeschikking.

ARTIKEL I. De Heilige Familie is voor hare deelgenooten eene reddingsark.

« De Congregatiën, zegt de H. Alphonsus, zijn als zoo-
vele Arken van Noë waar de arme wereldlingen schuilplaats
vinden tegen den zondvloed van bekoringen en zonden
welke de wereld overstelpen. De heilige Leeraar beklagt
de menschen van de wereld, en niet zonder reden. Wat is
er inderdaad beklagenswaardiger dan dagelijks met die
bedorvene en verleidende wereld te moeten omgaan ? Zie
eens wat al moeite, wat al onkosten de goddeloozen zich
getroosten om de zielen in het verderf te storten : « Geene
bloedige vervolging, schreef een dier godsdiensthateren,
neen, maar het volk op alle mogelijke wijzen bederven,
ziedaar wat wij moeten zien gedaan te krijgen. Wij moeten

hun het zedebederf door de vijf zinnen doen inademen, dat zij het als water indrinken en er van doortrokken zijn. Bederft de herten en weldra zal de godsdienst er in uitgedoofd zijn. Wij hebben het bederf in het groot begonnen. De Kerk moet onder de vuilnis begraven worden. »

De arme wereldlingen die in zulk een verpestend midden leven, moeten noodzakelijk eene reddingsark hebben welke hen boven dien afgrond in veiligheid doet voortvaren.

De goede God die, vooraleer door de wateren van den zondvloed de aarde te overstroomen, aan Noë het bevel gaf van eene Ark te bouwen, heeft ook, ongetwijfeld, aan Belletable de Heilige Familie als eene reddingsark aangewezen. Hij die de familie welke Hij wilde bevrijden in de ark deed binnentreden, heeft ook sedert vijftig jaren duizende familiën in het Genootschap gered.

Deze ark is toegankelijk voor al de menschen die door hunnen goeden wil verdienen genade bij God te vinden. Het doelwit der Heilige Familie is immers de Heilige Familie van Nazareth te vereeren, en aan de geloovigen van allen ouderdom, van beide geslachten en van alle standen, maar vooral aan de werkende klas, krachtdadige middelen te verschaffen om met zekerheid den weg der zaligheid te bewandelen.

Om zich in de Heilige Familie aan te geven moet men geen Heilige zijn, ofschoon er onder haar leden vele zielen zijn die, onbekend aan de wereld, voor God een waar heilig leven leiden.

Het eenige dat er vereischt wordt, is van te willen leven als een goede christen om als een uitverkoren te mogen sterven.

Hadde men zelfs in zijne jonkheid groote misslagen begaan, wordt men soms nog door driften of slechte gewoonten overmeesterd, dat zou eene reden te meer zijn om zich in de reddingsark der Heilige Familie te laten opnemen, om zich te beschutten tegen de gevaren van schipbreuk en eeuwigen ondergang.

Ieder jaar wordt er aan de Vergadering der Heilige Familie een retret gepreekt, en hoevelen zijn aan die

geestelijke oefeningen hunne bekeering en hunne volherding niet verschuldigd?

Anderen die heel vreemd waren aan de Heilige Familie, zijn, dank aan de uitnoodiging van eenen vriend of medemakker, een retret komen bijwonen, en hebben er zooveel smaak en voordeel in gevonden dat zij met vreugde zich in de Heilige Familie hebben laten opschrijven.

En wat al goed hebben die retretten niet te weeg gebracht? hoe krachtdadig hebben zij bijgedragen tot stichtende en standvastige bekeeringen. Hoeveel dochters en huismoeders zijn, met de tranen in de oogen, de Paters komen bedanken dat door de bekeering van broeder of man de vrede en het geluk in den huiselijken haard waren wedergekeerd. Overigens, kent men deze schoone woorden van den H. Alphonsus: « Ik vrees niet voor de zaligheid van eenen persoon die komt te sterven binnen het jaar dat hij een goed retret gedaan heeft. »

Is het dan te verwonderen dat de leden der H. Familie met hert en ziel aan hunne Vergadering verkleefd zijn?

Een hunner schreef in 1878: « Ik heb groote spijt de vergaderingen niet meer te kunnen bijwonen. Gedurende 26 jaar heb ik getrouw opgepast, en ofschoon ik de stad heb moeten verlaten, geloof niet, Eerweerde Bestierder, dat voor mij het spreekwoord, *uit de oogen, uit de herten* zich heeft verwezenlijkt. In het geheel niet: Iederen dag denk ik aan dat overschoone Genootschap; dagelijks bid ik de litanie der Heilige Familie. Ik verzoek u mij mijnen jaarlijkschen patroon te zenden, en mij in de gebeden der Vergadering aan te bevelen. — Ik blijf tot mijnen laatsten snik, getrouw en van herte verkleefd aan JEZUS, Maria, Jozef. »

Er zijn er soms die lafhertig de Heilige Familie verlaten. Wat beklagen zij zich hunne onstandvastigheid, bijzonder op hun sterfbed!

Te Luik was een jongeling die zonder reden de Vergadering had vaarwel gezegd. Later werd hij doodelijk ziek, en beklagde zich bitter over zijn ongeluk. Hij was als wanhopig. Zijne familie deed den Bestierder der H. Familie roepen die al de moeite van de wereld had om den stervende eenige hoop in de ziel te storten.

ARTIKEL II. De Heilige Familie offert aan hare getrouwe leden overvloedige middelen van zaligheid.

« In de stoffelijke wereld geeft God den mensch ruimschoots al wat tot leven en onderhoud noodig is: licht aan den hemel, lucht in de ruimte, vruchten uit den schoot der aarde. In de bovennatuurlijke wereld zien wij eveneens Gods milddadige goedheid. Is de Zaligmaker niet uit den hemel gedaald om ons den *weg* tot den hemel te toonen, de *waarheid* te prediken en *het leven* in onze zielen te storten en te onderhouden? »

« Al die middelen ter zaligheid worden overvloedig aan de leden der Heilige Familie medegedeeld. Een brandende kool die alleen ligt, verkoelt en is weldra uitgedoofd: maar legt men een kolenvuur aan, dan ontvlamt en onderhoudt de eene de andere. Zoo ook verliest een christen die alleen is, gemakkelijk het vuur der goddelijke liefde. In eene Vergadering wordt de eene door den andere aangevuurd. »

Aldus begon Monseigneur Van Bommel den oprichtingsbrief der H. Familie.

Menigvuldig zijn de middelen waarover de Heilige Familie beschikt om de vurigheid in de herten harer leden te bewaren en te vermeerderen. De bijzonderste zijn: *de eendracht, het gebed, het woord Gods, en het dikwijls naderen tot de Heilige Sacramenten.*

1. *De eendracht*: Drijdraad breekt moeilijk, zegt de H. Schriftuur. Wee aan hem die alleen is, indien hij valt heeft hij niemand om hem op te heffen.

Die verbroedering bestaat tusschen de leden der H. Familie die allen maar *een hert en eene ziel uitmaken*. Vereeniging der stemmen in gebed en gezang, vereeniging der herten in onderlingsche liefde — vereeniging der geesten die allen hetzelfde doel beoogen — vereeniging van wil in het onderhouden van hetzelfde reglement.

In die groote familie is men niet vreemd aan malkander: het zijn allen broeders en zusters in JEZUS, Maria, Jozef. Men strijdt onder hetzelfde vaandel, men ziet, men hoort, men gevoelt dat men niet alleen is, en alzoo is men

sterk om tegen het menschelijk opzicht ten strijde te trekken, en zich tegen zijne eigene zwakheid te beschutten. Neen, neen, het zijn de leden der H. Familie niet die voor hunnen godsdienst en hunne christene plichten niet durven vooruitkomen! Vindt men ze niet overal waar eenig goed werk te stichten of voor te staan, eenig goed voorbeeld te geven is? Neen, zij schamen zich voor JEZUS en zijne leering niet, en JEZUS zal zich voor hen bij zijnen hemelschen Vader ook niet schamen!

2. *Het Gebed.* De H. Alphonsus noemt het gebed het groote middel ter zaligheid. En wat is de H. Familie anders dan een heiligdom van gebed? Wat zijn de wekelijksche vereenigingen, anders dan eene aaneenschakeling van gebeden? Daar verwezenlijkt men dat gemeenzaam, eenparig en aanhoudend gebed dat zooveel indruk maakt op het hert van God, zoo rijk is aan goddelijke beloften en zoo stichtend voor degenen die er deel aan nemen. Voor tien rechtveerdigen zoude God Sodoma en Gomorrha gespaard hebben: wat zal hij dan niet doen voor die duizende rechtveerdigen die hem hunne eenparige smeekingen aanbieden, voor Kerk en Vaderland, voor de bekeering der zondaren, voor de zieken en noodlijdenden, en voor het geestelijk en tijdelijk welzijn van het Aartsbroederschap? Hoe dikwijls worden de Bestierders der H. Familie niet verzocht om een gebed van dankzegging te vragen voor overgroote gunsten die aan de gebeden der leden worden toegeschreven?

3. *Het woord Gods.* Zalig zij die het woord Gods aanhooren en hetzelfde bewaren. God heeft zijn woord als een graan op aarde geworpen, maar dat graan moet gemalen, gekneed en bewerkt worden, om als een geestelijk voedsel aan de zielen, elke volgens hare behoeften, te worden toegediend.

En waar ontvangt het volk voordeeligere en degelijkere onderrichtingen dan in de H. Familie? Daar leert de werkman hert en zinnen van de aarde onthechten en zich herinneren dat de arbeid, door eenen God geheiligd, hem moet, met het dagelijksch brood, tevens ook den hemel doen verdienen; en dat een waar christelijk leven de eenige bron is van tijdelijk en eeuwig welzijn. En die

waarheden verneemt hij uit den mond van eenen vader, van eenen waren vriend die hem door lange en aanhoudende studiën dat geestelijk voedsel heeft voorbereid, terwijl hij, werkman, op zijnen arbeid was neergebukt om aan zich zelve en aan de zijnen het dagelijksch brood te verschaffen.

Het geloof is als eene lamp die ons in de duisternissen van dit tijdelijk leven verlicht: maar die lamp moet onderhouden worden door de wekelijksche Conferentiën die de herten als met eene heilzame olie vervullen.

4. *De HH. Sacramenten.* Al de Bestierders der Heilige Familie getuigen eenpariglijk dat door de Heilige Familie het dikwijls naderen tot de H. Sacramenten grootelijks heeft toegenomen. En wie zou durven betwisten dat er geen krachtiger middel bestaat om de jonkheid kuisch en zedig, de gehuwden zuiver en getrouw te bewaren, de slechte gewoonten uit te roeien en het godsdienstig leven te onderhouden?

Zelfs de vijanden van den Godsdienst moeten het bekennen. « Welk behoedmiddel voor de zeden, zegt Marmontel, vindt de jonkheid niet in de maandelijksche biecht? » « De vijanden der Roomsche Kerk, zegt Voltaire, die de zoo noodige instelling der Biecht hebben aangerand, schijnen den mensch den grootstenteugel tegen zijne geheime boosheden te hebben willen ontnemen. »

In de Heilige Familie is alles ingericht om het veelvoudig ontvangen der Heilige Sacramenten te begunstigen, en ofschoon iedereen er zijne vrijheid behoudt, zijn er toch weinigen die niet dikwijls tot de H. Sacramenten naderen.

De Prefekten en Onderprefekten, zegt het Handboek, moeten hunne onderhoorigen daartoe aanzetten.

Te Limerick, waar de twee afdeelingen der H. Familie samen bij de 3000 leden tellen, is dat leger in 3 groepen verdeeld, die beurtelings den 2^{en}, 3^{en} en 4^{en} zondag van iedere maand te biechte en te communie gaan.

Is de H. Familie waarlijk niet *die toren van David*, waar men duizend schilden en alle soorten van wapenrustingen vindt om den vijand te keer te gaan en zich tegen zijne aanvallen te bevrijden? Daarom zegde de

H. Alphonsus : « In het algemeen gesproken, vindt men meer zonden in eenen enkelen mensch die buiten de Congregatie leeft, dan in twintig die dezelve getrouw bijwonen. »

ARTIKEL III. De H. Familie is een onderpand van zaligheid voor allen die in haren schoot sterven.

Wij lezen in het leven van den H. Franciscus van Hieronymo dat die groote Missionaris te Napels een mannengenootschap bestierde dat den naam droeg van *Werkmanscongregatie*. Een jongeling die eerst een vurig lid was geweest, liet zich ongelukkiglijk door slechte gezellen verleiden en verliet het Genootschap. De Bestierder, na te vergeefs alle middelen te hebben aangewend, om hem tot beternis te brengen, wilde door een treffend voorbeeld al de leden eene ernstige vermaning geven. Hij bekleedt zich met zijn priesterlijk gewaad, doet zich eene brandende keers brengen, en ook de lijst waar al de namen der Congreganisten waren opgeschreven. Vervolgens spreekt hij aan de Vergadering met hertroerende woorden over het slecht gedrag van hunnen medegenoot, en dan hief hij den *De Profundis* aan, trok, met de oogen vol tranen, den naam van den ongelukkige uit de lijst, en verbrandde hem in de tegenwoordigheid van al de aanwezigen. De rampzalige verviel in de diepste ellende, werd voor zijne schelmstukken tot de gevangenis veroordeeld waar hij in onboetveerdigheid stierf en op ongewijde aarde werd begraven.

Zoo waar is het dat diegene alleen zal zalig worden die tot het einde toe zal volherd hebben.

Is het dus een groot ongeluk de Heilige Familie te verlaten, dan is het ook waar, van den anderen kant, dat er niets zoo troostend en zoo verzekerd is voor de zaligheid dan in den schoot des Genootschaps te sterven.

Al de Bestierders der Heilige Familie weten, door eigen ondervinding, dat al de getrouwe leden eene stichtende en troostvolle dood sterven ; dit is eene bijzondere gratie die het afsterven der leden van de Heilige Familie kenschetst.

God verlaat nooit degenen die hem niet verlaten. Hebt gij op den dag uwer Opdracht aan JEZUS, Maria, Jozef, niet beloofd als goede christen te leven om als voorbeschikte te mogen sterven? — Een vurig lid der Heilige Familie is zeker van zijne zaligheid. — Het Genootschap is eene Verzeekerings-Sociëteit tegen het vuur der hel.

Ziet dat lid der H. Familie op zijn sterfbed uitgestrekt: Nauwelijks heeft men vernomen dat hij ziek is, of de Prefekt en Onderprefekt komen hem bezoeken en troosten. Hij wordt aan de gebeden zijner medebroeders aanbevolen; men zorgt dat hij op tijd bediend wordt. JEZUS, Maria, Jozef, komen hem bijstaan. Ware het ons gegeven met de oogen des lichaams te zien wat bij dat ziekbed omgaat, dan zouden wij Jozef den stervende zien toelachen, Maria hem met haren mantel beschermen, JEZUS hem met opene armen ontvangen en de engelen hem met hunne gezangen verwelkomen. Hij ziet daar boven degenen welke hij op aarde bemind heeft, zijne ouders, zijne medebroeders. Ja, zij is waarlijk kostbaar voor de oogen van God, de dood der leden der H. Familie.

Den 19 maart 1872, stierf te Brussel, in den ouderdom van 50 jaren M. A. Procès waarvan wij reeds gesproken hebben. Gedurende drij jaren en half had hij onophoudelijk de wreedste pijnen onderstaan. Doch laten wij den Bestierder spreken die hem op zijn sterfbed bijstond. « De zieke werd al zwakker en zwakker. Nedergeknield bij zijn bed begon ik de Litanie van de Heilige Familie te lezen. Hij antwoordde zachtjes met zulke godsvrucht dat mijne aandoening mij overmeesterde. Al de aanwezigen konden hunne tranen niet wederhouden; de stervende, dit ziende, zeide: « Ik ben nog sterker dan gij allen. » Ik antwoordde hem: « Het is niet van verdriet maar van troost dat wij weenen met u zoowel bereid te zien. » Wij gingen voort met de Litanie en daarna vernieuwden wij te zamen de Akt van Opdracht. Ik voegde erbij: « Het is te hopen dat de H. Jozef u vandaag zal komen halen om u in den hemel op te voeren. Sterft gij geerne op den feestdag van den H. Jozef? » « Gelijk het God zal believen, » antwoordde hij. Hij kuste met groote vurigheid het kruisbeeldje dat

hij in de handen hield, en dat hem zeer dierbaar was omdat de Bestierder het hem gegeven had.

« Omtrent vijf uren werden de pijnen zoo hevig dat men hem twee uren lang hoorde knarsetanden ; de doctor verklaarde dat de doodstrijd begonnen was. Omtrent 7 ure werd zijn gelaat eensklaps helder en opgetogen, en zijne groote oogen glinsterden van vreugde en hoop, alsof zij een hemelsch vertoog beschouwden. Hij stak zijne armen vooruit alsof hij zich met iemand onderhield. Zijn pleegzoon, die aan zijne zijde stond, vroeg hem of hij iemand zag. De stervende neigde bevestigend het hoofd. En wat ziet gij dan ? vroeg de jongeling. De zieltogende antwoordde niet, maar deed een teeken met de hand, alsof hij wilde zeggen : ondervraag mij desaangaande niet ; en alzoo sluimerde hij zachtjes den doodslaap in. Was de H. Jozef hem waarlijk verschenen ? dit is waarschijnlijk, ofschoon niemand het stellig zou kunnen bevestigen. De heldhaftige christen, de voorbeeldige dienaar van JEZUS, Maria, Jozef, kwam zijn pijnlijk ballingschap met het eeuwige Vaderland te verwisselen, om zich bij de glorieijke Familie des hemels aan te sluiten.

Een groot getal vrienden en kennissen, en verscheidene aanzienlijke personen rekenden het zich ten plichte zijne uitvaart bij te wonen en zijne stoffelijke overblijfsels tot op het kerkhof te vergezellen.

Over vijf jaren is te Luik onder de mannen der Heilige Familie het *Werk der christene Begrafenissen* tot stand gekomen, onder de hooge goedkeuring van Mgr Doutreloux onzen Hoogw. Bisschop. Ziehier het reglement van dit werk :

1. Een Comiteit van drij leden staat aan het hoofd van het Werk om te zorgen dat de zieken bezocht en de begrafenissen geregeld worden.

2. De H. Familie zal zich bij de begrafenis eener harer leden doen vertegenwoordigen door een zeker getal mannen die vrijwillig hunnen naam hebben opgegeven.

3. Deze zullen in twee reien, onmiddellijk achter het kruis in den lijkstoet plaats nemen, en van aan het sterfhuis tot aan de kerk den rozenkrans bidden.

4. De tegenwoordigheid aan den lijkstoet is verplichtend, tenzij zulks gansch onmogelijk zou zijn.

5. Onmiddellijk na het afsterven van eenen medebroeder, zal er aan de leden een uitnodigingsbriefken gezonden worden waarop dag en uur der begrafenis, straat en nummer van het sterfhuis zijn aangeteekend.

6. Dit briefken zullen zij tot bewijs hunner aanwezigheid, aan een der leden der Comiteit overhandigen.

7. Men mag hoegenaamd geene uitnodigingen aanveerden, om stoetsgewijs andere begrafenis dan die der leden der H. Familie te vergezellen.

8. Men mag van de familie des overledenen in het geheel niets aannemen, en na de begrafenis zal de stoet zich onmiddellijk ontbinden, om geene gelegenheid te geven in de herbergen te blijven zitten.

9. De E. P. Bestierder der H. Familie is van rechtswege voorzitter van het Werk.

Luik, 8 september 1888.

VIERDE HOOFDSTUK.

De Heilige Familie bezorgt aan hare leden eene vermeerdering der hemelsche belooning.

NZE hedendaagsche maatschappij levert een wonder schouwspel op. Van den eenen kant zien wij de Kerk overal bestreden, den priester hatelijk gemaakt, zijnen heilzamen invloed belemmerd; en van den anderen kant, ziet men overal toegenegene en ievervolle christenen alle slag van goede werken edelmoedig bijtreden, en de geestelijkheid in hare zending helpen en bijstaan. Wat al liefdewerken zijn er sedert vijftig jaren niet tot stand gekomen! Conferentiën van den H. Vincentius a Paulo, werken van St-Franciscus Regis, van Sint-Franciscus-Xaverius, Heilige Familie, Congregatiën, Patronagiën, Werkmanskringen, en meer andere ievervolle Instellingen.

Omtrent ieder jaar wordt er op de eene of andere plaats eenig Congres bijeen geroepen waar al die werken besproken en aangemoedigd worden. Alzoo voelt de priester zich in zijnen zieleniever ondersteund, en wordt zijn werkkring meer en meer versterkt en uitgebreid. Hij voelt dat hij niet meer alleen is. Dit hebben wij bestatigd in de H. Familie waarvan wij den oorsprong, de werking en de vruchtbaarheid beschouwd hebben.

Nu gaan wij eenige woorden van aanmoediging toesturen tot de Bestierders, de Beambten en de leden des Genootschaps. Wij zouden hun gaarne met een Heiligen Vader zeggen: « *Si labor terret, merces invitet.* » « Valt het werk wat lastig, dat de belooning u aanmoedige: want groot zal uw loon zijn in den hemel. »

ARTIKEL I. De Heilige Familie verschaft aan hare Bestierders eene vermeerdering der hemelsche belooning.

In het huis mijns vaders, zegt JEZUS, zijn vele verblijfplaatsen (I Joan., 14, 2). De eene ster verschilt in heerlijkheid van de andere, zoo is het ook met de verrijzenis der dooden, zegt de H. Apostel Paulus (I Cor., 15-41).

Om de H. Familie wel te bestieren is er voorzeker zelfopoffering noodig: « Bedieningen zijn lasten, zegde Mgr Dechamps, en wie dien last niet gevoelt, vervult zijne plichten niet. Maar ook hoe meer moeite, hoe grootere verdiensten, hoe rijkere belooningen. De iever brengt spoedig tot het toppunt der volmaaktheid. Niets is beter in de wereld dan de godsdienst: in de godsdienst niets beter dan de liefde, en in de liefde niets beter dan de iever, die niets anders is dan eene brandende liefde. »

In de heilige Familie worden alle stoffelijke belangen ter zijde gesteld. Zij is gesproten uit dit woord: *zoekt eerst het rijk Gods en zijne gerechtigheid, en al het overige zal u toegeworpen worden.* Zij is uitsluitelijk een godsdienstig werk, en beoogt alleen de zaligheid der zielen. En niets is God aangenamer dan de zaligheid der zielen te bevorderen. Daarom is de Zoon Gods uit den Hemel gekomen, en toen de Zaligmaker dengene aansprak dien hij aan het hoofd zijner Kerk ging plaatsen vroeg hij hem: « Petrus, bemint gij mij? Petrus antwoordde: — Heer, gij weet dat ik u bemin, » — en zoo tot drie maal toe. En wat vraagt hij hem als bewijs zijner liefde? Dit alleen: « Hoed mijne lammeren, hoed mijne schapen. » JEZUS zegt hem niet, bemerkt de H. J. Chrysostomus: Indien gij mij bemint verzaak aan alle tijdelijke bezittingen, vast, en slaap op den blooten grond, doe groote penitentiën en boetplegingen, neen: er is een liefdebewijs dat alles overtreft: het is een werk van iever, het apostelschap, het werk der zaligheid der zielen. Hoed mijne schapen.

Niets is dus aangenamer aan God en bijgevolg niets verdienstiger voor ons dan de *zieleniever*. Ook verzekert ons de H. Gregorius dat men zooveel kronen verdient als men zielen wint. *Tot Coronas sibi multiplicat, quot Deo*

animas lucrificat. En de H. apostel Paulus telde, voor zijn eeuwige zaligheid, op de zielen die hij had zalig gemaakt. *Wie toch is onze hoop of blijdschap, of kroon van roem? Zijt gij het niet voor onzen Heer Jezus Christus bij zijne komst? Ja, zeker gij, gij zijt onze eer en blijdschap.* (I Thessal., II, 19).

Wij lezen in de Kerkelijke geschiedenis dat toen de groote Apostel van ons land, de Heilige Amandus, in 651 in het klooster van Elnone bij Valenciën stierf, de H. Aldegondis, die aan zijne voeten hare kloosterbeloften had gedaan, en op het uur van zijn zalig afsterven, voor het altaar van Onze Lieve Vrouw in haar klooster van Maubeuge aan 't bidden was, haren geestelijken vader, omringd van al de zielen die hij bekeerd had, zag ten Hemel klimmen.

En gebeurde het ook dat al de leden der H. Familie aan de zorgen huns bestierders niet zouden beantwoorden, daarom zal deze zijne belooning niet verliezen. De meedoogende Samaritaan wordt ons door den Zaligmaker als voorbeeld gegeven, niet omdat hij den gewonden reiziger genezen had, maar omdat hij hem liefdadig verpleegd had. Daarom zegt de H. Bernardus: *Curam exhibere non curationem*: Wat van u vereischt wordt, is dat gij uw best doet, en niet dat gij bijval hebt.

En is het reeds hier op aarde niet eene zoete belooning te zien hoe de leden der H. Familie de zelfsoffering hunner Bestierders weten te waardeeren, en hunne dankbaarheid betoonen met hun heilzame vermaningen in het werk te stellen en krachtdadig hunne zaligheid te behertigen?

ARTIKEL II. De Heilige Familie verschaft aan hare Beambten eene schoonere kroon in den Hemel.

God, die aan zijne engelen bevolen heeft de elementen te bestieren en de menschen te bewaren, gewaardigt zich ook van de Heiligen, van de priesters en zelfs van som-

mige leeken te bedienen als medehelpers in het groote Werk onzer zaligheid.

De H. apostel Paulus spreekt in zijne brieven van zijne medehelpers en zelfs van godvruchtige vrouwen die hem ter hulp stonden.

De H. Franciscus van Hieronymo bediende zich ook van leeken in zijne Missiën om het volk bijeen te roepen en in orde te houden.

De H. Alphonsus had insgelijks ieverige leeken die hem in het Werk der Kapellen ter zijde stonden en waarvan er verscheidene in geur van heiligheid gestorven zijn.

Zoo ook heeft God zich van Belletable bediend om de H. Familie te stichten, en gebruikt nog gedurig de Prefekten en Onderprefekten om het Hem zoo dierbaar Genootschap in vurigheid en voorspoed te onderhouden. Ook zal hunne belooning groot zijn in den Hemel.

De H. apostel Jacobus verzekert dat men, met eenen zondaar te bekeeren, zijne zonden uitwischt en zijne ziel zalig maakt. — Hebt gij eene ziel gered, zegt de H. Augustinus, zoo hebt gij uwe eigene ziel voorbeschikt.

De H. apostel Paulus zegt insgelijks dat de namen der leeken die hem in het verspreiden van het H. Evangelie bijstonden in het boek des levens zijn opgeteekend.

De H. Chrysostomus betuigt dat het aangenamer is aan God, eene ziel te bekeeren dan al zijn geld en goed aan den arme uit te deelen.

Nu, heeft God in de H. Schriftuur beloofd dat de aalmoes van de eeuwige dood bevrijdt, de ziel van hare zonden zuivert, bermhertigheid en eeuwige zaligheid doet vinden, welk zal dan de belooning niet zijn van dat uitmuntend geestelijk Werk van bermhertigheid, de zaligmaking der zielen? Voorzeker zal voor hen die schoone belofte van den profeet verwezenlijkt worden. *Zij die aan anderen de wegen der gerechtigheid zullen geleerd hebben, zullen blinken als sterren in de eeuwigheid.* (Dan., 12-3).

Die ieverige zielen vindt men overal. Een onzer Paters schrijft uit Cuenca (Evenaar) dat daar een godvruchtige dochter in *Delig*, een dorp van drie duizend Communikanten, een bloeiend genootschap van vrouwen, en ook van mannen had tot stand gebracht, en dat na een Retret

door onze Paters gepredikt, vier honderd leden er met ongemeene blijdschap hunne opdracht deden.

De Prefekten en Onderprefekten kunnen, door hunnen iever en hunne waakzaamheid, een ongeloofelijk goed te weeg brengen. Zij zijn als de ziel des Genootschaps : zijn er soms leden die slecht oppassen, dan zijn de Prefekten daar om ze te verwittigen en aan te sporen.

De nalatige leden, ziende de belangstelling der Prefekten, en wetende dat zij in het oog gehouden worden en dat hunne afwezigheid wordt aangeteekend, komen tot inkeer. Wierden zij gewaar dat men ten hunnen opzichte onverschillig is, zoo zouden zij weldra het Genootschap verlaten. — En wat al deugden van zelfopoffering, van geduld en langmoedigheid hebben de Prefekten niet uit te oefenen. Daar de zieken bezoeken, hier de afwezigen vermanen, nieuwe leden aanwerven : welken rijken oogst van verdiensten voor den schoonen Hemel! — *In waarheid, in waarheid, ik zeg het u, hetgeen gij aan de minste mijner broeders zult gedaan hebben, hebt gij mij zelven gedaan.* O met welke vreugde zullen die ieverige Beambten door JEZUS, Maria, Jozef, bij hunne intrede in de eeuwigheid verwelkomd worden. Welke schoone loon staat hen te verwachten ! *Ja, verheugt en verblijdt u, want overgroot zal uwe belooning zijn in den Hemel.* (Luc. 6-23).

ARTIKEL III. De getrouwe leden der Heilige Familie mogen zich ook aan eenen overgrootten loon in den Hemel verwachten.

Voorzeker kan men ook buiten de Heilige Familie een christelijk leven leiden. Nochtans, wat al hulpmiddelen, wat al voordeelen vindt men in het Genootschap niet om het vluchten der zonden, en het beoefenen der deugden te vergemakkelijken !

Herinneren wij ons wat de H. Alphonsus zegt : « In het algemeen, bedrijft een enkel mensch, die aan geene Congregatie toebehoort, meer zonden dan twintig leden van een geestelijk Genootschap. »

In de Heilige Familie hebben de leden de schoone voorbeelden van JEZUS, Maria, Jozef gedurig voor oogen. Daar worden hun onophoudelijk drij middelen van zaligheid ter hand gesteld: het gebed, de christelijke onderrichting en het dikwijls ontvangen der H. Sacramenten, die als drij levende fonteinen, aanhoudend de Vergadering als eenen luthof besproeien om hem de schoonste bloemen en vruchten van deugden en goede werken doen voort te brengen; immers het gebed voedt, de predicatie verlicht en de H. Sacramenten zuiveren en versterken de ziel.

Buiten de H. Familie, bestaan die heilzame middelen ook wel, maar hoevelen die er maar weinig of geen gebruik van maken. In de wereld wordt er weinig of niet gebeden, men vlucht de sermonen en het gebruik der H. Sacramenten. Ook gelijken die zielen meestal aan eenen verdorren en onvruchtbaren grond, die niets dan distels en doornen voortbrengt. In zulke huisgezinnen zijn de onderlingsche liefde, de getrouwheid, de verdraagzaamheid, het gemeenschappelijk gebed, en de familiegeest schier onbekend: alles is er koud en onverschillig.

Treden wij nu in een huisgezin waar man en vrouw van de H. Familie deel maken: men ademt er als eene lucht van geluk en godsvrucht in. Een blinkend kruisbeeld versiert den schoorsteen, een schoon Lieve Vrouwbeeldje lacht u toe tusschen geurige bloemen, de huiselijke haard is als een heiligdom waar het gemeenschappelijk morgen- en avondgebed als een welriekende wierook ten hemel stijgt. Vraagt aan dien werkmans hoe zijn leven is ingericht: hij zal u zeggen dat geene feestvergadering, geene herberg hem zoo dierbaar is als zijn huisgezin, dat hij wel te strijden heeft tegen het menschelijk opzicht, tegen den eenen of anderen medegast die hem 's zondags zou willen medeslepen naar verderflijke vermaken, en des maandags van de H. Familie afhouden, maar dat het zoet genot van een waar christelijk leven hem voor dit alles rijkelijk vergoedt, en dat er geen wereldsche bijeenkomst hem het genoegen der wekelijksche vergadering in de H. Familie kan verschaffen.

Vraagt aan die huismoeder, lid van de H. Familie, of

zij met haar lot tevreden is : zij zal u antwoorden dat zij nergens zoo gelukkig is dan in haar huis met haren man en hare lieve kinderen, die zij in eer en deugd weet op te voeden. Onnoodige kosten worden er niet gedaan, alles is er zuiver, zindelijk en voorspoedig. Ja, men gevoelt dat JEZUS, Maria en Jozef hunnen zegen over dat christelijk huishouden nederstorten en dat die goede moeder in dewekelijksche vergadering moed en sterkte put om, de lasten van het huwelijk met opgeruimd gemoed te dragen.

Wat al christelijke deugden worden niet uitgeoefend in een gezin dat het Heilig huis van Nazareth tot voorbeeld neemt. Zulke familie beantwoordt volkomen aan het toonbeeld dat Leo XIII aan alle christelijke huishoudens voorstelt, om hun geluk hier op aarde, en hun eeuwig geluk hiernamaals te verzekeren.

De edelmoedige Procès waarvan wij hierboven de troostvolle dood verhaalden, zeide tot zijne weerdige gemalin : *« Vrouw, wat zijn wij toch gelukkig van Onzen Lieven Heer te beminnen. Ik zou mijn lot niet willen ruilen met de rijkste en gezondste menschen van de wereld die geenen godsdienst hebben. »*

O wat geeft de Heilige Familie troost en sterkte in lijden en smerten, maar bijzonder in het uur van sterven.

Een brave man van de Vergadering der Madalena, te Brussel, moest eene smertvolle operatie aan de oogen ondergaan : men wilde hem in slaap brengen : *« Wat, zegde hij, heeft Onze Lieve Heer zich doen in slaap brengen om die schrikkelijke dood des kruises te onderstaan ? En ben ik geen christen ! »*

Eene dochter van 24 jaar, lid van de H. Familie van de S. Jozefskerk te Brussel, was sedert lang door eene longziekte op een bed van pijnen uitgestrekt. Geene enkele klacht ontging haar. Zij offerde met vreugde haar leven op, ontving met de teederste godsvrucht de laatste HH. Sacramenten, en zonder doodstrijd, ontsliep zij onder het aanroepen van JEZUS, Maria, Jozef.

Wat al mannen zijn niet door de Heilige Familie tot bekeering gekomen. Wat al armen en noodlijdenden hebben er niet de verduldigheid en de tevredenheid met hun lot geleerd. Wat al rijken en welhebbenden hebben er niet

leeren liefdadig en vrijgevend worden. Hoevelen hebben er niet hun geloof versterkt, hunne zeden verbeterd, hunnen zieleniever aangevuurd. Allen vinden er troost en zegen, met de verzekering, indien zij getrouw blijven, van tusschen de armen van JEZUS, Maria, Jozef, eene zalige dood te sterven.

VIJFDE HOOFDSTUK.

De Heilige Familie hervormt gansche steden.

1. Luxemburg.

E Goddelijke Voorzienigheid heeft te allen tijde, volgens de noodwendigheden der omstandigheden, doelmatige geneesmiddelen voorbe waard. Zoo heeft zij in onze dagen van ongeloof en zedebederf, de Heilige Familie doen ontstaan om gansche bevolkingen tot hunne christelijke plichten terug te brengen. Daarvan levert het Groot-Hertogdom van Luxemburg een treffend voorbeeld op.

De fransche omwenteling had daar veel kwaad gedaan, en 1848 had er ook groote onheilen teweeg gebracht. De Paters Redemptoristen, die er zich toen kwamen vestigen, hadden weldra door hun ieverig en stichtend leven de hoogachting en het vertrouwen van het volk gewonnen. In 1851 gaven zij in de hoofdstad eene missie die met den besten uitslag bekroond werd. Om deze zoo kostbare vruchten te bewaren, dacht men aan het instellen der H. Familie, doch zulks gebeurde niet zonder hevige tegenkantingen. Pater Zobel, stichter en eerste overste van het klooster van Luxemburg, was de man door God gezonden om die moeilijkheden te keer te gaan en het Genootschap tot stand te brengen. Voorzichtigheid, beradenheid en kracht van wil, iever en werkzaamheid, kenschetsten dien zoon van den H. Alphonsus. Met de noodige volmacht voorzien begon hij een Genootschap van jongelingen. Hij deed zijn eerste sermooi in de cathedrale kerk den 18 april 1852, en zoo groot was zijn bijval dat den zelfden avond 300 jongelingen zich lieten opschrijven. De vaders en moeders kwamen zelve hunne zonen aan den Bestierder aanbieden.

De vijand van alle goed kon dit zoo verdienstelijk Werk

niet onbestreden laten. Beschimpingen en bespottingen, versmadingen en lasteringen, alles werd in het werk gesteld om de Heilige Familie hatelijk te maken, en ten onder te brengen. Doch niets was bekwaam om die edelmoedige jongelingen, wier getal dagelijks aangroeide, te doen achteruit deinzen.

Wat bijzonder aan het menschelijk opzicht den doodsteek toebracht, was die schoone instelling der Generale Communie door Pater Zobel ingericht. — « Tot daartoe, zoo schrijft een ooggetuige, zag men maar zelden buiten den paaschtijd, eenen manspersoon te Communie gaan en nu was het niet zeldzaam 700, 800 jongelieden te zamen aan de Tafel des Heeren te zien nederknielen. De goddelijke diensten, die bijna door geen mannenvolk meer gevolgd werden, telden nu iederen zondag een groot getal aanwezigen. De processieën van het H. Sacrament en van Onze Lieve Vrouw, *troosteres der Bedrukten*, werden nu door de tegenwoordigheid van honderde jongelingen met stichtende godsvrucht bijgewoond. »

Dit goed voorbeeld had weldra den heilzaamsten invloed niet alleen in de stad, maar ook in de omliggende dorpen, zoodanig dat op korten tijd zestig Genootschappen van mannen, jongelingen en jonge dochters in het Groot Hertogdom werden opgericht die allen door onderlingsche liefde en verbroedering vereenigd, een onberekenbaar goed stichtten.

Toen in 1854 de cholera in de stad Luxemburg losbrak, boden de jongelingen der Heilige Familie zich edelmoedig aan om de zieken te verplegen. Een ander liefdadig Werk sproot uit het Genootschap, te weten de *Bescherming der jonge leergasten*, waardoor de arme kinderen werden opgeleid en geholpen om eene eerlijke broodwinning aan te leeren.

Het was ook rond dien tijd dat Pater Zobel zijn *Gebedenboek* uitgaf ten gebruike der leden der Heilige Familie : dat schoon boek telt reeds zeven uitgaven.

Tot nu toe hadden de vergaderingen in de hoofdkerk plaats gehad. Doch weldra mochten de Redemptoristen eene schoone kerk bouwen die den 29 Juli 1858 plechtig werd ingewijd en waar voortaan de Heilige Familie

werd naar overgebracht. Nu kwam er ook eene afdeeling van mannen tot stand die, op korten tijd, niettegenstaande alle soort van tegenkantingen, 500 leden telde uit alle standen der maatschappij. Daardoor werd de ongelukkige gewoonte van geldspelen en dronkenschap krachtdadig aangerand : de goddelijke diensten werden overal vlijtig en stichtend bijgewoond ; het zondagvieren, dat zeer verwaarloosd was, werd overal ieverig onderhouden en alzoo begon vrede en eendracht in de huisgezinnen te heerschen.

In 1859 werden de relikwieën van den H. Theophilus met de allergrootste plechtigheid naar de kerk der Paters Redemptoristen overgebracht. Paus Pius IX had de stoffelijke overblijfsels van dien jongen Martelaar aan Pater Zobel ten geschenke gegeven als een bewijs zijner hoogachting voor zijnen persoon en voor het Genootschap dat hij met zooveel iever bestierde. Het lichaam, in een schoon wassen beeld, rijkelijk versierd opgesloten, werd processiegewijs naar het altaar van de Heilige Familie overgebracht. De leden van 't Genootschap begeleidden dien stoet met eene flambeeuw in de hand ; en nu nog wordt jaarlijks dit heugelijk feest vernieuwd, en door eene generale Communie der jongelingen geheilgd.

En wat heeft de Heilige Familie al niet bijgedragen om de Paterskerk te versieren en de godsdienstige plechtigheden op te luisteren ?

Het schoon altaar dat de relikwieën van den H. Theophilus bevat, het overschoone vaandel, de muzieksociëteit van de *Heilige Familie* en meer andere treffende gedenkstukken van iever en verkleefdheid bewijzen genoeg dat de liefde voor het Genootschap in aller herten diepe wortelen heeft geschoten.

In 1859 zond de Heilige Familie aan den Paus een hertroerend adres, waarin zij aan den H. Vader hare verontwaardiging te kennen gaf voor de heiligschendende ontrooving der pauselijke Staten. In 1877, ter oorzaak van het Bisschoppelijk jubeljaar van den Paus, droegen meer dan 500 leden eene generale Communie op voor Zijne Heiligheid, en zonden hem eene rijke gift. Bij zijn zalig afsterven werd Pius IX door die brave herten als een

ware vader betreurd. — En, als echte kinderen der H. Kerk, hebben zij ook aan de inhuldiging en aan het gouden jubeljaar van Leo XIII gulhertig deel genomen, zoowel als aan de schoone feesten die in de Paterskerk gevierd werden ter gelegenheid der zaligverklaring van den Gelukz. Clemens Maria Hofbauer en van Br. Gerardus Majella.

De Heilige Familie der jongelingen heeft ook in 1877, en die der mannen in 1883, het 25ste jaar van haar bestaan plechtig en geestdriftig gevierd.

Voegen wij er nog bij dat, bij het afsterven van een lid des Genootschaps, een groep mannen en jongelingen met vaandel en flambeeuwen den lijkstoet vergezelt. De H. Mis wordt tot lafenis zijner ziel opgeofferd en in de volgende vereeniging wordt de Rozenkrans tot hetzelfde inzicht gebeden.

Moge deze schoone instelling haren iever en gods-vrucht bewaren en steeds zien aangroeien; en alzoo, onder de bescherming van JEZUS, Maria, Jozef, voortgaan met de rijkste vruchten van heil en zaligheid voort te brengen.

II. Frosinone (Pauselijke Staten).

Frosinone is eene stad van tien duizend zielen. Onze Paters hadden er in 1855 eene zending gepreikt die veel goed had te weeg gebracht. Om die heilzame vruchten te bewaren, vereenigde Pater Citarella van tijd tot tijd een dertigtal mannen in onze kerk van *Onze Lieve Vrouw van Gratie*. P. Carbone, Rector van het klooster, begaf zich naar Rome en sprak aan P. Douglas, Provinciaal, over die vereeniging. Deze raadde hem aan de Heilige Familie in te stellen, wier heilzame uitwerksels van dezen kant der Alpen, reeds te Rome bekend waren.

In 1856 werd dus de Heilige Familie in de kerk van *O. L. V. van Gratie* wettig ingesteld, en met het Aartsbroederschap van Luik verbonden: omtrent 40 mannen werden er in opgenomen. Het Reglement werd nauwkeurig nageleefd, en buiten de Prefekten en Onder-

prefekten werd er ook een *Novitiemeester* voor de bijkomende leden, een *Ieveraar* tot bewaking der Leden en een *Koster* voor de kapel aangesteld.

De leden vergaderden alle zon- en feestdagen 's namiddags in de bidplaats tegen de sacristij der kerk. Driemaal 's jaars deden zij eene generale Communie, woonden jaarlijks in de Paterskerk het Retret bij waar ook de andere geloovigen konden aan deel nemen. Bij het huiswaarts keeren zongen de leden litaniën en gezangen in de straten, en het volk verlichtte de vensters hunner woningen op hunnen doortocht.

In de Goede Week gingen de leden stoetsgewijs de kerken bezoeken om het H. Graf te vereeren. Te Frosinone bestond het aloud gebruik van, tijdens groote droogte, de beelden van de HH. Silverius en Hormisdas, twee pauzen geboortig van Frosinone, processiegewijs in de straten der stad rond te dragen. Nooit was het betrouwen der inwoners in hunne Heilige Patronen teleurgesteld geweest. Doch, in het jaar dat de Heilige Familie was opgericht, bleef de hemel gesloten, totdat de groep van JESUS, Maria, Jozef met de twee andere beelden in de processie werd rondgedragen.

Voor de zieken en voor de overledene leden werd hier ook gezorgd en gebeden gelijk in de andere Genootschappen.

De Heilige Familie werd weldra, door haren heilzamen invloed, eene ware zegening voor de gansche stad : op de zon- en feestdagen zag men tijdens de goddelijke diensten, geen mensch in de straten. In de huisgezinnen heerschte vrede en godsvrucht, men hoorde geen vloeken noch slechten klap meer. De stad was als het toonbeeld eener ware christene stad geworden. De leden verspreidden overal den geur hunner deugden en goede voorbeelden zoodanig dat priesters, kloosterlingen, en zelfs Bisschoppen en Kardinalen het een eere rekenden zich in de Heilige Familie te laten opschrijven. Zoo maakte onder anderen de tegenwoordige Abt van Casamari, Don Gabriël Paneccea, Monseigneur Maurizi, Bisschop van Veroli, en de Kardinaal von Reisach, deel van het Genootschap : de priesters, religieuzen en kanunnikken waren er in 1870 ten getalle van 50.

Ook werd de bidplaats weldra veel te klein. In 1863 deed de Z. E. P. Mauron, Generaal der Redemptoristen, op eigene kosten eene schoone kapel bouwen waar 350 leden vergaderden, en waar een prachtig altaar aan de Heilige Familie werd opgericht.

In Mei 1863, kwam Paus Pius IX naar Frosinone, en begaf zich naar onze kerk. De leden der Heilige Familie op het voorplein der kerk in schoon orde vergaderd, ontvingen Zijne Heiligheid met palmtakken in de hand. De Paus wenschte hun geluk, en sprak hun deze merkwierdige woorden toe: *Ik had reeds lang verlangd, tot verbetering der maatschappij, een Genootschap in de Kerk te zien tot stand komen, ter eere van de Heilige Familie, die eertijds op aarde zoo veracht is geweest.* De Paus klom vervolgens op de eerste verdieping van ons klooster, toonde zich aan het venster en gaf aan de juichende menigte zijnen pauselijken zegen.

Om vurigheid en regeltucht te onderhouden moeten de leden wier gedrag te wenschen laat, niet onbestraft blijven. Een eerste fout werd met eene penitentie bestraft; herviel men een tweede maal, dan moest de plichtige met een kruis op den schouder in de bidplaats voor zijne medebroeders verschijnen; voor eenen derden misslag, moest hij met het kruis beladen, de bidplaats verlaten, en langshet kerkplein de kerk binnenkomen in de tegenwoordigheid van al het volk; na eenen vierden val, werd hij onverbeterlijk verklaard en uit de Congregatie verbannen. Deze uitsluiting gebeurde in de tegenwoordigheid van gansch het Genootschap. De Bestierder met rokelijn en zwarte stoel bekleed, las luidop de verbanningsakt, dat een soort van excommunicatie was, en dat eindigde met een gebed waarin hij God smeekte van toch den plichtige niet uit het boek des levens te wisschen, maar zich zijner in het uur der bermhertigheid te ontfemen. Deze uitsluiting was door de gansche bevolking als eene oneer en eene schandvlek beschouwd: zoo hoog stond het Genootschap in de algemeene achting.

Kleine Congregatie. Om de kleine jonkheid van alle gevaren van verleiding te bevrijden, en in hunne herten de deugd en de godsvrucht te ontwikkelen, was

P. Carbone, op het gedacht gekomen, ook voor hen eene Congregatie op te richten.

Deze Vergadering was als eene voorbereiding tot de H. Familie en vulde de leemten aan door de dood of door het wegblijven van sommige leden in de groote Congregatie veroorzaakt.

Beide Vereenigingen waren voorspoedig, en telden te zamen ongeveer 800 leden, toen in 1870 door de inbraak der Piemonteezen in de Pauselijke Staten, alles werd omvergeworpen. Het beheer van Frosinone, onder voorwendsel dat de H. Familie eene politieke vergadering was, gaf bevel van dezelve te ontbinden. Men zag weldra, dat men eene groote domheid begaan had. Welhaast staken de ondeugden en euvel daden weer het hoofd op : maar het was te laat : de tijdsomstandigheden lieten niet meer toe het Genootschap op nieuw in te richten.

ZESDE HOOFDSTUK.

De Heilige Familie in Amerika.

I. Vereenigde Staten.

ANK aan de zonen van den H. Alphonsus werd de H. Familie ook in de Nieuwe Wereld ingeplant en schoot er weldra diepe en stevige wortelen. De vermaarde P. Bernard Hafkenscheid, die in Januari 1849 uit Luik naar Philadelphia, als plaatsvervangend Provinciaal vertrok, vond er het Genootschap reeds bloeiend en veel belovend.

Hij schreef naar Luik om de verbinding met het Aartsbroederschap te vragen, doch zijne brieven gingen in eene schipbreuk verloren.

Meestal de Genootschappen der Vereenigde Staten zijn in het Aartsbroederschap ingelijfd. Overal bestaan zij uit vier afdeelingen, die zich beurtelings iederen zondag der maand vereenigen. De getrouwde mannen, de vrouwen, de jongelingen en de jonge dochters vergaderen ieder afzonderlijk; op verscheidene plaatsen heeft men voordeelig geacht er ook eene Congregatie van kleine jongens en meisjes bij te voegen, die na hunne eerste communie in voorbereidende afdeelingen worden opgenomen.

De leden communiceeren gewoonlijk op den dag hunner vereeniging.

Wij willen hier eenige bijzonderheden over de Heilige Familiën mededeelen in de Nieuwe Wereld waarvan Pater Bernard vol verwondering schreef: « Wat groeit de bevolking hier verbazend aan! Welke voorspoed in handel en nijverheid! En wat den godsdienst betreft, de zondag wordt hier beter gevierd dan in eenig land van Europa. »

1. *Philadelphia*. De Heilige Familie houdt hare vergaderingen sedert 1848 in de Sint-Pieterskerk, zij telt er

256 mannen, 736 vrouwen, 200 jongelingen en 690 jonge dochters. Deze 1882 leden wonen regelmatig en ieverig de vereenigingen bij, en gaan meestal geregeld alle maanden te communie.

Er bestaat in de stad een tweede Genootschap in de Sint-Bonifaciuskerk, waar 316 getrouwde mannen, 625 vrouwen, 200 jongelingen en 318 jonge dochters beurtelings vergaderen; zij zingen en bidden in het duitsch, en zijn zeer ieverig. Bij het afsterven van een medelid wordt voor zijne ziel een lijkdienst gezongen, waarvan eene gezamenlijke bijlage de kosten dekt.

2. *Baltimore*. Deze stad telt drij Genootschappen.

a) Eene in de Sint-Jacobskerk die 340 mannen, 600 vrouwen, 200 jongelingen en 300 jonge dochters telt. Daarbij eene voorbereidende afdeeling van 300 kinderen; dus in het geheel 1740 deelgenooten; zij zijn getrouw aan hunne maandelijksche communiën en ook aan de generale communiën, die hier met groote plechtigheid gedaan worden.

b) De tweede vergadering heeft plaats in de Sint-Michielskerk en telt 550 mannen, 1050 vrouwen, 250 jongelingen en 400 jonge dochters. c) Een derde Genootschap is sedert 1876 ingericht in de kerk van het Heilig Hert (Hooglandstad) en telt 420 leden. Deze bloeiende Genootschappen hebben niet weinig bijgedragen om in de stad Baltimore de goede betrekkingen tusschen de geestelijkheid en het volk te versterken, en de katholieken te beschutten tegen den verderflijken invloed der ketterij en der buitensporige vrijheid.

In 1887 hebben de leden der verschillende vergaderingen een adres van gelukwensching gezonden aan O. H. Vader den Paus ter gelegenheid van het gouden jubeljaar zijns priesterschs.

3. *Pittsburg*, stad van 100,000 inwoners, is het eerste verblijf geweest der Redemptoristen in Amerika (1838). De Heilige Familie, die sedert 1851 in de Sinte-Philomenaskerk is opgericht, telde van het begin af 1200 leden, die thans in de verschillende parochiën der stad hunne vergaderingen houden.

4. *Buffalo*. De kerk van Onze-Lieve-Vrouw is de zetel van een Genootschap dat sedert 1858 met het Aartsbroe-

derschap van Luik verbonden is. Toen in 1885, Monseigneur Ryan de nieuwe statuten des Genootschaps goedkeurde, schreef hij er deze merkwierdige woorden bij: *Ik beveel het Genootschap vurig aan de geloovigen, als zijnde uitmuntend geschikt om op onze dagen den geest van godsvrucht en geestelijken voortgang te bevorderen, het geloof te versterken en den familiegeest te onderhouden.* Het Genootschap telt 810 leden in afdeelingen verdeeld; de maandelijksche communiën worden er ieverig gevolgd.

5. *New-York.* Die groote stad bevat verscheidene Genootschappen der Heilige Familie. Het eerste werd opgericht in de kerk des *Allerheiligsten Verlossers* den 25 maart 1861. In 1872 vierden zij het zilveren jubeljaar der oprichting van het Aartsbroederschap en bij die gelegenheid gingen er 2800 personen te communie. De Vergadering telde alsdan 2784 deelgenooten, die tot stichting dienen der gansche stad, te midden der onverschilligheid hun geloof zuiver bewaren, en hunne christelijke plichten getrouw blijven.

In 1867 werd er in de parochie der *Onbevleete Ontvan-genis* eene tweede Vergadering ingesteld ter gelegenheid eener Missie; 300 personen lieten zich inschrijven. Na vele wisselvalligheden telt dit Genootschap 530 leden.

In november 1890 kwam er een derde Genootschap tot stand in de kerk van *O. L. V. van Gedurigen Bijstand*. 484 leden, verdeeld in Engelschen en Bohemers, stichten de stad, en luisteren de goddelijke diensten en processien op.

6. *Boston.* De H. Familie werd er in 1872 opgericht in de kerk van *O. L. V. van Gedurigen Bijstand*, door de zorgen van den E. P. Gross, Redemptorist, en tegenwoordig Aartsbisschop van Portland (Oregon). De beginsels waren wonderschoon. In min dan twee jaren lieten twee duizend leden zich opschrijven. Later verslapte die iever. Tegenwoordig telt zij 1240 leden en eene voorbereidende afdeeling van 750 kinderen die hunne eerste communie gedaan hebben.

7. *Chicago.* De Sint-Michiels en Sint-Alphonsus parochie hebben beiden een Genootschap der H. Familie dat voorspoedig is en in het Aartsbroederschap van Luik ingelijfd.

8. *Nieuw Orleans* heeft ook twee Vergaderingen die sedert 1853 met het moedergenootschap van Luik verbonden zijn, en veel goed in de stad te weeg brengen.

9. *Sint-Louis* heeft zijne Vergadering in de kerk van den H. Alphonsus en doet er veel goed onder de werkende klas.

CANADA heeft ook verschillende Genootschappen der H. Familie. Verscheidene kerken van Toronto bezitten eene Vergadering, namelijk de *Sint-Paulus* kerk waar Monseigneur O'Mahoney, z. g., Bisschop van Eudocia, met veel iever en bijval het Genootschap bestierde, en de *Sint-Patricius* kerk, waar 400 leden hunne gewone vergaderingen houden onder het bestier der Paters Redemptoristen.

Te *Quebec* bestaat de H. Familie in de *Sint-Patricius* kerk sedert 1875 en telt thans 1470 leden die in vier Vergaderingen verdeeld zijn en veel goed doen in de gansche stad.

II. — Zuid Amerika.

Noord- en Zuid Amerika verschillen van elkander gelijk Engeland en Spanje. Engelsche taal en zeden, en het protestantismus beheerschen Noord Amerika; de spaansche taal en de katholieke godsdienst zijn door gansch Zuid Amerika verspreid, maar het zedebederf is groot, gelijk het helaas meestal het geval is in de warme landen.

De Heilige Familie is door onze Paters ingeplant in den *Evenaar*, Peru, Chili, Colombia, en de Hollandsche Guyane waar Vergaderingen bestaan die meestal met het Hoofdgenootschap van Luik verbonden zijn, en een zeker getal kleinere afdeelingen onder hun bestier hebben.

De E. P. Grisar die in het najaar 1893 hier te lande was, en 22 jaar in Zuid Amerika heeft gearbeid, heeft ons de volgende bijzonderheden medegedeeld.

1. *Cuenca*. Deze stad van 40,000 zielen bezit de bloeiendste Vergadering van gansch het land. Zij bestaat in drij afdeelingen te weten, 1200 mannen, 4000 vrouwen

en 1500 indianen die zich beurtelings alle maanden vereenigen en aan hunne maandelijksche communie zeer getrouw blijven. Het Genootschap heeft een ongeloofelijk goed gedaan in deze stad, die een waar Babylonië was van wulpschheid en zedebederf. Op tien jaren tijd heeft de geest van godsdienst zoo toegenomen en zijn de zeden zoozeer verbeterd, dat de losbandige jongelingen hier geene medeplichtigen meer vinden, en rechtuit zeggen: *In Cuenca is voor ons niets meer te doen.*

De indiaansche dochters zouden braaf en zedig blijven, werden zij door de inboorlingen niet verleid en bedorven, doch zoodra zij deel maken van de Heilige Familie, weten zij zich te doen eerbiedigen. Er zijn er geweest die twee uren ver moesten naar huis gaan, en zich onderwege met steenen tegen losbandige jongelingen verdedigden. Gewoonlijk om gerust gelaten te worden, hoeven zij hun slechts te zeggen: « Pas op! weet dat ik aan JEZUS, Maria, Jozef ben toegewijd. God zal u straffen! »

Een schoon vaandel dat de Heilige Familie van Cuenca bezit, wordt met fierheid in de processiën gedragen, terwijl de andere deelgenooten met rijke bloemtuijen in de hand in de beste orde vooruitgaan.

Over een vijftiental jaren kwam er eene indiaansche jonge dochter te sterven: het was een engel van onschuld, een voorbeeld van godsvrucht. Sedert vier jaren maakte zij deel van de H. Familie. De Bestierder die haar ging bezoeken vroeg of zij schrik had van te sterven:

« Volstrekt niet, mijn goede Vader, ik verlang integendeel te sterven, want ik zou mijne onschuld kunnen verliezen. »

Toen zij gestorven was legden hare medezusters te zamen geld uit om haar in het wit te kleeden, bedekten haar maagdelijk lichaam met leliën en rozen, en wilden zelve het lijk naar het kerkhof dragen, hetgeen tot dan toe in dat land gansch ongehoord was geweest.

2. *Lima* (Peru). Deze hoofdstad bezit eene Heilige Familie van mannen en een Genootschap van O. L. V. van Gedurigen Bijstand voor de vrouwen; dit laatste is bijzonder bloeiend en telt niet min dan 4000 leden die getrouw zijn aan het *Gedurig Gebed* voor de beeltenis

der Moeder Gods. In groepen verdeeld, besteden zij beurtelings een uur om gezamenlijk den ganschen Rozenkrans te bidden. Na ieder rozenhoedje wordt er eene geestelijke lezing gedaan, en een geestelijk gezang aangeheven.

3. *Buga* (Colombia) heeft eene bloeiende Vergadering der H. Familie.

4. *Santiago* (Chili). De Heilige Familie telt daar 800 ieverige leden, en daarenboven zijn er in de omstreken verscheidene hulpvergaderingen gesticht. Het *gedurig gebed* is daar ook met vlijt en godsvrucht gevolgd.

5. *Deleg* (Evenaar). Wij hebben hierboven over deze voorbeeldige Vergadering gesproken.

De opdracht der nieuwe leden doet zich op eene allerechtingste wijze. Op het einde van het jaarlijksch retret, ondervraagt de Bestierder de aspiranten in dezer voege :

V. Zijt gij vast besloten u voor altijd aan de H. Familie toe te wijden ? — A. Ja, uit ganscher herte.

V. Verzaakt gij voor altijd aan Satan, aan zijne werken en zijne pomperijen ? — A. Ik verzaak.

Weet wel dat, om de voordeelen des Genootschaps te genieten, gij eene groote devotie moet hebben tot JEZUS, Maria, Jozef, en hen dagelijks 's morgens en 's avonds aanroepen : belooft gij dat ? — A. Ik belooft het.

V. Belooft gij aan de vereenigingen en de generale communien getrouw deel te nemen ? — A. Ik belooft het.

V. Belooft gij als goede christen te leven, met de geboden van God en van de H. Kerk te onderhouden ? — A. Ik belooft het.

Daarna gaan al de aspiranten met eene brandende keers in de hand voor het Hoogaltaar nederknielen, alwaar zij door een hertroerend gebed vragen dat JEZUS, Maria, Jozef, zich geweerdigen hen in hun Genootschap aan te nemen. Vervolgens worden zij door den Bestierder aangenomen. Daarna gaan al de nieuwe leden voor den troon van de H. Familie een geschrift nederleggen in een korfje dat het Kind JEZUS in zijne handjes houdt. Dit geschrift luidt aldus : Ik N. wijd mij op dezen dag aan JEZUS, Maria, Jozef toe, en belooft hen te beminnen, te dienen en na te volgen en tot de dood toe aan het Ge-

nootschap getrouw te blijven... Ieder voegt er volgens zijne devotie de eene of de andere belofte bij.

Eindelijk wordt de akt van opdracht plechtig door al de aanwezigen uitgesproken, en daarna het *Te Deum* van dankzegging gezongen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Leo XIII en het gouden jubeljaar der Heilige Familie.

Wij laten hier zeven belangrijke stukken volgen.

I.

Omzendbrief van den E. Pater algemeen Bestierder des Aartsbroederschaps.

Aan de Eerweerde Bestierders der Genootschappen
van het Aartsbroederschap der Heilige Familie.

P zondag 19 november 1893 heeft Zijne Heiligheid Leo XIII zich gewaardigd de afgevaardigden des Aartsbroederschaps der Heilige Familie in plechtig verhoor in de Troonzaal te ontvangen. Deze moesten aan den Heiligen Vader ter gelegenheid van zijn bisschoppelijk jubeljaar eene prachtige schilderij aanbieden waarop men in eenen enkelen oogslag al de verschillende landen kon zien waar het Genootschap is ingesteld, en tevens de namen der 1298 Vergaderingen die met het Aartsbroederschap verbonden zijn. Ter zelve tijd moesten zij aan Zijne Heiligheid de ingezamelde giften in al de Genootschappen der gansche wereld aanbieden, met eenen brief van Monseigneur den Bisschop van Luik, die in deze plechtigheid vertegenwoordigd was door Monseigneur Van den Branden de Reeth, Bisschop van Erythrea.

Wij meenen u aangenaam te zijn met u het smeek-schrift mede te deelen, door ons aan den Paus toegezonden alsook den schoonen brief van Monseigneur den Bisschop van Luik, en eindelijk eenige bijzonderheden nopens het

pauselijk verhoor. Deze zijn ons medegedeeld door een der afgeveerdigden, te weten door den Z. E. P. Oomen, algemeen raadslid der Congregatie des Allerh. Verlossers.

Wij zijn overtuigd dat deze stukken uwe belangstelling, en die onzer beminde deelgenooten zullen opwekken, u het geluk zullen doen beseffen van deel te maken van het schoon Aartsbroederschap der Heilige Familie, zoo dierbaar aan de H. Kerk alsook aan Zijne Heiligheid den Paus, en bestemd om in onze beroerde tijden, het geloof en de godsvrucht in de zielen van goeden wil, in de christene huisgezinnen te herstellen, te bewaren en te vermeerderen.

Aanveerd, Dierbare Medebroeder, de uitdrukking mijner eerbiedige en toegenegene gevoelens in J. M. J.

(Get.) P. BLEROT, C. SS. R.

Algemeene Bestierder van het Aartsbroederschap der Heilige Familie.

Luik, 23 november 1893.

II.

Adres door de afgeveerdigden der Heilige Familie den Paus aangeboden.

Zeer Heilige Vader,

Als Plaatsvervanger van JEZUS CHRISTUS, vervult Uwe Heiligheid hier op aarde het woord dat aan den H. Petrus de oppermacht der H. Kerk verdiende: *Heer, gij weet dat ik u bemin*. Immers door de gedurige liefdeblijken welke Uwe Heiligheid aan den Opperherder geeft, toont gij genoeg dat Hij de sleutels des Hemels en het bestuur zijner eenige kudde met betrouwen aan U mag toevertrouwen.

Ja, Heilige Vader, het is uwe liefde tot JEZUS CHRISTUS welke U al de werkzaamheden, vermoeienissen en zelfopofferingen doet getroosten, die Uwe Heiligheid van het

eerste oogenblik harer verhevene bedieningen heeft aan den dag gelegd. Diezelfde liefde heeft U aangezet om in de zielen het godvruchtig leven immer meer en meer te ontwikkelen.

Diezelfde liefde tot JEZUS CHRISTUS heeft aan Uwe Heiligheid, gelijk weleer aan den H. Paulus, geleerd *dat de godsvrucht voor alles dienstig is : zij bezit immers de beloften van het tegenwoordige en van het toekomstige leven.* En omdat Uwe Heiligheid, gelijk de groote Apostel, zoo vurig verlangt dien eervollen en glorieijken schat der godsvrucht aan allen zonder uitzondering te verschaffen, daarom heeft zij aan de gansche christene wereld gezegd, gelijk Paulus aan Timotheus : *Legt u op de godvruchtigheid toe.*

En inderdaad, Heilige Vader, is het niet tot bevordering der godsvrucht, dat Uwe Heiligheid er zoo zeer heeft op aangedrongen om de *Derde-Orde van den H. Franciscus*, de *Genootschappen van den H. Rozenkrans* en zooveel andere heilzame instellingen overal te verspreiden? Is het daarom niet dat uwe Heiligheid onlangs met zooveel lof de godsvrucht tot de *Heilige Familie van Nazareth* heeft aanbevolen, als zijnde een zeker middel om de zamenleving te hervormen, met het waar christelijk leven in de huisgezinnen terug te brengen?

O Heilige Vader, wat hebben die pogingen, U door de goddelijke liefde ingegeven en door den H. Geest bestierd, onze herten en zielen verblijd, getroost en opgebeurd! Wat achten wij ons gelukkig, hier aan uwe voeten, het Aartsbroederschap der Heilige Familie van Luik te mogen vertegenwoordigen?

En niet zonder reden, Heilige Vader. Reeds aange-moedigd door de vermaningen en de zegeningen van uwen glorieijken en heiligen Voorzaat, hebben wij getracht in de herten van honderd duizende christenen van beider geslacht de liefde tot JEZUS, Maria, Jozef in te planten en er alzoo de christene deugden, die den mensch voor tijd en eeuwigheid gelukkig maken, meer en meer te ontwikkelen. Doch eene nieuwe aanmoediging stond ons nog te wachten. Wij hebben uit uwen mond, als eene Goddelijke uitspraak deze woorden vernomen : « De

maatschappij kan niet gered worden dan door de navolging der Heilige Familie van Nazareth. »

Dat het ons toegelaten zij aan Uwe Heiligheid hier onze diepe dankbaarheid te betoonen, en haar tevens te verzoeken ons door eenige raadgevingen te versterken en aan te moedigen opdat wij aan de menigvuldige leden der Heilige Familie de deugden en de voorbeelden van JEZUS, Maria, Jozef immer met meer kracht en iever mogen voorstellen.

Toen over vijftig jaren dit zoo heilzaam Werk te Luik tot stand kwam, had Belgenland de eer Uwe Heiligheid als afgezant van den Paus-Koning, bij het hof van Brussel te bezitten. De Heilige Familie was toen nog maar een pas ontschoten plantje, waaraan de zegen des Heeren wasdom en sterkte heeft bijgezet, zoodat het nu, na eene halve eeuw, een machtige boom is geworden, wiens weelderige takken zich over de gansche aarde hebben uitgespreid (gelijk deze schildering het verbeeldt) en onder zijn dertien honderd takken bij de vier honderd duizend leden beschut, als een waar toevluchtsoord van heil en zaligheid.

Wij twijfelen niet, Heilige Vader, dat dit Genootschap, zoo wonderbaar door God gezegend, en zoo dierbaar aan JEZUS, Maria, Jozef, ook door Uwe Heiligheid met een goedgunstig oog beschouwd wordt, des te meer dat het grootendeels samengesteld is uit dat zoo verdienstig werkvolk, waaraan Uwe Heiligheid zoo kostbare blijken van toegenegenheid en liefde heeft gegeven.

Om U hunne verkleefdheid en dankbaarheid te betoonen, hebben de leden der Heilige Familie, ter gelegenheid van dit schoone jubeljaar, met hunne heilwensen, ook hunne nederige giften aan Uwe voeten willen nederleggen.

Gelief deze gift goedgunstig te aanveerden, en aan het Aartsbroederschap en aan al deszelfs deelgenooten uwen vaderlijken zegen te schenken.

Vol eerbiedige dankbaarheid noemen wij ons met de grootste hoogachting,

Van Uwe Heiligheid,

De zeer ootmoedige, zeer verkleefde, en zeer gehoorzame zonen,

Mgr VAN DEN BRANDEN DE REETH, *Belgische Prelaat, en titulaire Bisschop van Erythrea.* — Vertegenwoordiger van Mgr DOUTRELOUX, Bisschop van Luik.

P. BLEROT, *Algemeen Bestierder.*

De afgeveerdigden voor de afdeeling der mannen.

Z. E. P. OOMEN, *Algemeen raadslid der Congregatie des Allerh. Verlossers.*

De Zeer Eerw. Paters SURMOND, *Dominicaan.* — ALBERT, *Carmeliet.* — BERTHE, — MEYER, — PANICCIA, — TIMMERMANS en WALTER, *Redemptoristen.*

Mijnheeren SMITS en WIT, *Priesters.*

Mevrouw SMITS en hare dochter, voor de afdeeling der Vrouwen.

Luik, feestdag van Allerheiligen 1893.

III.

Brief van Zijne Hoogweerdigheid den Bisschop van Luik aan Zijne Heiligheid den Paus Leo XIII.

HEILIGE VADER,

Gij hebt u geweerdigd een afzonderlijk gehoor te vergunnen aan de afgeveerdigden die belast waren met aan Uwe Heiligheid, ter gelegenheid van haar bisschoppelijk jubeljaar, de heilwensen en de giften van het Aartsbroederschap der Heilige Familie, dat in mijne bisschoppelijke stad is opgericht, aan te bieden.

Monseigneur de Bisschop van Erythrea heeft in deze plechtige omstandigheid mij bij Uwe Heiligheid wel willen vertegenwoordigen: dat het mij niettemin toegestaan zij, als bisschop, eene schriftelijke getuigenis nopens de verhevene verdiensten van dit Aartsbroederschap in uwe heilige handen neder te leggen. Die verdiensten zijn te menigvuldig om ze allen te kunnen opnoemen: het weinige dat ik u ga zeggen zal genoegzaam doen zien waarom ik voor dit groot en uitmuntend Werk eene gansch bijzondere hoogachting en eene innige dankbaarheid koester.

Verspreid, niet alleen in de Bisdommen van België, maar in een groot getal landen van Europa, Amerika, Azia en Australie, gelijk de lijst zijner honderde vertakkingen het U betuigt, onderscheidt zich dit Aartsbroederschap door den vurigen en verlichten iever zijner stichters en voortplanters, de geestelijke kinderen van den glorierijken Heiligen Alphonsus de Liguorio, door zijne pratiksche werking, die zoowel met de omstandigheden van onze hedendaagsche maatschappij overeen komt, door de vurigheid zijner leden, die met zoo eenen wonderbaren iever de godvruchtige en aantrekkelijke vergaderingen, en wekelijksche plechtigheden bijwonen, door hunne diepe en toegenegene verkleefdheid aan het Genootschap, waardoor zij zich soms groote afstanden, vermoeienissen, en alle slag van zelfopofferingen getroosten om de vergaderingen getrouw bij te wonen. Ook doet dit Genootschap een onberekenbaar goed; iedereen moet bekennen dat omtrent niemand er deel van maakt zonder in zijn eigen gedrag en in zijne familie een waar christelijk leven, in te brengen en meer en meer te doen uitschijnen.

Ik durf dan, Heilige Vader, uwe goedgunstigheid afmeeken voor deze zoo heilzame Instelling, bijzonder ter gelegenheid der vijftigste verjaring harer oprichting welke zij toekomend jaar zal vieren; en opdat dit jubeljaar des te voordeeliger zij aan de zielen, zal zij Uwe Heiligheid verzoeken haar eenige dier geestelijke weldaden te verleen door dewelke U in dergelijke omstandigheden die heilzame Instellingen geweerdigt aan te moedigen, welke, gelijk dit Aartsbroederschap, krachtdadigst bijdragen om de werkende klas tot de kennis en de oefening van het Heilig Evangelie terug te brengen.

Ootmoedig voor uwe voeten neergeknield, verzoek ik voor mijne diocesanen en voor mij, Heilige Vader, uwen apostolischen zegen, en bied u eerbierdig de hulde der gevoelens met dewelke ik ben

van Uwe Heiligheid.

De zeer ootmoedige en zeer onderdanige zoon,

✠ VICTOR JOS., BISSCHOP VAN LUIK.

Luik, 1 november 1893.

IV.

Verslag over het verhoor door Zijne Heil-
ligheid aan de afgeveerdigden vergund.

ZEER EERWEERDE, EN BEMINDE ALGEMEENE
BESTIERDER,

Het lang gewenschte verhoor heeft dezen morgen plaats gehad. Rond acht uren traden wij de Kapel van het Vati-
kaan binnen : wij waren veertien in getal, en vertegen-
woordigden de verschillende landen waar de H. Familie
het meest leden telt. Voor die plechtige omstandigheid
droegen wij allen de medalie van JEZUS, Maria, Jozef,
fier op de borst.

Vooreerst hadden wij het geluk de Mis van den H.
Vader bij te wonen. Onnoodig u te zeggen met welke
vurigheid en innige vreugde, wij onze gebeden met de
smeekingen van den Algemeenen Vader der geloovigen,
voor de zegepraal der H. Kerk, en den voorspoed van ons
dierbaar Genootschap vereenigden. Hebt gij niet bemerkt
hoe het Evangelie van dien dag wondergoed met de
omstandigheid overeenkwam? Het mostaardzaadje, zoo
klein en gering, dat kiemt en opschiet en allengskens een
groote boom wordt, wiens takken de vogelen des hemels
beschutten, is dat geen treffend afbeeldsel van onze dier-
bare Vergadering? Gering, verborgen en onbekend in
haren oorsprong, strekt zij zich thans over de gansche
wereld uit, en in die wonderschoone kroon van iever-
liefde- en bekeeringswerken die rond het hoofd onzer
Moeder de Heilige Kerk schittert, is zij voorzeker het
geringste kleinood niet. Neen, zij is een weelderige boom
geworden wiens takken de oude en nieuwe wereld bedek-
ken, en onder hun schaduwrijk gebladerte duizende brave
zielen beschutten.

En is het parabel van den deesem in drij maten
meel verborgen, ook niet op ons Genootschap toepasse-
lijk? Hoe zullen wij onze zieke en noodlijdende maat-
schappij kunnen genezen, indien wij haar niet trachten
door den geest van eenvoudigheid, edelmoedigheid en

kinderlijk betrouwen in de liefdevolle schikkingen der goddelijke voorzienigheid, als in gisting te brengen, en er al die schoone deugden, waarvan de H. Familie ons zoo trefende voorbeelden heeft gegeven, den eerbied voor de overheid, de bereidwillige gehoorzaamheid, de getrouwheid aan het gebed en aan den arbeid, de liefde voor het familieleven, en voor die reine vreugden van den huiselijken heerd, meer en meer te doen toenemen? En hoe zal de ijdele en onbezonnen wereld die deugden zoeken te beoefenen, indien wij haar het zoo verrukkend tafereel van het stil en verborgen leven van Nazareth, zoo onbeduidend voor de menschen, maar zoo groot voor God, niet gedurig voor oogen stellen?

Doch komen wij op ons verhaal terug. Na de mis van dankzegging, verzocht men ons in de Kapel van de Troonzaal. Daar prijkte de schoone schilderij van al de Genootschappen der H. Familie, alsmede eene andere door onzen H. Vader den Paus zelf voor eene kerk van Rome besteld. Wij waren die twee schilderijen aan het bewonderen toen men ons de komst van den H. Vader kwam aankondigen. Wij vallen op de knieën om hem zijnen zegen te vragen; daarna nadert de Paus tot bij de schilderij van het Aartsbroederschap, beschouwt ze met aandacht, en drukt zijne verwondering uit over de verbazende verspreiding der H. Familie op zoo korten tijd, aanhoort met groote belangstelling al de bijzonderheden, welke Zijne Hoogw. Monseigneur Van den Branden, plaatsvervanger van den Bisschop van Luik, hem nopens het Genootschap mededeelt. Hij verneemt met genoegen dat wij weldra het gouden jubelfeest gaan vieren van ons dierbaar Genootschap dat te Luik over vijftig jaren, toen Zijne Heiligheid te Brussel Nuntius was, zijnen oorsprong nam. Vervolgens ontvangt hij uit de handen van Monseigneur Van den Branden den brief door Monseigneur den Bisschop van Luik voor deze omstandigheid opgesteld.

Daarna ging de Paus plaats nemen op zijnen troon, en terwijl wij rond hem geschaard waren, deed hij ons eene schoone aanspraak over de godsvrucht tot de H. Familie, godsvrucht welke hij allervurigst aanbevoel, en waarvan,

zegt hij, hij de hervorming en de zaligmaking der christene familiën verwacht.

Ik zal u hier die schoone lofrede niet neerschrijven, ik hoop ze u eensdaags letterlijk te kunnen mededeelen. Ik bepaal mij met u te zeggen dat Zijne Heiligheid, ten slotte, ons ten vurigste aanmaande om ons op de godsvrucht tot de H. Familie van herte toe te leggen, en ze in alle christelijke huisgezinnen trachten in te voeren, met er de beeltenis der Heilige Familie op te hangen en het gebed door hem opgesteld, en met aflaten verrijkt, voor dezelve te lezen.

Toen de H. Vader ophield met spreken, legden wij onze kleine gift aan zijne voeten neder, en vroegen Hem zijnen zegen voor den algemeenen Bestierder en voor de afzonderlijke Bestierders, hetgeen Hij ons goedgunstig toestond, alsook voor al de leden der Heilige Familie die door de gansche wereld verspreid zijn. Wij namen vervolgens afscheid van Zijne Heiligheid, en genoten de overgroote gunst van beurtelings voor Hem door te gaan en met Hem eenige woorden te wisselen; eer wij tot de voetkussing werden toegelaten wilde de Paus ons zijne hand te kussen geven. Gij verstaat beter dan wij het kunnen uitdrukken, onze aandoening, onze vreugde en ons geluk! O, die dag van den 19 november is voortaan met onuitwischbare letters in onze herten geschreven! Dien schoonen dag, zegden wij tot malkander, zullen wij nooit vergeten. Leve JEZUS, Maria, Jozef! Leve de H. Familie! Leve Leo XIII.

V.

Brief van Monseigneur Rinaldini aan den Eerw. Pater Blérot, Algemeenen Bestierder van het Aartsbroederschap der Heilige Familie te Luik (Belgie).

EERWEERDE PATER,

De gift door uw Aartsbroederschap den Heiligen Vader in dit zijn bisschoppelijk jubeljaar opgedragen, is Zijne Heiligheid bijzonder aangenaam geweest, uit hoofde der bijzondere genegenheid welke hij soortgelijke werken toe-

draagt, maar vooral aan de Heilige Familie van Luik waarvan Hij sedert zijn Gezantschap te Brussel eene zoo dierbare geheugenis heeft bewaard.

Ook heeft Zijne Heiligheid met eene ware voldoening het eerbiedvol adres gelezen door U, Eerweerde, den 1 dezer maand onderteekend.

Dit adres, waarin de zoo troostelijke en zoo rasse aangroeiing en verspreiding van het Aartsbroederschap, niet alleen in Belgie maar ook in de naburige landen, ten toon gesteld is, heeft zijn vaderlijk hert grootelijks verheugd.

Daarom dankt Zijne Heiligheid den goeden God voor den bijstand aan dit godvruchtig werk verleend, en smeekt Hem, dat Hij immer overvloedigere zegeningen over hetzelfde geweerdige uit te storten. Te dien einde, en als onderpand zijner vaderlijke goedgunstigheid, verleent de Heilige Vader aan U, Eerweerde, en aan al de leden der Vergadering, zijnen Apostolischen Zegen.

Ik acht mij gelukkig door Zijne Heiligheid uitdrukkelijk belast te zijn U, Eerweerde, het bovengemelde mede te deelen, en heb de eer mij, met eene bijzondere hoogachting te noemen

van U Eerweerde
de zeer toegenegen dienaar

A. RINALDINI,
Substituut.

Rome, 24 november 1893.

VI.

Brief van Zijne Hoogweerdigheid Monseigneur
Doutreloux, Bisschop van Luik, aan den
E. P. Blérot.

EERWEERDE PATER,

Vernomen hebbende dat onze Heilige Vader de Paus aan ons dierbaar Aartsbroederschap de groote gunst verleende van, in een bijzonder verhoor, de afgeveerdigden der Heilige Familie te ontvangen die belast waren met aan Zijne Heiligheid die schoone schilderij, waarop al de

Genootschappen van gansch de wereld zijn aangeteekend, alsmede de giften van het Aartsbroederschap aan te bieden, was ik verheugd deze schoone gelegenheid te baat te nemen om aan den Heiligen Vader eene getuigenis van welverdienden lof voor het Aartsbroederschap te geven.

Leo XIII heeft eene nieuwe blijk zijner voldoening en goedgunstigheid willen voegen bij al hetgeen hij reeds in het verhoor van 19 november gedaan had. Hij komt mij op den brief, dien ik de eer gehad heb Hem te doen geworden, een allerschoonst antwoord te zenden. Ik haast mij u dien brief en deszelfs vertaling mede te deelen, met verzoek van er aan al uwe dierbare deelgenooten kennis van te geven. Deze zullen daaruit vernemen dat de Opperherder mij belast hun te laten weten hoe troostelijk het voor zijn vaderlijk hert geweest is de hulde hunner afgeveerdigden te ontvangen, en hoe hij hen tevens geluk wenscht en aanmoedigt. Mij dunkt dat ik deze zoo zoete zending niet beter kan vervullen dan met allen aan te manen om de woorden van den Paus aandachtig te aanhooren, dikwijls te herdenken en ernstig te overwegen. Zij komen uit den mond van den Plaatsvervanger van JEZUS-CHRISTUS hier op aarde, en hebben in hunne kortbondigheid eene beteekenis en eene kracht die men te vergeefs in de welsprekendste redevoeringen zou zoeken.

Ik dank JEZUS, Maria en Jozef over deze zoo kostbare en zoo eervolle gunst aan hunne getrouwe dienaars en dienaressen van het Aartsbroederschap verleend. Ik beveel mijnen persoon en mijne inzichten aan hunne gebeden, en zegen hen, gelijk ik u, Eerweerde Pater, ook zegen, met een hert vol dankbaarheid en teedere toegenegenheid.

✠ VICTOR-JOS.,
BISSCHOP VAN LUIK.

Luik, 11 december 1893.

VII.

Aan onzen eerbiedwaardigen Broeder Victor-Josephus Doutreloux, Bisschop van Luik.

EERBIEDWEERDIGE BROEDER,
zaligheid en apostolischen zegen.

Toen wij kennis namen van uwen brief van den 1 november, herdachten wij de blijken van liefde en eerbied welke ons, ter gelegenheid van ons bisschoppelijk jubeljaar, door het gezantschap van het Aartsbroederschap der Heilige Familie, dat te Luik zijnen oorsprong en zijnen zetel heeft, waren gegeven. Dit gezantschap werd Ons, op uw verzoek, door onzen Eerbiedwaardigen Broeder den Bisschop van Erythrea aangeboden.

De voldoening ons door deze eerbied- en liefdeblijken gegeven, hebt gij nog vermeerderd door uwen brief waarin gij ons, door een omstandig verhaal, de verdiensten van dit merkwaardig Genootschap, den grooten roem die het zich door de bewezene diensten aan de goede zaak verworven heeft, en de uitmuntende werken die het tot uitbreiding en verheffing van den godsdienst tot stand brengt, hebt voor oogen gesteld. Het zal ons dus zeer aangenaam zijn dat gij aan deze godvruchtige deelgenooten laat weten hoe zeer wij door het vernemen van dit alles getroost zijn geweest, dat gij hun onze gelukwenschingen mededeelt, voor het goed dat zij met de gratie Gods en voor zijne glorie hebben te weeg gebracht, en eindelijk dat gij ze in onzen naam en met onze woorden aanmoedigt, om zich tot het einde toe, met eene immer grootere vurigheid op het beoefenen van een waar deugdzzaam leven toe te leggen.

Wij smeecken den Heer dat Hij het licht en de hulp zijner genade over hen uitstorte, hunnen levensloop geleide en hunne krachten versterke; en als onderpand dezer goddelijke gunsten verleenen wij hun met groote teerhertigheid, alsook aan U, Eerbiedwaardige Broeder, aan

uwe Geestelijkheid en aan al het volk aan uwe waakzaamheid toevertrouwd, den apostolischen zegen.

Gegeven te Rome, bij St-Pieter, den vijf-en-twintigsten november van het jaar achttien honderd drij-en-negentig, het zestiende jaar onzes pausschaps.

LEO XIII, Paus.

BIJVOEGSEL.

Het Vlaamsch Werk te Luik.

E stad Luik met hare voorsteden bevat meer dan veertig duizend Vlamingen die er meestal gekomen zijn met de hoop op eene betere kostwinning. Maar hoevelen zijn er niet die bij gebrek aan taalkennis en goede betrekkingen welhaast hunne godsdienstige plichten vergetende, heel onverschillig en ongelukkig worden!

Het was dan een uitmuntend en hoogst verdienstelijk werk, de geestelijke belangen dier uitwijkelingen ter herte te nemen. Van tijd tot tijd had, wel is waar, de eene of andere ieverige vlaamsche priester loffelijke pogingen aangewend om het ellendig lot zijner taalgenooten eenigzins te verbeteren. De E. P. Julliot, S. J., hield eenigen tijd lang vlaamsche onderrichtingen in de Sinte-Catharinakerk. Er was zelfs spraak geweest van de oude S. Joriskerk in de Feronstreestraat aan te koopen, om ze uitsluitelijk aan de geestelijke belangen der Vlamingen toe te wijden; doch die prijsbare onderneming werd niet met den gewenschten uitslag bekroond.

Toen in 1865, een algemeen jubilé aan de Kerk verleend werd, kwam Monseigneur de Montpellier, Bisschop van Luik, in zijnen zieleniever op het gedacht de Vlamingen die Luik en de omstreken bewoonden ook in hunne moedertaal tot de groote gunst van het jubeljaar te doen voorbereiden. Hij deed vervolgens in de kerken van Sint-Nikolaas (over de Maas), en van Sint-Christoffel vlaamsche predikatiën houden.

Maar dewijl er tijdens de jubelfeesten in de kloosterkerken in het fransch niet mocht gepreekt worden, dacht de E. P. Masson, toenmalige Rector der Redemptoristen te Luik, dat het hoogst voordeelig zou zijn in de Paterskerk eene vlaamsche zending te doen geven. Al de Paters der kloostergemeente juichten dit voorstel met geestdrift toe; zij waren immers diep getroffen door den ellen-

digen toestand van zooveel duizende Vlamingen die bij gebrek aan degelijke onderrichtingen, in onwetendheid, in wangedrag, en vergetelheid hunner christelijke plichten vervallen waren.

De aankondiging dezer vlaamsche Missie werd in de stad overal aangeplakt, en de Heeren Pastors werden verzocht om er kennis van te geven aan de Vlamingen hunner parochiën. Een groot kruis werd in de Paterskerk aan den ingang van het hoogkoor opgehangen, en de Eerw. Paters Grommen en Theunis kwamen van Antwerpen om de zending te prediken. De Missie begon den 12 meert en duurde veertien dagen. Iederen avond was de kerk proppend vol. Zijne Hoogwaardigheid de Bisschop kwam, in de plechtige Eerboete aan het Allerheiligste Sacrament, de diep bewogene menigte zegenen, en was zelf over dit zoo treffend en zoo stichtend schouwspel verwonderd en aangedaan.

Deze Zending bracht een onberekenbaar goed teweeg: honderde en honderde Vlamingen werden tot God en tot hunne christene plichten terug gebracht; doch dit goed moest gehandhaafd en bevestigd worden. Daarom kondigde de E. P. Grommen in zijn laatste sermooi aan zijne duizende toehoorders aan dat er iederen zondag voortaan in de Paterskerk in het vlaamsch zou gepredikt worden, hetgeen inderdaad met de toestemming van Zijne Hoogwaardigheid den Bisschop, en van den Z. E. P. Provinciaal, gebeurde.

Alzoo is dat schoon en verdienstelijk Werk begonnen dat voortdurend onder de vlaamsche bevolking van Luik en de omstreken de allerheilzaamste vruchten voortbrengt.

In het begin hadden de vergaderingen plaats des zondags 's avonds om half zeven. De E. P. Bouchez werd eerst met het Werk belast, doch weldra vervangen door den E. P. Goedts, wiens krachtige en eenvoudige voordracht zeer in den smaak zijner toehoorders viel. Ook was de kerk iederen zondag opgepropt van volk; twaalf tot dertien honderd Vlamingen, meestendeel mannen en jongelingen, waren blij zich in Gods huis bijeen te vinden, en in hunne moedertaal hunne plichten te hooren voorhouden.

Daar er ook iederen zondag avond in de Paterskerk in 't fransch gepredikt wordt, meende men dat het geraadzamer zou zijn de vlaamsche oefeningen vroeger te beginnen. Van den 30 september 1866 heeft de vlaamsche vergadering plaats om 4 ure op alle zondagen en geboden feestdagen van het jaar; men begint met het bidden van het rozenhoedje, daarna een gezang, aanbevelingen, gebeden, enz. Vervolgens het sermooon gevolgd door de Benedictie van het Allerheiligste Sacrament en men sluit met een tweede gezang.

In 1866 woedde de cholera hevig te Luik en in de omstreken. Een hospitaal werd in de nabijheid van ons klooster in allerhaast opgericht, en ontving 779 zieken, waaronder een groot getal Vlamingen en Duitschers. Ook waren bijzonder onze vlaamsche Paters nacht en dag te been en hadden het geluk honderden hunner taalgenooten tot eene goede dood voor te bereiden. Hunne zelfopoffering was zoo klaarblijkend dat de Gemeenteraad ofschoon niet zeer patersgezind, in zijn verslag van den 14 december 1866 aan de ieverige dienstwilligheid der Paters eene openbare hulde deed.

Op het einde van 1868 ontstond het ontwerp een Genootschap te stichten om de vlaamsche deelgenooten in hunne geestelijke en lichamelijke noodwendigheden bij te staan. De E. P. Aartgeerts, die met hert en ziel aan de Vlamingen verkleefd was, had in eene zondagsche onderrichting den ellendigen toestand van vele Vlamingen in het Walenland met zoo levendige kleuren afgeschilderd, en zijne toehoorders zoo diep bewogen, dat allen de noodzakelijkheid gevoelden van zonder uitstel een Werk te stichten om hunne noodlijdende land- en taalgenooten ter hulp te komen. Met de goedkeuring van Zijne Hoogwaardigheid den Bisschop, vertegenwoordigd door zijnen Groot Vicaris Mgr Bogaerts, zijn de volgende instellingen tot stand gekomen.

I. *Een Vlaamsch Gezelschap* onder de bescherming van den *H. Joannes Berchmans*. — Goedgekeurd den 26 juni 1869. — Dit Werk heeft voor doelwit de banden van onderlinge verbroedering tusschen de Vlamingen die reeds te Luik gevestigd zijn nauwer samen te brengen, onder de

aankomende landgenooten nieuwe leden aan te werven en hun in hunne geestelijke en tijdelijke noodwendigheden zooveel mogelijk ter hulp te komen.

II. *Een Broederschap ter eere van de smertvolle Herten van Jezus en van Maria*, tot lafenis der geloovige zielen. — Dit broederschap heeft voor doelwit de zieken bij te staan, hen tot het ontvangen der laatste H.H. Sacramenten voor te bereiden, en de zielen in het vagevuur ter hulp te komen. De zetel van het broederschap is in de kerk der Paters Redemptoristen te Luik. De E. P. Rector van het klooster is er de Bestierder van; de Pater die het vlaamsch Werk behertigt is Onder-Bestierder en belast met het opnemen en inschrijven der leden.

III. *Een Werk van onderlingen Bijstand*. Om de noodlijdendste Vlamingen te helpen en hen alzoo tot het vervullen hunner christene plichten te brengen, hun de goddelijke diensten te doen bijwonen, hen tot de H.H. Sacramenten te doen naderen, en als goede christenen te doen leven en sterven. Het Comité draagt zorg hen door de Sociëteit van den H. Vincentius a Paulo of door het bureel van weldadigheid te doen ondersteunen, en ook de onwettige huishoudens door het Genootschap van den H. Franciscus Regis te regelen.

IV. *Een vlaamsche katholieke Kring onder de bescherming der Drie Koningen*, om de katholieke Vlamingen inniger met elkander te verbinden, hun een eerlijk verzet te verschaffen en ieveraars voor den onderlingen bijstand aan te werven. Hun leus is: GOD, VADERLAND EN MOEDERTAAL. 70, 80 leden komen geregeld in het lokaal iederen zondag zich eerlijk vermaken.

V. *Een Patroonschap*, ingericht om de vlaamsche jeugd te bewaren tegen ongodsdienstigheid en zedebederf, en het geloof, de godsvrucht, de goede zeden en gewoonten van orde en spaarzaamheid in hen te ontwikkelen.

Worden in het patroonschap aangenomen, de kinderen van 10 tot 14 jaar, en nog hooger indien de kommissie het goedvindt.

VI. *Een Zanggenootschap*, om de kerkelijke diensten op te luisteren en aantrekkelijk te maken, en voor de wekelijksche vergaderingen nieuwe gezangen aan te leeren.

VII. *Eene vlaamsche Boekerij* om de slechte lezingen tegen te werken, die zooveel mogelijk uit te roeien, en de leeszucht door goede boeken te kunnen voldoen. De Bibliotheek is open alle zondagen van 10 $\frac{1}{2}$ tot 11, en van 5 tot 6 ure.

VIII. *Een Soldatenkring*, om aan de jongelingen, die te Luik in garnizoen zijn, gedurende hunne ledige uren een nuttig, eerlijk en aangenaam tijdverdrijf te verschaffen.

Al deze Werken worden bestierd door eenen *Hoofdraad*, bestaande uit eenen Eere-Voorzitter en eenen Werkelijken Voorzitter, eenen Onder-Voorzitter, eenen Geheimschrijver, en zes Raadsleden. Deze Hoofdraad is gelast met de algemeene en bijzondere belangen van het Vlaamsch Werk — en moet ook zorgen dat ieder afzonderlijk Werk zijn eigenaardig doelwit behertige en zijn reglement stiptelijk onderhoude.

Het vlaamsch Genootschap bezit ook een prachtig vaandel dat tijdens de retretten en generale communiën wordt uitgesteld, en rond hetwelk de leden zich scharen in de processie van de hoofdkerk. Het draagt voor opschrift, aan de eene zijde, VLAAMSCH GEZELSCHAP — en de wapens der Congregatie des Allerh. Verlossers met de leus: COPIOSA APUD EUM REDEMPTIO; op de andere zijde: GELUKZALIGE BERCHMANS PATROON VAN HET VLAAMSCH GEZELSCHAP OPGERICHT TE LUIK IN DE KERK DER REDEMPTORISTEN, 1865.

Van het begin af had men eraan gedacht de deelgenooten van het vlaamsch werk, na de kerkelijke diensten, in een lokaal te vereenigen. Voorloopig had men in de Buitenkasteelstraat, en daarna in de Paleisstraat een huis gehuurd. Doch dat was maar half werk. — In 1881 deed een Comiteit, samengesteld uit *Mgr Rutten*, Vicaris-Generaal als Eere-Voorzitter, *M. Palmers-de Ponthière*, als Voorzitter, *M. Julius Frésart*, bankier, *M. P. Crombet*, advokaat, *E. P. Alph. Van Peteghem*, Bestierder, *M. Petithan*, dokter, *M. G. Andries*, handelaar, *M. A. Rutten*, nijveraar, *M. Taymans*, handelaar, *M. E. Nys*, advokaat, *M. Bocken*, handelaar, *M. Smeets-Royen*, handelaar, en *M. L. Scheepers*, advokaat, met de goedkeuring van Zijne Hoogwaardigheid Monseigneur Doutreloux, eenen alge-

meenen oproep aan al de edelmoedige en vlaamschminnende herten; en, dank aan de vrijwillige giften der weldoeners van Luik, Antwerpen, Mechelen, Gent, Sint-Niklaas, enz., dank ook aan de onvermoeibare zelfopoffering van den E. P. A. Van Peteghem, bijgestaan door den E. P. Braeckman, die geene moeite spaarden om een heerlijk tombola op te richten, dat door onzen H. Vader den Paus met eenen schoonen prijs vereerd werd, zag men weldra op den Buerenberg een prachtig gebouw in vlaamschen stijl oprijzen dat wel zeventig duizend frank gekost heeft. Wij brengen hier eene openbare hulde van dankbaarheid aan al de Heeren voorstaanders en weldoeners van het Vlaamsch Werk. God heeft hunne namen in het boek des Levens aangeteekend, en onder de Vlaamsche bevolking van het Luikerland zal hunne gedachtenis steeds in zegening blijven.

Sedert eenige jaren is het bestuur van het Vlaamsch lokaal onafhankelijk geworden van de Vlaamsche Vereeniging die voortdurend iederen zondag in de Paterskerk vergadert.

De Eerw. Heer C. Lucas, S. T. D. en secretaris van het Bisdом, bestiert de talrijke en heilzame Instellingen die in het lokaal hunnen zetel en hunne werking hebben, en, bijgestaan door ieverige seminaristen, en vrome leeken, legt hij zich bijzonder toe op het geestelijk en zedelijk onderwijs der kinderen en jongelingen van het Patroonschap.

Ieder jaar wordt er aan het vlaamsch Gezelschap der beide geslachten een afzonderlijk retret gegeven, waaraan gewoonlijk 500 tot 600 vrouwen en 450 tot 500 mannen deelnemen, en alzoo hun godsdienstig leven onderhouden en versterken.

In 1890 heeft de vlaamsche Vergadering haar Jubelfeest van 25 jaar bestaan plechtig gevierd, en te dier gelegenheid werden er aan 58 jubilarissen diplooms van 25 jaren getrouwheid uitgedeeld.

Ziehier de namen der Paters Redemptoristen die sedert 25 jaren het vlaamsch Werk bestierd hebben :

EE. PP. Bouchez, — Goedts, — Aartgeerts, — Verlinden,

— Thielen, — Van Peteghem, — Braeckman, — Coulier en A. Meunier.

Hunne Hoogwaardigheden de Bisschoppen Monseigneur De Montpellier en Monseigneur Doutreloux hebben niet opgehouden dit Werk door raad en daad te ondersteunen en te begunstigen.

« Met het grootste genoegen in Onzen Heer JEZUS-CHRISTUS, zoo schreef Mgr de Montpellier, den 6 sept. 1868, zien wij de gedurig toenemende godsvrucht der geloovigen welke deel nemen aan de oefeningen der vlaamsche Vergadering in de kerk der Eerw. Paters Redemptoristen onzer bisschoppelijke stad, en wij vergunnen volgaarne 40 dagen aflat iederen keer dat de geloovigen dezelve godvruchtig zullen bijwonen. »

En Monseigneur Doutreloux zond den 4 sept. 1882 aan de geestelijkheid zijner bisschoppelijke stad en voorsteden den volgende brief :

« Dankaan de onvermoeibare bezorgdheid der EE. Paters Redemptoristen heeft het *vlaamsch Werk* te Luik diepe wortelen geschoten en brengt ieder jaar immer overvloediger vruchten voort. Dit zoo heilzaam werk verdient alle onze aanmoedigingen en al de belangstelling der geestelijkheid. Ook bevelen wij hetzelfde vurig aan de heeren Pastors der stad en der voorsteden, en wij moedigen hen aan om uit al hunne krachten aan deszelfs uitbreiding mede te werken, met het in hunne parochiën te doen kennen en hunne vlaamsche parochianen van beide geslacht aan te zetten om er deel van te maken. Zij zullen ook iedere gelegenheid te baat nemen om de vlaamsche Congregatie, die iederen zondag van 4 tot 5 ure in de Paterskerk vergadert, te doen kennen, alsook het *patroonschap* voor de vlaamsche kinderen van 10 tot 14 jaren. Met aan den bloei van deze instellingen bij te dragen zullen de herders der parochiën hunnen zielenlast verminderen jegens hunne parochianen die, geen fransch verstaande, beroofd zijn van het christelijk onderwijs in de parochiale kerken, en alzoo meer blootgesteld zijn aan de gevaren die hun geloof en hunne zeden, hier ter stede zoo menigvuldig bedreigen,

✠ Victor.-Jos. Bisschop van Luik. »

Sedert jaren heeft Zijne Hoogwaardigheid de Bisschop omtrent in alle parochiën van Luik en omstreken vlaamsche pastoors of onderpastoors (kapelaans) geplaatst die de geestelijke belangen hunner vlaamsche parochianen ieverig ter herte nemen.

Moge de vlaamsche bevolking van het walenland aan de zorgen harer geestelijke overheid bereidwillig beantwoorden! Moge het vlaamsch Werk met al zijne heilzame vertakkingen immer overvloediger vruchten van zegen en zaligheid voortbrengen, tot meerder eere en glorie van God en tot welzijn der Kerk, des Vaderlands en der christelijke huisgezinnen !

TAFEL.

Goedkeuringen.	IV
Opdracht aan Mgr Doutreloux	VI
Voorwoord.	VII

EERSTE DEEL.

Hoe het Genootschap der H. Familie tot stand is gekomen.

	Bladz.
Hoofdstuk I. Opkomst der Heilige Familie	1
» II. De stichter des Genootschaps	7
» III. Oprechting en inrichting der H. Familie ...	15
» IV. Bijval en beproeving. 1846	19
» V. Het Genootschap wordt tot Aartsbroeder- schap verheven. 1847	22
» VI. De afdeeling der vrouwen.	25
» VII. Statuten en vergaderingen der H. Familie	28
» VIII. De Beambten der Heilige Familie	37
» IX. Toegenegenheid der Bisschoppen voor de Heilige Familie	42
» X. Eereteekens en Voorrechten der leden van de Heilige Familie	49
» XI. De vertakkingen der Heilige Familie	56
» XII. Het zilveren jubelfeest der Heilige Familie (1844-69).	79

TWEEDE DEEL.

Invloed der Heilige Familie door de gansche wereld.

Hoofdstuk I. Het Genootschap der Heilige Familie be- vordert de verheerlijking der H. Kerk ...	87
I. De leden der Heilige Familie dragen onzen H. Vader den Paus eene ware liefde toe. —	
II. De leden der Heilige Familie verheffen de godsdienst-plechtigheden. — III. De Heilige Familie onderhoudt en verwekt de vurigheid in de parochiën.	
Hoofdstuk II. De Heilige Familie bevordert het welzijn van het Vaderland	116
I. De Heilige Familie is een krachtige dijk tegen den stroom der valsche leerstelsels. —	
II. De Heilige Familie is eene heilige Ver- gaderplaats waar allen, die het goede beher- tigen, elkander aanmoedigen. — III. De Heilige Familie is eene kweekschool van uitmuntende burgers.	

Hoofdst. III.	De Heilige Familie bezorgt de zaligheid der zielen	131
	I. De Heilige Familie is voor hare deelgenooten eene reddingsark. — II. De Heilige Familie offert aan hare getrouwe leden overvloedige middelen van zaligheid. — III. De Heilige Familie is een onderpand van zaligheid voor allen die in haren schoot sterven.	
Hoofdst. IV.	De Heilige Familie bezorgt aan hare leden eene vermeerdering der hemelsche belooning	141
	I. De Heilige Familie verschaft aan hare Bestierders eene vermeerdering der hemelsche belooning. — II. De Heilige Familie verschaft aan hare Beambten eene schonere kroon in den Hemel. — III. De getrouwe leden der Heilige Familie mogen zich ook aan eenen overgrooten loon in den Hemel verwachten.	
Hoofdstuk V.	De Heilige Familie hervormt gansche steden	149
	I. Luxemburg. — II. Frosinone (Pauselijke Staten).	
Hoofdst. VI.	De Heilige Familie in Amerika	156
	I. Vereenigde Staten. — II. Zuid Amerika.	
Hoofdst. VII.	Leo XIII en het gouden jubeljaar der H. Familie	163
	I. Omzendbrief van den E. Pater algemeenen Bestierder des Aartsbroederschaps. — II. Adres door de afgeveerdigden der H. Familie den Paus aangeboden. — III. Brief van Zijne Hoogwaardigheid den Bisschop van Luik aan Zijne Heiligheid den Paus Leo XIII. — IV. Verslag over het verhoor door Zijne Heiligheid aan de afgeveerdigden vergund. — V. Brief van Monseigneur Rinaldini aan den Eerw. Pater Blérot, Algemeenen Bestierder van het Aartsbroederschap der Heilige Familie te Luik (Belgie). — VI. Brief van Zijne Hoogwaardigheid Monseigneur Doutreloux, Bisschop van Luik, aan den E. P. Blérot. — VII. Brief van O. H. Vader den Paus Leo XIII aan Monseigneur Doutreloux, Bisschop van Luik.	
Bijvoegsel.	Het vlaamsch Werk te Luik.	176

Drukkerij Sint Augustinus. — Brugge.

